

JUNI 2020

MAGMETAL

MAGAZINE VAN **ABVV-METAAL**

DE LOCKDOWN AAN DE FRONTLIJN

door de ogen van de metallo's

YASMIEN
NACIRI

DOSSIER SOCIALE
ONGELIJKHEID

#BETERNACORONA

In deze editie van MagMetal

04

Door de ogen van onze Metallo's

Getuigenissen van aan het front

10

Syndicalisme in tijden van corona

ABVV-Metaal in gesprek met Miranda Ulens

15

#beternacorona

Samen werk maken van een duurzame en sociale toekomst

20

Gezondheid is geen kostenpost

Corona-reflecties van spoedarts Natalie Eggermont

24

De Grote Lockdown

De economische impact van het virus

32

BekVegTer

Metallo Martijn Nelen over zijn kunst en engagement

20

15

10

32

34**Dossier Sociale
Ongelijkheid**

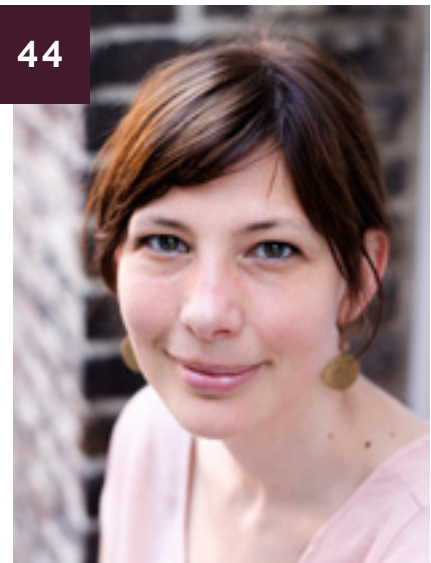
Wouter Ryckbosch en Meryem Kanmaz

44**Corona in het zuiden**11.11.11-directeur Els Hertogen is
hoopvol**48****Dossier Mensenrechten**

Mayra Tirira en Amaya Coppens

58**Tijdelijke maatregelen
worden snel normaal**Matthias Dobbelaere-Welvaert
van The Ministry of Privacy**61****De crisis binnen de crisis**Auteur, ondernemer en activiste
Yasmien Naciri**68****Sta Mee Op**

Fotoverslag van de startdagen

Colofon**VERANTWOORDELIJKE UITGEVER**ABVV-Metaal, Georges De Batselier,
Jacob Jordaensstraat 17, 1000 Brussel**REDACTIE**Marc Lenders, Dania Paternini, Wim Careel,
Joke Hofmans, Tom Goossens, Hanne Stoppie,
Mariëlle Degeeter, Roel Craen**CONCEPT & LAY-OUT:** The Oval Office**FOTO'S:** MedialoungeEen publicatie van ABVV-Metaal
juni | 2020 ©**34****44****58****68**

C “Corona heeft onmiskenbaar het fundamentele belang bevestigd van vakbonden, en van sociaal overleg.”

DE CORONA-
ROLLERCOASTER
DOOR DE OGEN VAN
ONZE METALLO'S

Op woensdag 18 maart verklaart de Nationale Veiligheidsraad dat alle niet-essentiële bedrijven de social distance (1,5 meter afstand tussen elke werknemer) moeten respecteren. Kan dat niet, dan moet de onderneming verplicht sluiten. Vanaf dat moment bevinden onze delegees en secretarissen zich in een rollercoaster van jewelste.

Tienduizenden metaalarbeiders werden van de ene dag op de andere tijdelijk werkloos. Onze vakbondsafgevaardigden kregen een stortvloed aan vragen over zich heen en moesten meer dossiers dan ooit voorbereiden. In de bedrijven die – al dan niet gedeeltelijk – openbleven, dienden snel (verregaande) maatregelen worden genomen om

de nodige afstand te kunnen garanderen. Het sociaal overleg – heel vaak constructief, soms moeizaam – draaide overuren. Alles moest in goede, veilige banen worden geleid.

Het was alle hens aan dek. Dat blijkt ook uit de getuigenissen van onze delegees en secretarissen die wij de

voorbije maanden hebben verzameld. We gingen luisteren naar hun bezorgdheden en problemen, maar ook naar hun realisaties en oplossingen. Vandaag – aan de hand van deze getuigenissen – presenteren wij een verslag van drie maanden coronacrisis, door de ogen van onze metallo's.

ROHNNY CHAMPAGNE: "Je mag niet buiten komen, maar op de werkvloer kun je blijkbaar niet ziek worden."

1

Hectiek en onzekerheid

Wanneer bekend wordt dat bedrijven moeten sluiten als ze de social distance niet kunnen respecteren, worden onze delegees overstelpt met honderden vragen van ongeruste collega's. Kan hier wel nog veilig gewerkt worden? Wat moet ik doen als ik tijdelijk werkloos word? Waarom sluit ons bedrijf niet? Terzelfdertijd proberen ze meteen goede afspraken te maken met de werkgever (over de arbeidsorganisatie, over veiligheid en gezondheid ...).

Rohhny Champagne (provinciaal voorzitter in Limburg) beschreef treffend de hectiek van die eerste dagen: "Onze mensen worden blijkbaar nog altijd geacht om door te werken. Van de regering mag je nauwelijks nog buiten komen, maar op de werkvloer kun je blijkbaar niet ziek worden. En ondertussen ziet iedereen op tv de horrorverhalen die

zich afspelen in Italië en Spanje. Ik vind dat onverantwoord."

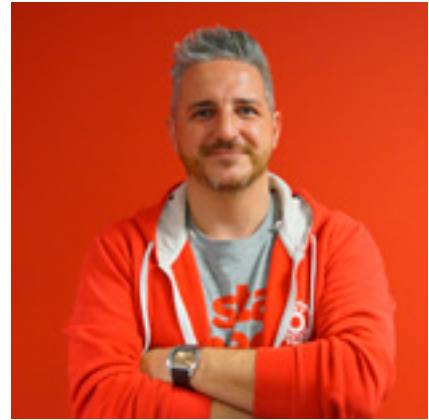
En nog: "Onze delegees zitten tussen hamer en aambeeld. Ze krijgen verwijten naar hun hoofd geslingerd omdat het bedrijf niet sluit, maar daar kunnen zij weinig aan doen. Er is veel ongerustheid. Voor mij is het duidelijk: alle niet-essentiële bedrijven moeten dicht. Laat iedereen zoveel mogelijk thuis. Dat is het beste wat je vandaag kunt doen."

Bepaalde grote metaalbedrijven sloten dan ook vrij snel de deuren, zoals treinbouwer Bombardier en busbouwer Van Hool. **Freddy Bakker** (hoofddelegee Bombardier): "De dagen voor de sluiting kregen wij continue berichten van ongeruste collega's. De voorschriften die de regering had opgelegd, konden niet gerespecteerd worden. We zaten met drie, vier mensen dicht bij elkaar te werken aan hetzelfde rijtuig. Het was onmogelijk om de nodige afstand te bewaren."

Voor Van Hool schetste hoofdafgevaardigde **David Scheveneels** de situatie: "De eerste dagen verliepen zeer hectisch. De mensen waren bang. Uiteindelijk besliste de directie om het bedrijf te

FREDDY BAKKER: "We konden de voorschriften niet respecteren en zaten dicht bij elkaar te werken aan hetzelfde rijtuig."

DAVID SCHEVENEELS: "De situatie verandert voortdurend."

sluiten. De regels van social distancing konden niet gerespecteerd worden. Je krijgt ook veel vragen waarop je geen antwoord hebt. De situatie verandert voortdurend. De ene maatregel was nog niet in voege en er werden al nieuwe beslissingen genomen."

2

Ongeziene tijdelijke werkloosheid

In de eerste weken kwamen er zeer veel vragen over tijdelijke werkloosheid. Voor veel mensen was het de eerste keer dat ze daarmee te maken kregen. De regering kondigde de ene maatregel na de andere aan (vereenvoudigde procedure, toeslag van de RVA, tussenkomst energiefactuur ...). Op vlak van tijdelijke werkloosheid waren onze delegees het eerste aanspreekpunt. Ze zorgden ervoor dat alles zo snel mogelijk geregeld werd en dat de mensen wisten waarop ze recht hadden.

STIJN VAN GEEM: "Op één week tijd hebben we zo'n duizend dossiers opgestart."

Zo was er het verhaal van de duizend werkloosheidsdossiers op Arcelor Mittal. Hoofddelegee **Stijn van Geem** vertelde daarover: "Als ABVV-Metaal hebben wij die dienstverlening volledig op ons genomen. Op één week tijd hebben we zo'n duizend dossiers opgestart. Daar hebben we met onze delegatie heel hard aan gewerkt. Het is belangrijk dat de mensen niet te lang moeten wachten op hun uitkering. Op de Vrijdagsmarkt in Gent is een gans team opgesteld om dergelijke dossiers verder af te handelen. Iedereen helpt elkaar en doet wat hij kan."

Ook op Volvo Cars – dat toen helemaal stil lag – hadden onze delegees hun handen vol met het helpen van de werknemers. In de woorden van hoofddelegee **Philippe De Schryver**: "Ik krijg elke dag wel honderd mails van leden die met specifieke vragen zitten. Dat gaat van vragen over tijdelijke werkloosheid tot vragen over waarop je recht hebt als je in ziekteverlof bent. We zijn blij dat we op die manier nog veel mensen kunnen bijstaan in deze moeilijke periode."

3

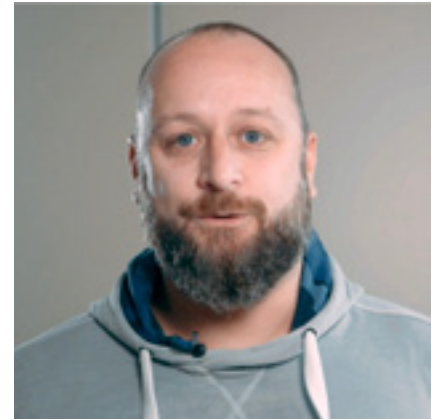
Veilig aan de slag dankzij sociaal overleg

Terwijl veel metaalbedrijven sloten, waren er ook veel die gewoon openbleven (bijna altijd in een verminderde bezetting). In deze bedrijven hadden onze delegees hun handen vol met het sociaal overleg. Ze onderhandelden met de werkgever over een aangepaste arbeidsorganisatie en waakten over de veiligheid en gezondheid van de mensen.

Sadef Voestalpine is zo'n bedrijf dat ganse tijd is blijven doorwerken. Hoofdafgevaardigde **Peter Hessens**: "Er wordt gestempeld in een rotatiesysteem, zodat maar de helft van de werknemers aan de slag is. We zijn wel niet akkoord met de manier waarop dit momenteel in de praktijk wordt geregeld. Normaal werken we in meerdere ploegen, maar nu concentreert men alles in één ploeg."

MARK DE VISSCHER: "Bij ons wordt niet aan de ketting gewerkt. Maar dat wil niet zeggen dat de mensen geen schrik hebben."

GERRY HENDRICKX: "Tijdens de laatste week van maart hebben we een volledig veiligheidsprogramma geïmplementeerd."

Ideaal is dat natuurlijk niet. Volgende week gaan we dat samen de directie evalueren en hopelijk wordt het aangepast."

Honda zat in dezelfde situatie: er werd gewerkt maar met minder volk. Hoofddelegee **Mark De Visscher**: "Wij zijn geen typisch productiebedrijf. Bij ons wordt niet aan de ketting gewerkt. Dat maakt het eenvoudiger om de regels toe te passen. Maar dat wil niet zeggen dat de mensen geen schrik hebben. Veel mensen zijn terecht bezorgd om hun gezondheid. Wij hebben elke dag crisisvergadering met onze directie. Daar brengen we de bezorgdheden en klachten van de mensen over en zoeken we naar oplossingen."

Op batterijfabriek Duracell werd al snel (sinds begin april) in een volledige bezetting gewerkt. Hoe het bedrijf dat klaarspeelde, vroegen we aan hoofdafgevaardigde **Gerry Hendrickx**: "De laatste week van maart werd de productie volledig stilgelegd. Tijdens die week hebben directie en vakbonden een crisisoverlegteam opgericht om te bekijken welke maatregelen nodig zijn om op een verantwoorde manier te kunnen werken. Samen hebben we een volledig veiligheidsprogramma uitgeschreven en geïmplementeerd."

JO DE MEY: "Zolang de regeringsmaatregelen niet kunnen gerespecteerd worden, kan er ook geen opstart zijn."

4

Heropstart of niet? Verhitte discussies in de automobiel-industrie

In de tweede helft van april wilden de grote automobielbedrijven terug opstarten. Ze waren allemaal gesloten, omdat de social distance niet kon gerespecteerd worden. De (vaak voorbarige) opstartplannen van de directie zorgden voor verhitte discussies met de vakbonden. Voor ABVV-Metaal kon er van een opstart alleen sprake zijn, als de veiligheid van de werknemers gegarandeerd werd. Het respecteren van de social distance was op dat moment nog steeds een essentiële voorwaarde. En het was zonneklaar dat die voorwaarde niet overal kon worden nageleefd.

Volvo Cars pleitte er simpelweg voor om terug aan de slag te gaan, ook al kon

de nodige afstand niet gegarandeerd worden (er zou sterk ingezet worden op andere beschermingsmiddelen). **Jo De Mey** (provinciaal secretaris in Oost-Vlaanderen) zei daar toen over: "De gezondheid van de mensen staat voor ons centraal. Als de regeringsmaatregelen kunnen gerespecteerd worden, dan kan een heropstart overwogen worden. Maar zolang dat niet het geval is, kan er ook geen opstart zijn."

Ook DAF Trucks wilde graag opnieuw opstarten. Maar voor ABVV-Metaal moesten eerst duidelijke afspraken gemaakt worden. Hoofddelegee **Kristof Diels**: "Als vakbonden hebben we ervoor gezorgd dat de heropstart nog even wordt uitgesteld. Eerst moeten we zorgen dat er veilig kan gewerkt worden. De grootste moeilijkheid zit in de afdeling waar de cabines afgewerkt worden. De collega's zullen er alleen kunnen werken in een cabine, terwijl ze daar normaal gezien met drie-vier mensen aan de slag zijn. Als die testfase positief geëvalueerd wordt, dan zal na de paasvakantie opgestart worden."

Audi wilde (op 20 april) eveneens het werk hervatten. Maar voor de vakbonden was dat niet aanvaardbaar.

KRISTOF DIELS: "De grootste moeilijkheid zit in de afdeling van de cabines. Normaal gezien zijn we daar met drie of vier aan de slag."

FRANKY DE SCHRIJVER: "Aan de ketting van een assemblagebedrijf kun je de social distance simpelweg niet respecteren."

ABVV-MWB Hoofddelegee **Franky De Schrijver**: "Aan de ketting van een auto-assemblagebedrijf kun je de social distance simpelweg niet respecteren. De laatste tijd hebben we vaak samengezeten met de directie en er werden al veel beschermingsmaatregelen voorgesteld, zoals handgel, mondmaskers, handschoenen, enzovoort. Maar het probleem van de nodige afstand blijft. Dat kun je niet oplossen. Voor ons is het duidelijk: zolang de huidige regeringsmaatregelen van kracht blijven, kan er van een opstart geen sprake zijn."

5

Opstart maak-industrie in zicht – onze delegees zitten mee aan tafel

Eind april wordt duidelijk dat er een versoepeling van de lockdown zit aan te komen. De Veiligheidsraad zegt dat de

MARC STAELENS: "Alle toeleveringsbedrijven houden zich klaar voor een veilige opstart."

maakindustrie vanaf 4 mei terug mag opstarten, ook wanneer de social distance niet kan gerespecteerd worden. In veel bedrijven is al weken intens sociaal overleg bezig, om de opstart in gezonde banen te leiden.

In het kielzog van Volvo Cars – dat binnenkort terug zal opstarten – bereiden ook de vele toeleveringsbedrijven zich voor (Benteler, Brose, MC Syncro, Adient en Plastal). Als Volvo terug opstart, dan zullen zij moeten volgen. ABVV-Metaal secretaris **Marc Staelens**: "Alle toeleveringsbedrijven houden zich klaar voor de opstart. De voorbije weken zijn er overal vergaderingen geweest en wordt bekeken hoe er op een veilige manier kan gewerkt worden. Elke onderneming heeft een plan uitgewerkt." Hij voegt er nog aan toe: "Onze delegees zitten mee aan tafel. Zij waken erover dat de plannen werkbaar en praktisch uitvoerbaar zijn. Als het nodig is, dan wordt er bijgestuurd."

Op dat moment was ook weefgetouwenfabrikant Picanol druk in de weer om de activiteiten terug op te starten. De fabriek lag nog bijna volledig stil. Hoofdafgevaardigde **Mercedes Debels** vertelde toen: "In de week van 14 april

werd er met mondjesmaat opgestart om uiteindelijk op 5 mei het werk volledig te hervatten. Die testweek is relatief goed verlopen. Het is de bedoeling om stap voor stap steeds meer getouwen te produceren." En ook: "Het is belangrijk om goed te luisteren naar wat er leeft op de werkvloer. Alle problemen worden van dag tot dag bekeken, geëvalueerd en aangepakt, telkens in overleg tussen vakbonden en directie."

6 Opstart

Op maandag 4 mei trad de eerste fase van het 'corona-exit-plan' in werking. Onze metaalbedrijven mochten de activiteiten hervatten, ook als de social distance niet gegarandeerd was. De 'generieke gids' (een door vakbonden en werkgevers uitgeschreven draaiboek) diende daarbij als leidraad, zowel voor opstartende ondernemingen als voor ondernemingen die al aan het werk waren.

MERCEDES DEBELS: "In de week van 14 april werd er met mondjesmaat opgestart. Die testweek is relatief goed verlopen."

JOHNNY FRANS: "Ik ken bedrijven die vandaag drie keer zoveel moeten betalen dan normaal om hun onderdelen hier te krijgen."

Johnny Frans (vakbondssecretaris in Limburg) omschreef de situatie op dat moment als volgt: "De meeste bedrijven draaien nog altijd op beperkte capaciteit. Er zijn ook problemen met toeleveranciers. Ik ken bedrijven die vandaag drie keer zoveel moeten betalen dan normaal om hun onderdelen hier te krijgen. Dat komt omdat de transportkosten (via vliegtuig) zo duur zijn geworden. Grote bedrijven kunnen dat misschien nog doorrekenen aan hun klanten, maar voor de kleine KMO's wordt dat een groot probleem. De economische terugval zal groot zijn."

Ook **Ronny Loubris** (secretaris in Oost-Vlaanderen) gaf een algemene stand van zaken: "In het begin van de crisis zijn de meeste bedrijven dicht gegaan. Maar ze hebben ook al vrij snel de activiteiten terug hervat, zij het aan een sterk verminderde bezetting. Vandaag is dat nog steeds zo. Veel bedrijven werken aan 60-70 procent en de werknemers zijn tijdelijk werkloos in een beurtsysteem. Op diverse plaatsen is er momenteel nog volop overleg bezig om op een veilige manier terug te kunnen opstarten. Onze delegees spelen hun rol en waken erover dat het nodige gedaan wordt om de veiligheid te respecteren."

TOM DEBAERE: "Er werken nu veel minder mensen in de bussen. Het gevolg is wel dat het langer duurt om zo'n bus af te werken."

Op busbouwer VDL werd ook alles klaargemaakt om veilig te kunnen starten. Hoofddelegee **Tom Debaere** vertelde: "Sinds 20 april zijn we aan het proefdraaien met de helft van het personeel. Er zijn veel maatregelen uitgewerkt om op een veilige manier te kunnen werken. De grote uitdaging blijft evenwel het respecteren van de social distance. Er is een systeem uitgewerkt waardoor er nu veel minder mensen in de bussen werken. Het gevolg is wel dat het langer duurt om zo'n bus af te werken."

WIM CAREEL

Het sociaal overleg – heel vaak constructief, soms moeizaam – draaide overuren

Welke lessen trekken we als metallo's uit corona?

Van meet af aan zaten onze metallo's helemaal vooraan in de frontlijn. Terwijl vele duizenden werknemers tijdelijk werkloos werden, probeerden zij hen zo goed mogelijk te ondersteunen en te informeren. Van in het begin werd onderhandeld met de directie over extra veiligheids- en gezondheidsvoorschriften. En wanneer het sluiten van een bedrijf de enige zinnige optie was, hebben onze mensen ook daar hun verantwoordelijkheid genomen.

Die rol – opkomen voor de veiligheid van de werknemer, de ongerustheid op de werkvloer vertegenwoordigen en actief meedenken over hoe het nu verder moet – zijn onze delegees de ganse tijd met veel verve blijven opnemen. Op dit moment doen ze dat nog steeds.

De coronacrisis smaakt bitter en zuur. De negatieve (economische, sociale ...) gevolgen zullen nog lang voelbaar zijn. Tegelijkertijd heeft corona ook onmiskenbaar het fundamentele belang bevestigd van vakbonden en van sociaal overleg. Overleg tussen werkgever en werknemer – met wederzijds respect voor ieders bekommernissen – was (en is) de enige manier om op een duurzame manier uit de crisis te geraken.

De komende maanden zullen we dat opnieuw volop illustreren!

**SYNDICALISME IN TIJDEN VAN
CORONA: ABVV-METAAL IN GESPREK
MET MIRANDA ULENS**

“Hadden we echt corona nodig om stil te staan bij wat belangrijk is? Ja, blijkbaar wel.”

Het coronavirus houdt ons land (en de rest van de wereld) in zijn greep. De gevolgen – economisch, financieel en sociaal – zijn groot en zullen nog een hele tijd doorwerken. Het is onder meer aan ons, vakbonden, om ervoor te zorgen dat we er samen en zonder al te grote kleerscheuren uitkomen. Solidariteit en rechtvaardigheid zijn hier de sleutelwoorden.

Tegelijkertijd biedt deze crisis ook kansen en opportuniteiten. De pandemie heeft enkele zaken zeer duidelijk gemaakt. Zoals bijvoorbeeld het belang van een sterke overheid, slagkrachtige vakbonden en een universele gezondheidszorg. Dat momentum moeten we aangrijpen om – na corona – een betere wereld te maken. Een wereld die duurzamer, socialer en eerlijker is. Over dit alles (en nog veel meer) spre-

ken we met Miranda Ulens, topvrouw van het ABVV. Een gesprek over vakbondswerk in tijden van corona, over de lessen die we hebben geleerd en over de dingen die we gaan doen om de wereld te veranderen.

Beste Miranda, normaal gezien waren er in mei sociale verkiezingen, maar corona stak daar een stokje voor. Hoe kijk jij naar het uitstel van deze verkiezingen?

MIRANDA: De sociale verkiezingen uitstellen was een logische beslissing. Het zou onverantwoord geweest zijn om daar niet heel vroeg duidelijkheid in te brengen naar onze delegees en leden. Door het te verschuiven naar de tweede helft van november hebben we ook een realistisch perspectief gegeven. Zoals je weet, zijn sociale verkiezingen een heel karwei om te organiseren. Niet enkel in de bedrijven, maar ook op juridisch-technisch vlak moeten we zorgen dat alles op punt staat. Laat ons hopen dat we tegen november weer op de werkvloer met de collega's kunnen spreken en overleggen.

Je was aanwezig op de startdagen 'sociale verkiezingen' van ABVV-Metaal. Hoe vond je dat? Vind je het belangrijk om op dergelijke events aanwezig te zijn?

MIRANDA: Die startdagen van ABVV-Metaal waren voor mij super. Een belangrijk deel van mijn functie bestaat erin om op interprofessioneel vlak onderhandelingen te voeren en onze vakbond te vertegenwoordigen, ook in de media. Maar direct contact met onze militanten en de werkvloer is cruciaal. Hoe kan ik anders mijn job goed doen? Ik weet hoe belangrijk het is om te luisteren naar de mensen en antwoorden te bieden. Die insteken neem ik mee in mijn dagelijks werk als algemeen secretaris van het ABVV.

De voorbije maanden waren zeer druk voor de vakbonden. Niet in het minst voor de werkloosheidsdiensten, die enorm veel dossiers tijdelijke werkloosheid moesten verwerken. Hoe schat jij deze prestatie in?

MIRANDA: Ik wil langs deze weg nogmaals onze medewerkers van de werkloosheidsdiensten bedanken voor hun inzet. Zij hebben in soms heel moeilijke omstandigheden heel wat toeren moeten uithalen om alle aanvragen tijdig en correct te behandelen. Op avonden en

in weekenden – zelfs op 1 mei – hebben zij doorgewerkt. Samen met mijn collega's, waaronder Caroline Copers van het Vlaams ABVV, ben ik ook gaan bijspringen in een regionale werkloosheidsdienst. Het werd vlug duidelijk welk expertenwerk onze mensen elke dag opnieuw doen.

In het begin was het wel soms frustrerend omdat bleek dat een pak werkgevers niet alle informatie hadden doorgegeven. Maar ik moet er dan ook bij zeggen dat het voor veel werkgevers de eerste keer was dat ze geconfronteerd werden met tijdelijke werkloosheid. Voor hen was het een leerproces en dat is niet altijd even rimpelloos verlopen. We hebben hen daar ook op gewezen (nvdr: tijdens een uitzending van De Zevende Dag op 29/03) en daarna merkten we dat er een serieus tandje werd bijgestoken om alles in orde te brengen.

Er werd (en wordt) ook volop aan sociaal overleg gedaan, op alle niveaus. Zijn dit hoogdagen voor het sociaal overleg?

MIRANDA: Sociaal overleg stopt nooit, maar deze keer was het toch wel heel anders. We moesten in de eerste plaats zorgen dat de werkvloer veilig is en dat de rechten van de werknemers niet zomaar overboord worden gegooid door te verwijzen naar overmacht en gezondheidsrisico's. Even belangrijk is om de koopkracht van de mensen te vrijwaren. Een van de eerste zaken die we hebben geregeld was het optrekken van de uitkering voor tijdelijke werkloosheid van 65 naar 70 procent. We hadden dat liever op 80 of zelfs 85 procent willen brengen, maar dat was toen niet bespreekbaar voor sommigen. Vandaag stellen we vast dat 4 op de 10 werknemers in tijdelijke werkloosheid aangeeft dat ze het financieel moeilijk of zelfs heel moeilijk hebben ... Daarnaast hebben we ook heel veel

overleg gehad om de generieke gids samen te stellen die een blauwdruk is van veiligheidsmaatregelen op de werkvloer. Die onderhandelingen met de werkgevers verliepen niet altijd zoals ze moeten lopen, maar we hebben die gids nu en op basis daarvan moesten protocollen worden afgesloten in de sectoren en daarna de bedrijven. We zijn er nog niet, hoor. Dat werk is nog altijd bezig.

Het fundamentele belang van vakbonden werd de voorbije periode nog maar eens duidelijk geïllustreerd.

MIRANDA: Ik heb ter gelegenheid van 1 mei gewezen op drie lessen die we uit deze coronacrisis moeten trekken. Dat is ten eerste dat het de werknemers zijn die het land staande heben gehouden, ten tweede het belang van onze sociale zekerheid en ten derde het belang van solidariteit. Het werk dat wij als vakbond de afgelopen weken hebben gedaan, was met deze drie lessen in het achterhoofd. En ja, ik ben ervan overtuigd dat de mensen in deze tijden echt wel hebben gevoeld dat vakbonden zeer nodig zijn. Niet alleen op de werkvloer, maar ook daarbuiten. Bijvoorbeeld om de sociale zekerheid te verdedigen en ervoor te zorgen dat er niet opnieuw in wordt gesneden als een besparingspost. De sociale zekerheid is eerder een investering.

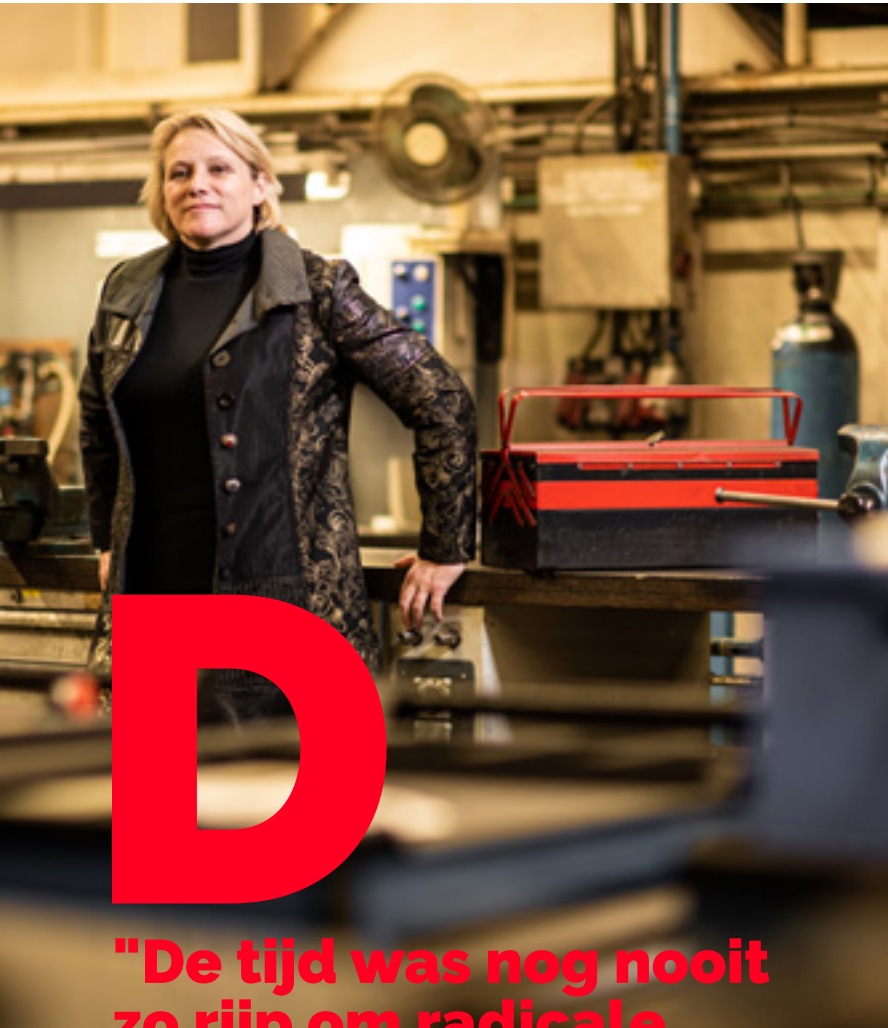
Leg uit!

MIRANDA: Neem ons systeem van tijdelijke werkloosheid. Dat is een win-winoperatie. Aan de ene kant heeft de werknemer de zekerheid dat er een inkomen is en zijn job kan behouden, aan de andere kant heeft de werkgever ook de zekerheid dat hij kan rekenen op zijn personeel na de crisis. De sociale zekerheid is dus geen kost, maar een investering die de hele samenleving ten goede komt. Maar we mogen ook niet te hoog van de toren blazen. Ook bij ons zijn er mensen die tussen twee

stoelen vallen. Kunstenaars en artiesten bijvoorbeeld, of mensen die als uitzendkracht werken, of freelancers. Die mensen verdedigen en ervoor te zorgen dat ook zijn voldoende sociaal beschermd worden, zijn dagelijkse opdrachten voor ons.

Hetzelfde geldt voor onze gezondheidszorg. Die behoort tot de beste van de wereld. Hier hoeft je geen privéverze-

"De tijd was nog nooit zo rijp om radicale hervormingen door te voeren. Zowel voor mens als milieu."

— MIRANDA ULENS

kering af te sluiten om een goede behandeling te krijgen in een ziekenhuis, zoals in Amerika. De gezondheidszorg is daar heel anders georganiseerd dan bij ons. In België betaalt iedereen mee aan de ziekteverzekering via het loon, en de werkgever draagt ook een deel bij. In Amerika gaat er niets van je loon af, en zoek je zelf een privéverzekeraar, of je werkgever biedt er één aan. Een gemiddeld gezin betaalt in de VS voor een de-

ftige ziekteverzekering 2.000 dollar per maand, al of niet met een grote eigen bijdrage. En daarom maken Amerikanen zich nu grote zorgen. 87 miljoen Amerikanen zijn niet of onderverzekerd, dat verklaart voor een groot deel waarom ze zo ongerust zijn over deze pandemie.

"De coronacrisis legt de structurele fouten van het huidige economische systeem bloot."

Dat is iets wat we de laatste tijd vaak horen. Maar wat betekent dat voor jou? Welke fouten worden precies blootgelegd?

MIRANDA: Post-corona moet anders zijn dan pre-corona. Ik denk niet dat er veel mensen zijn die mij daarin zouden tegenspreken. De tijd was nog nooit zo rijp om radicale hervormingen door te voeren. Zowel voor mens als milieu. Ons huidige economisch systeem is te veel gericht op winst en dat in zo'n mate dat ons klimaat eronder komt te lijden en dat het welzijn van de mensen bijzaak is geworden. Voor mij is dat de belangrijkste correctie die moet worden doorgevoerd.

Structureel betekent dit dat handelsakkoorden (want zo'n correctie kan enkel slagen als dat wereldwijd wordt aangepakt) vertrekken vanuit menselijk oogpunt en dat er rekening wordt gehouden met klimatologische doelstellingen. Globalisering kan een goede zaak zijn en de globalisering vandaag heeft goede punten, maar al te vaak ook negatieve. We moeten dat sociaal en ecologisch grondig bijsturen. Net zoals alles uitbesteden aan een ander land geen goede zaak is en we ook een stuk eigen productie en industrie moeten hebben.

Het is dus dringend tijd voor iets nieuws?

MIRANDA: Het is tijd voor een nieuw sociaal-economisch-ecologisch pact. Maar wat met de andere actoren en de werkgevers? Kunnen we met hen tot nieuwe afspraken komen? Is de politieke wereld bereid om ook die keuze te maken. De grote vraag die we allemaal moeten beantwoorden is: in welke maatschappij willen we leven? En welk samenlevingsmodel willen we doorgeven aan de volgende generaties? Het is nu dat we die discussie moeten aangaan en nadenken over een duurzamer groeimodel. Als vakbond moeten wij hierin een voortrekkersrol opnemen, maar we kunnen maar over een pact spreken als dat breedgedragen is. ▶

"De overheid moet een grotere rol opnemen in de economie en niet alles mag overlaten aan de ideologie van de vrije markt en het winstbejag."

MIRANDA ULENS

Het zal niet gemakkelijk zijn, want velen willen onmiddellijk tot de orde van de dag overgaan. In elk geval gaan we het doen met diegenen die vooruit willen.

Heeft de coronacrisis jou iets geleerd wat je nog niet wist?

MIRANDA: Dat is een moeilijke vraag. Dat mensen in tijden van nood blijken geven van heel veel solidariteit, is niet nieuw. We hebben dat al een paar keer kunnen ondervinden. Maar wat mij wel telkens treft, is de vindrijkheid van de mensen en hun optimisme. Wij zijn een volk van doorzetters, ook al is de bedreiging of vijand onzichtbaar. Door elkaar te vinden kunnen we veel en overstijgen we onszelf. De wereld kan hard zijn en het leven vaak moeilijk, maar als je dan geconfronteerd wordt met een gezondheids crisis van zo'n omvang, dan wordt alles in perspectief geplaatst. Op zulke momenten zie je dat solidariteit een werkwoord wordt. Laat ons dat zo houden.

En laat ons toch ook even naar onszelf kijken. De lockdown heeft mensen de ogen geopend. En ze heeft ook tijd meegebracht: meer tijd voor het gezin, meer

tijd voor jezelf, tijd om nieuwe hobby's te ontdekken. Het werd misschien ook wel tijd om tijd te nemen voor wat belangrijk is in het leven. We snelden met z'n allen tegen 200 per uur op de snelweg van het leven. Dat is abrupt teruggebracht tot een slakkengang van 30 per uur op een smalle plattelandsweg. Hadden we echt corona nodig om stil te staan bij wat belangrijk is? Ja, blijkbaar wel. Laat dat dan ook een les zijn. We leven niet om te werken, maar we werken om te kunnen leven.

Wat moet er nu concreet gebeuren? Wat moeten we doen?

MIRANDA: Er is absoluut een herstelplan nodig, maar dat was al nodig nog vooraleer corona optrad. Door de aanpak van de laatste jaren is er zwaar gesneden in overheidsmiddelen en in overheidsinvesteringen. We kunnen er op langere termijn maar goed uitkomen als er ook geïnvesteerd wordt op lange termijn. Nu is er zeker des te meer nood aan een sociaal en ecologisch investeringsplan. Dat moet nu van de grond komen en dat moet gebeuren op een overlegde manier. Zoals ik al zei: het mag niet terug business as usual worden.

De politiek van de afgelopen decennia moet gestopt worden. Dat betekent dat de overheid een grotere rol moet opnemen in de economie en niet alles mag overlaten aan de ideologie van de vrije markt en het winstbejag. Het welzijn van de werknemers en de mensen moet altijd prioritair zijn. Dat betekent ook dat onze openbare diensten en openbare dienstverlening niet langer aanzien kunnen worden als een kost, maar wel als een investering in vandaag en morgen. We moeten dit momentum ook aangrijpen om samen werk te maken van een ambitieus en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid. Op dat vlak mag het in de nabije toekomst echt geen business as usual meer zijn. Dat zou neerkomen op schuldig verzuim.

Ook de roep naar fiscale rechtvaardigheid klinkt alsmaar luider.

MIRANDA: Dat is een rechtvaardige eis. De privileges van gefortuneerden en veelverdieners moeten herbekeken worden. Een hoopvolle aanzet is alvast dat de Hoge Raad voor Financiën in haar jaarlijks rapport een aantal elementen opneemt van meer rechtvaardige fiscaliteit, elementen die wij al lang naar voor schuiven. Als experts van een gezaghebbende instantie als de Hoge Raad aangeven dat meer transparantie en vereenvoudiging, het einde van het bankgeheim, de verplichting om alle inkomens aan te geven, een sterkere progressiviteit en een meerwaardebelasting op aandelen en eigendom gerechtvaardigde eisen zijn, wie kan dan de noodzaak van zo'n hervorming van de personenbelasting negeren? Maar om dat te bereiken zullen we hard moeten werken en nog vaak aan de alarmbel moeten trekken. We mogen nu niet stilzitten en afwachten. Neen, net nu moeten we nog meer druk zetten. Dat is gewoon onze verdomde plicht.

Miranda, heel erg bedankt voor dit gesprek. En hou het veilig!

DRIE INITATIEFNEMERS
ACHTER HASHTAG

#beter na corona

SAMEN WERK MAKEN VAN
EEN DUURZAME EN SOCIALE
TOEKOMST

WIM CAREEL

A

“Als we zaken terug in Europa produceren in plaats van in China, kan dat duurzamer zijn, jobs creëren en de veerkracht verhogen.”

Halverwege april lanceerden elf Vlaamse denktanks en media een oproep om na te denken over een betere wereld na corona. Onder de hashtag #BeterNaCorona nodigden ze iedereen uit om – aan de hand van debat, onderzoek en eigen voorstellen – werk te maken van een duurzame, sociale en rechtvaardige toekomst.

De coronacrisis heeft immers heel wat zaken op scherp gesteld. Zo werd voor iedereen duidelijk hoe belangrijk het is om een sterke overheid en een sterke sociale zekerheid te hebben. Eveneens werd duidelijk hoe belangrijk solidariteit is. Corona toonde aan dat iedereen slachtoffer kan worden (ziek worden, job verliezen ...) en dat je dat heel vaak niet zelf in de hand hebt. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met enkele pijnpunten van ons huidige economische

systeem. Mondiale productieketens vielen stil, waardoor meteen opviel hoe afhankelijk we zijn van andere regio's en continenten. De globalisering brengt bepaalde voordelen met zich mee (weliswaar niet voor iedereen) maar maakt ons ook kwetsbaar. Het belang van meer lokale, duurzame productie en consumptie, kwam daarmee duidelijk op de voorgrond.

Ongelijkheid en armoede werden eveneens duidelijk zichtbaar. Want (ondanks onze welvaartsstaat) ook bij

ons vielen de meest kwetsbaren uit de boot. Denk maar aan uitzendkrachten, freelancers en werknemers met tijdelijke contracten. En dan hebben we het nog niet gehad over de situatie in de landen van het globale Zuiden, waar corona een verwoestende impact dreigt te hebben (en waar van een sociaal vangnet vaak geen sprake is).

En dus is het inderdaad het moment om uit het puin van deze crisis een betere wereld te bouwen. Het is tijd om werk te maken van een sociale en duurzame toekomst, waarin de grote uitdagingen van onze tijd (klimaatverandering, ongelijkheid, armoede ...) eindelijk worden aangepakt. We vroegen aan drie initiatiefnemers van #BeterNaCorona welke lessen zij trekken uit de crisis en wat er volgens hen nu precies moet gebeuren.

#beter na corona

**SACHA DIERCKX
DENKTANK MINERVA**

Denktank Minerva is een denktank binnen de brede progressieve beweging. Via onderzoek en opinie wil ze een progressieve stem doen weerklinken in het maatschappelijk debat. Kernwaarden van de organisatie zijn gelijkheid, solidariteit, democratie, vrijheid, duurzaamheid, rechtvaardigheid en internationale solidariteit.

Welke zaken heeft de coronacrisis voor jullie op scherp gesteld?

SACHA: Dat we de oorzaak van veel virussen (niet alleen corona maar ook bijvoorbeeld ebola) kunnen linken aan ons economisch systeem en aan ons voedselsysteem in het bijzonder. Kijk bijvoorbeeld naar ontbossing of naar hoe hongersnood in ontwikkelingslanden leidt tot het eten van exotische diersoorten. De crisis toont ook duidelijk het verschil tussen landen met een vrij sterke sociale zekerheid en universele gezondheidszorg (zoals België) en landen met een zwakke sociale zekerheid en gezondheidszorg die niet voor iedereen toegankelijk is (zoals de Verenigde Staten). We mogen blij zijn met ons systeem van tijdelijke werkloosheid en ontslagbescherming.

Heb je bepaalde dingen kunnen leren uit deze crisis?

SACHA: Ik heb alvast veel bijgeleerd over virussen en de gevolgen ervan, wetenschap is vaak een blinde vlek voor mij. Wat voor mij op economisch vlak zeer interessant is, is te zien hoe er nu gekeken wordt of we op korte termijn producten als beademingsmachines en mondkapen kunnen maken. Waarom kijken we in normale tijden niet welke producten maatschappelijk nuttig zijn en welke niet? Kunnen we bijvoorbeeld onze wapenindustrie niet omvormen, zodat die fabrieken producten maken die goed zijn voor de samenleving?

Kunnen we hier geen industrie voor hernieuwbare energie van de grond krijgen, zodat we windmolens niet per se uit Duitsland of Denemarken en zonnepanelen niet per se uit China moeten halen? Ik denk dat de crisis aantoont dat er veel meer planning mogelijk én noodzakelijk is over wat we willen produceren, en het niet gewoon aan de 'markt' mogen overlaten om de meest winstgevende opties te kiezen.

Wat moet er concreet gebeuren, eens dit allemaal achter de rug is?

SACHA: Als we het virus écht onder controle hebben (en pas dan), zullen we een economisch herstelprogramma nodig hebben. Daarbij moet de overheid het voortouw nemen met een grootschalig groen investeringsprogramma in hernieuwbare energie, de renovatie en isolatie van huizen en gebouwen, publieke huisvesting, openbaar vervoer ...

De economische crisis zal ongetwijfeld ook leiden tot meer werkloosheid. Die kunnen we onder meer aanpakken door arbeidsherverdeling, en dus een kortere werkweek. Waarom niet meteen naar een 32-urige werkweek gaan als voltijdse norm?

Tot slot moeten we ook dringend de mazen in ons sociaal vangnet dichtmaken. We hebben een gegarandeerd minimuminkomen boven de armoedegrens nodig, en we moeten ook de sociale zekerheid versterken – en tegelijkertijd de financiering verzekeren – voor mensen die in dit soort crisissen uit de boot vallen (freelancers, interimers, kleine zelfstandigen, platformwerkers, kunstenaars ...).

Interessante gedachte, zo'n kortere werkweek? Beluister dan zeker onze aflevering van MetalCast over de geschiedenis van de eis tot arbeidsduurvermindering. Olivier Pintelon licht toe waarom het geen utopie hoeft te zijn.

beluister de podcast ▶

#beter na corona

KARIN SCHUITEMA
KIF KIF

Kif Kif is een interculturele beweging die strijdt voor gelijkheid en tegen racisme. De beweging bouwt mee aan een solidaire, democratische en interculturele samenleving.

Welke zaken heeft de coronacrisis volgens jullie op scherp gesteld?

KARIN: De manier waarop onze samenleving omgaat met diversiteit en migratie is cruciaal. We weten dat de crisis kwetsbare groepen extra hard treft, en mensen met een migratieachtergrond zijn daarin oververtegenwoordigd. Ze zijn ook vaak terug te vinden in de slecht betaalde sectoren, die juist nu de essentiële sectoren zijn. In de Vlaamse gezondheidszorg heeft bijna 20 procent van de mensen een migratie-achtergrond. In andere essentiële sectoren is het cijfer nog opvallender: 33,5 procent in de voedingssector, 38 procent in de logistieke sector en zelfs 64 procent in de schoonmaaksector. Toch krijgen deze coronahelden daarvoor weinig in ruil. Op de werkvloer zijn zij ook regelmatig slachtoffer van racisme en discriminatie.

Denk ook eens aan de duizenden vluchtelingen die tijdens deze pandemie aan hun lot zijn overgelaten in overvolle, onhygiënische vluchtelingenkampen. In België zelf zien we hoe mensen 'vergeten' worden in asielcentra, waar de anderhalve-

meter-maatregel onmogelijk in acht kan worden genomen. Asielprocedures duren nu langer en taallessen zijn vaak gestopt. Deze mensen worden alleen maar nog meer uitgesloten van volledige deelname in de maatschappij.

Welke lessen trekken jullie uit deze pandemie?

KARIN: De coronacrisis illustreert hoe onze samenleving wel snel in actie kan schieten als het nodig is, maar jammer genoeg vooral voor hen die het al goed hebben. Toch dwingt deze crisis mensen om na te denken over hun positie in de maatschappij en welke privileges ze hebben, en dus ook over de solidariteit die ze kunnen tonen met kwetsbare groepen. Zelfs onze rechtse regering haalt nu regelmatig progressieve recepten naar boven. Een andere wereld is dus mogelijk, als we onze kapitalistische winstmodellen aan de kant zetten en we samen beginnen te bouwen aan een solidaire, inclusieve samenleving.

We zien ook dat er veel lokale solidariteitsinitiatieven en bottom-up-samenwerkingen zijn opgezet, die in de toekomst misschien wel netwerken voorbij landsgrenzen zouden kunnen vormen. We zouden dit momentum moeten gebruiken om juist nu structurele maatschappelijke problemen aan te pakken. Problemen zoals discriminatie, racisme en ongelijkheid kunnen worden uitge-

bannen door actief in te zetten op bewustzijnsverandering, doordacht beleid en consequent verzet tegen elke vorm van uitsluiting.

Op welke manier moeten we daar werk van maken?

KARIN: Nu meer dan ooit moeten we komaf maken met ongelijkheid, en dus ook met racisme en discriminatie. Daarom sloten we ons aan bij NAPAR, een interfederale coalitie die ijvert voor een actieplan tegen racisme. Onze overheid maakte die belofte al twintig jaar geleden aan de Verenigde Naties, maar kwam haar belofte nog altijd niet na. We maakten samen een memorandum op waar verschillende beleidsvoorstellen in terug te vinden zijn.

Nu is de tijd om solidair te zijn en om actie te nemen voor gelijke toegang tot de arbeidsmarkt, woningmarkt en onderwijs voor mensen met een migratieachtergrond. Nu is de tijd om discriminerende wetten aan te passen of op te heffen, zoals de wet die hoofddoeken op de werkvloer verbiedt. Nu is de tijd om structurele veranderingen door te voeren voor het welzijn en gelijkheid van alle mensen, en om discriminatie en racisme uit te bannen. Nu is de tijd voor politieke leiders en regeringen om er te zijn voor alle mensen.

#beter na corona

DIRK HOLEMANS
OIKOS

Denktank Oikos werkt aan sociaal-ecologische verandering door het maatschappelijk debat te voeden vanuit ecologisch perspectief. Oikos richt zich op lange termijnuitdagingen die onvoldoende aan bod komen in het maatschappelijk debat, maar cruciaal zijn voor de toekomst van de samenleving en de toekomstige generaties.

Welke zaken heeft deze crisis volgens jou op scherp gesteld?

DIRK: De crisis heeft duidelijk gemaakt dat ons systeem elke vorm van veerkracht mist. Een systeem dat veerkrachtig is, kan niet alleen schokken weerstaan maar zal ook dynamisch proberen schokken te vermijden. Die veerkracht heeft de economie de laatste decennia verloren door louter te focussen op efficiëntie en winstmaximalisatie. De neoliberale globalisering heeft multinationals ertoe aangezet de productie te verplaatsen naar landen in de wereld die het niet zo nauw nemen met sociale en ecologische normen. Op die manier zijn hier goede jobs verloren gegaan terwijl er nu bijvoorbeeld mensen in Bangladesh

onze t-shirts naaien in erbarmelijke omstandigheden.

Veerkracht betekent dat je zorgt dat er voldoende diversiteit in je systeem zit. Zoals ik in mijn boek *Vrijheid & Zekerheid* uitleg, stijgt de veerkracht van een systeem als het inzet op onder meer diversiteit en sociaal kapitaal. Diversiteit betekent bijvoorbeeld dat je niet inzet op enkel de werking van de markt, maar integendeel terug de rol van de overheid erkent. Sociaal kapitaal betekent dat je vertrouwen in mensen hebt en hun inzet en solidariteit ondersteunt en versterkt.

Zijn er ook bepaalde dingen die je op een aangename manier hebben verrast?

DIRK: Iedereen laat zich wel wat meedrijven door verhalen dat we in een geïndividualiseerde samenleving leven, waar iedereen enkel met zichzelf bezig is en waar consumenten het hoogste goed is. De wijze waarop er nu tijdens de coronacrisis spontane acties van solidariteit zijn ontstaan – in elke gemeente zijn mensen wel mondkmaskers beginnen naaien, in steden (zoals in Gent) heb je nu solidariteitscomités waar honderden vrijwilligers zich inzetten voor de meest kwetsbaren in de samenleving – overtreft mijn verwachtingen. Er is applaus om acht uur voor het zorgpersoneel en ik hoor weinig mensen zeuren dat ze nu niet op citytrip kunnen gaan.

Wat moeten we nu concreet doen? Welke kansen moeten we grijpen?

DIRK: De kans die we nu moeten grijpen is tweeledig. We moeten de economie grondig wijzigen zodat ze terug veerkrachtig is. Dat is dezelfde opdracht als de economie duurzaam en klimaatneutraal maken. Die twee zaken moeten we nu combineren, door bijvoorbeeld een sociale kringlooeconomie uit te bouwen. Als we zaken terug in Europa produceren in plaats van in China, kan dat duurzamer zijn, jobs creëren en de veerkracht verhogen.

METALCAST

Wat na corona?

Wil je graag nog meer weten over de mogelijke impact van de coronacrisis op onze huidige maatschappij? We vroegen enkele experts en grote denkers hoe zij de toekomst inschatten. Van gezondheid tot privacy, de rol van Europa tot de mogelijke gevolgen voor het klimaat. In MetalCast laten we hen zelf aan het woord.

beluister de podcast

#beternacorona**CORONA-REFLECTIES
VAN SPOEDARTS
NATALIE EGGERMONT**

Als we een positief effect mogen toeschrijven aan de coronacrisis, dan is het wel dat een compleet ondergewaardeerde sector eindelijk de erkenning krijgt die ze verdient. De Witte Woede ontstond al in 1988 en kende in maart dit jaar haar recentste episode. Nadat onze gezondheidswerkers decennialang besparingswoede incasseerden, kregen ze nu de weinig benijdenswaardige – alle respect, handengeklap en witte doeken ten spijt – taak om een zogenaamde coronatsunami te trotseren. Zo trok het zorgpersoneel gehavend, zonder wapens en al zwaar uitgeput naar het front. Tijd om een licht werpen op een belangrijke vraag: wat is de impact van deze gezondheidscrisis op onze toekomstige gezondheidszorg? Stelt de crisis de eisen van de Witte Woede op scherp? We leggen ons oor te luisteren op het terrein en gaan in gesprek met dr. Natalie Eggermont, spoedarts in het AZ Menen en een hart voor mens, milieu en een warme samenleving.

Hoe ervaar je deze periode vanuit je job als spoedarts?

NATALIE: Het gaat goed, maar in de zorg beginnen we allemaal moe te worden. In het begin was er natuurlijk de adrenalinie die ons er helemaal deed invliegen, maar het duurt wel lang nu en er is niet echt een eindpunt in zicht. En dat in een sector waarin iedereen al een tijd op zijn tandvlees zat. Nu, we mogen dan nog zo moe zijn, we blijven ook strijdvaardig en gaan nog steeds met veel goesting dat virus te lijf. De mensen herontdekken bovendien wie onze samenleving doet

“Gezondheidszorg is geen kostenpost, maar een investering. Ze brengt op en ze zorgt voor een gezonde samenleving.”

Natalie Eggermont

- spoedarts en moraalfilosoof
- klimaatactiviste en voormalige machiniste van Climate Express
- schreef het boek *Climate Express – Sporen van verandering*

draaien. Het personeel in de zorg, maar ook de winkelbedienden, de magazijniers, de camionchauffeurs en de postbodes. Niet de ceo's en aandeelhouders. Het is goed dat de mensen dit nu te zien krijgen. Dat geeft mij enorm veel energie. Anderzijds ben ik boos. Boos omdat de overheid er niet in slaagt om ons deftig materiaal te geven. Je voelt echt wel de frustratie bij ons in het veld. Weet je, al wekenlang zijn wij aan het werk met 1 mondmasker per shift omdat er hoegenaamd geen op stock waren. En dan ineens liggen ze te koop in de warenhuizen. Als je me dus vraagt hoe ik me voel, kan ik daar niet met één woord op antwoorden: moe, energie, boos.

Wat vind je als gezondheidswerker van het applaus en de witte doeken die wapperen uit de ramen?

NATALIE: Ik weet dat sommigen er cynisch over doen, maar voor mij hangt het ervan af van wie het applaus komt. Regeringsleden die jarenlang hebben bespaard in de zorg of N-VA'ers, met gezondheidszorg als besparingspost bij uitstek in het verkiezingsprogramma van hun partij? Nee, die moeten nu niet voor me komen klappen ... Maar de solidariteit van de mensen bij ons in de straat en wijk: dat motiveert mij wel. Ook omdat er al decennialang wordt verteld dat de mens enkel aan zichzelf denkt en dat we allemaal individualistisch en ego-

istisch zijn, en dat is helemaal niet zo. De mens is echt een solidair wezen. Sterker nog, ik heb al meer gerief gekregen van mensen rondom mij dan van de overheid. De arbeiders van Bekaert legden de fabriek stil, omdat er niet veilig kon worden gewerkt. De baas bood hun maskers aan om het werk toch te hervatten. Dat weigerden zij en ze zeiden: 'Maskers lossen het probleem niet op en trouwens, die maskers zijn nodig in de zorg.' Toen hebben ze de maskers aan ons gegeven. De solidariteit van de werkende klasse, da's prachtig.

Hoop jij dat de erkenning voor de zorgsector vertaald zal worden in

een ander, beter beleid? Hoe zou jij dit graag zien?

NATALIE: Er bestaat een zeker pessimisme rond de coronafactuur. Jambon heeft dan ook letterlijk gezegd dat de belastingbetaler ervoor zal moeten opdraaien. Zelf zie ik het anders. Want als je kijkt naar de geschiedenis, dan hebben crisissen vaak tot kantelmomenten geleid. Cholera heeft gezorgd voor riolering. De Spaanse griep legde de basis voor de publieke gezondheidszorg. Crisissen zetten mensen ertoe aan om fundamentele vragen te stellen en radicale eisen te stellen, bij wijze van spreken. Als we ervoor vechten, kunnen we iets bereiken. Maar het zal niet vanzelf gaan. Daarom

begrijp ik dat pessimisme ook. Het is naïef om te denken dat de politici spontaan het geld zouden halen bij de rijken. Maar het is wel zo dat we nu krachtsverhoudingen aan het opbouwen zijn die we kunnen gebruiken in de strijd voor structurele veranderingen. Ook in de fabrieken zijn het dikwijls de arbeiders die samen met de vakbonden maatregelen afdwingen. Denk maar aan de Seat-fabriek in Spanje, waar ze tijdens de crisis begonnen zijn met de productie van beademingstoestellen. Dat initiatief kwam van onderuit. Als we die energie en dat elan kunnen verderzetten, dan kunnen we enorm veel behalen denk ik. We moeten optimistisch zijn. Ook al omdat de kans op een Witte Woede groot is, mocht er niets veranderen. Het zat er al aan te komen en er werden al acties op poten gezet naar aanleiding van vele zorgverleners die totaal uitgeput waren door de jarenlange besparingen in de sector. Mijn buikgevoel zegt dat de sector zal staken en op straat komt als er nu niks verandert. Jà, de veerkracht is enorm maar de terugslag van wat wordt gevraagd van ons, is ongezien. Als dit nu niet wordt omgezet in structurele veranderingen, dan gaan de mensen heel boos worden. Het is dan de historische opdracht van de vakbonden om bereid en voorbereid te zijn om die ongenoegens te vertalen naar actie en dat ook te organiseren. Heel veel debatten die voordien theoretisch werden gevoerd, zijn door de coronacrisis tastbaar geworden. Om het mondkapfiasco weer eens aan te halen: de overheid is er niet in geslaagd om ons te bevoorraden, maar wél om ze te verkopen in de warenhuizen. Wilmès zegt daar dan schouderophalend van in het parlement: 'Dat is de markt van vraag en aanbod.' De almachtige markt heeft faliekant gefaald. Ze slaagt er niet in om ons te geven wat we nodig hebben. Nu zien de mensen met eigen ogen wat we met velen al jaren zeggen: de markt werkt niet. Vanuit die ervaring is het tijd om te veranderen. ▶

Wat zijn volgens jou de speerpunten van een gezonde gezondheidszorg?

NATALIE: De coronacrisis heeft een aantal grote pijnpunten blootgelegd. Ten eerste dat er niet bespaard moet worden op gezondheidszorg, maar dat erin moet geïnvesteerd worden. Gezondheidszorg is geen kostenpost, maar een investering. Ze is belangrijk, ze brengt op en ze zorgt voor een gezonde samenleving. Als je kijkt naar wat er gebeurd is in de woonzorgcentra en naar het tekort aan testkits, dan toont dat aan dat onze gezondheidszorg veel te weinig inzet op preventie. Nochtans wordt er gezegd: voorkomen is beter dan genezen. Alle aandacht is gegaan naar het klaarstomen van de ziekenhuizen op de grote golf. En dat is dan ook redelijk goed gegaan. Op vlak van preventie daarentegen zijn we

arts worden betaald per handeling die we uitvoeren. Terwijl wijkgezondheidscentra vaak met een forfaitair systeem werken, waarbij je betaald wordt per patiënt. Dat systeem vergemakkelijkt de overschakeling naar preventieve gezondheidszorg. In veel wijkgezondheidscentra hebben ze onmiddellijk besloten om alle patiënten op te bellen bij het begin van de crisis, te beginnen met de tachtigplussers, om te vragen hoe het ging met de patiënt. De huisartsen werken in een systeem waarbij ze worden betaald per consult en niet per patiënt. Zij hebben dus moeten wachten op de Riziv-nomenclatuur, zodat ze ook betaald konden worden om een telefonisch consult te doen. Dat noem ik een zieke financiering. Ik blijf pleiten voor een systeem waarbij artsen betaald worden per patiënt of

centra waar mensen met al hun vragen terecht kunnen, die de teams van testing en contacttracing kunnen sturen én die ook in contact staan met de woonzorgcentra. Om mijn relaas samen te vatten: een gezonde gezondheidszorg steunt voor mij op een duidelijke federale structuur die verantwoordelijkheid draagt en die heel goed verbonden is tot aan de basis met een groot web van wijkgezondheidscentra. Ze heeft een degelijke financiering voor de eerstelijnszorg, blijft ver weg van de prestatiegeneeskunde, en zet preventie voor alles.

Kan de coronacrisis ons klimaat redden?

NATALIE: Kan corona onze planeet redden? Corona in se natuurlijk niet. Ook al hoorde je in het begin wel dat door de massale terugval van het autoverkeer en het grootschalige telewerk de lichtvervuiling zou afnemen. Dat waren tijdelijke effecten, zeker als je bedenkt dat de brandstofindustrie weer op de eerste rij staat om subsidies te krijgen. De bewustwording die corona heeft opgeleverd, daarentegen, heeft wel wat in zijn mars. Als we deze crisis aangrijpen om fundamentele debatten te voeren, dan kan dat wél de wereld veranderen. We moeten wel realistisch zijn: de elite begrijpt dat ook en gaat diezelfde crisis gebruiken om de maatregelen van hun agenda door te drukken. Maar ik ben hoopvol en stel vooral voor dat we ons voorbereiden om vollenbak het maatschappelijk debat te voeren. Ik had het net vooral over heel concrete verbeterpunten in de gezondheidszorg, maar ik denk dat het ook belangrijk is om te praten over onze visie op mens en maatschappij. Je kunt er toch niet meer omheen dat ons economisch model, waarbij enkel de harde cijfers en winst tellen, onverbiddelijk hard omgaat met zaken die veel waardevoller zijn. Je hoort nu al zeggen als het gaat over een

“Het is niet omdat onze ouderen niet meer kunnen gaan werken en dus geen winsten meer opbrengen, dat ze niet waardevol zijn.”

volledig de mist ingegaan. Het neoliberaal model waarin er enkel aan zorg wordt gedaan en niet aan preventie – in de VS zie je dat nog veel meer – dat werkt niet. Voor mij is een gezond gezondheidsstelsel er één waar preventie centraal staat. Daarvoor moet er geïnvesteerd worden in eerstelijnszorg. Op dit moment gaat slechts 5 procent van het Riziv-budget naar die eerstelijnszorg. Dat voel je natuurlijk ook op het terrein. Nu wordt er van de huisartsen gevraagd dat ze zich toeleggen op de testing en de tracing. Maar zij hebben daar het materiaal en het personeel niet voor. Zij worden zonder wapens naar het front gestuurd.

Ik zeg dus: hoog tijd om te investeren en om de eerstelijnszorg te herwaarderen. Ten derde moeten we de financiering van de zorg herbekijken. Die moet anders. We werken momenteel met een prestatiegeneeskunde. Dat betekent dat we als

een vast loon krijgen, zoals ook universiteitsprofessoren dat krijgen.

Tot slot werp ik graag een licht op het versnipperd landschap dat onze gezondheidszorg vandaag is. Het is totaal niet duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en wie waarvoor aanspreekpunt is. Zeker in tijden van crisis. Zes ministers die verantwoordelijk zijn voor mondkapjes, kom nu. Er mankeert er juist eentje extra voor de elastiekjes. En dan nog waren ze niet in staat om de klus te klaren hé. Of neem de versoepeling van het bezoek aan de woonzorgcentra. Wouter Beke was daarvan niet op de hoogte, er was geen overleg geweest met de sector. Een totale soep was het. Het is van groot belang voor onze gezondheidszorg dat er een eenheidsstructuur komt met een duidelijke coördinatie en een goede ‘chain of commands’ en een solide eerstelijnszorg. Sterke wijkgezondheids-

“Je hoort nu al zeggen als het gaat over een eventuele tweede lockdown: ‘We gaan de economie toch niet wéér stilleggen? Die extra doden, so what?’ Dit is mensen opofferen.”

eventuele tweede lockdown: ‘We gaan de economie toch niet wéér stilleggen? Die extra doden, so what?’ Dit is mensen opofferen. Ik denk dat dit voor veel mensen toch wel het harde gelaat heeft getoond van het neoliberal model. Het laat zien dat we naar een maatschappij moeten gaan waarbij we echt kunnen waarderen wat er van waarde is. Zoals onze ouderen: het is niet omdat ze niet meer kunnen gaan werken en dus geen winsten meer opbrengen, dat ze niet waardevol zijn. We zien dat ook in het AZ waar ik werk en waar er al tal van acties zijn geweest van verpleegkundigen die zeiden: ‘Het gaat niet meer, wij moeten veel te hard werken. We moeten alleen maar presteren, presteren, presteren.’ Zorg dragen voor elkaar is meer dan een fiche invullen en medicatie toedienen, maar je moet er de tijd voor krijgen. Dat is ook hetgeen waar wij onze energie uithalen. Ik zag al zoveel verpleegkundigen bij ons in tranen naar huis gaan uit pure frustratie en uitputting. Zij hebben sterk het gevoel dat ze zijn alleen maar

bezig zijn met handelingen die meetbaar zijn en die cijfers genereren en niet meer met kwaliteitsvolle handelingen. Heel de dag vakjes afvinken op de computer en er is geen tijd om bezig te zijn met de patiënt: eens een glas water brengen of samen naar het toilet wandelen. Neen, want daar ben je een halfuur mee bezig. Dan is een bedpan sneller. Daar gaat de discussie over: wat is er van waarde in de maatschappij? Meetbare acties of de zorg voor elkaar en warmte, solidariteit en empathie? Voor mij is dat de mens, het milieu en niet enkel winst. Als we die debatten kunnen voeren, dan gaat het klimaat ook gered worden want dat is exact hetzelfde probleem.

Wat leert jou een blik over de grenzen heen?

NATALIE: Het is tijd om het pad van de efficiëntie-visie te verlaten. Decennia van besparingen, minder staat, privatiseringen, afbouw van investeringen in gezondheidszorg, sociale bescherming en publieke systemen. De mislukking

van dat model is klaar en duidelijk aangetoond. We zien dat binnen Europa, maar vooral in de Verenigde Staten. Zij stoppen de financiering aan de WHO en versterken de blokkades met Cuba en Venezuela. Ze kampen met een hoog dodental, lange rijen voor voedselpakketten en sociaaleconomische drama’s. Al jaren wordt ons ingepeperd op thatcheriaanse wijze: er is geen alternatief. Maar de Cubanen slagen erin om artsen te zenden naar Italië voor hulp. De Chinezen bezorgden beschermingsmateriaal. Dat is internationale solidariteit. Toen Italië hulp vroeg aan Europa, kreeg het noppes.

In China zijn alle coronafacturen, zowel de testing als de behandeling, gratis. Zij hebben ingezet op de eerstelijnszorg. De contacttracing is daar goed gelukt. In Cuba is er een sterke eerstelijnszorg die is ingebed in wijkgezondheidscentra. Van daaruit hebben studenten geneeskunde op grote schaal huisbezoeken gedaan om vragen te beantwoorden en te bekijken hoe het met de inwoners gesteld was.

Bij ons heeft de minister een lijst opgesteld met vrijwilligers. Ruim 3000 studenten geneeskunde en gepensioneerde artsen hebben zich daarvoor aangemeld, maar ze zijn nooit ingezet. Onze gezondheidszorg voorziet namelijk geen middelen om deze vrijwilligers te omkaderen. In plaats daarvan neemt onze overheid een callcenter onder de arm dat bakken geld verdient aan de contacttracing, maar zijn personeel geen deftig loon uitbetaalt. Een typisch voorbeeld van hoe het bij ons in zijn werk gaat. Er zijn landen die tonen dat het anders kan. Dat zijn geen sprookjesverhalen. De aanpak bewijst zichzelf en dat doet de ogen hopelijk opengaan. Want als er geen hoop is dat een andere wereld mogelijk is, dan is het moeilijk.

DANIA PATERNINI

#beternacorona
DE ECONOMISCHE
IMPACT VAN CORONA

De Grote Lockdown

Het coronavirus veroorzaakt een economische crisis, zoals jij en ik er nog nooit één hebben meegemaakt. De crisis wordt nu al omschreven als 'De Grote Lockdown' en snijdt vele malen dieper dan de financiële crash van 2008-2009. Voor honderden miljoenen mensen – waar ook ter wereld – zijn de gevolgen verwoestend.

WIM CAREEL

Het blijft koffiedik kijken hoe lang deze recessie zal duren en hoe zwaar ze zal zijn. Naarmate de tijd vordert, wordt steeds duidelijker dat een zogenaamd V-herstel – een grote krimp in 2020, gevolgd door een sterke klim in 2021 – misschien niet realistisch is. Het economische herstel zal waarschijnlijk (veel) langer duren. Veel zal afhangen van de evolutie van het virus en de opheffing van de lockdown. Komt er een tweede coro-

na-opflakking? Is er binnenkort een vaccin? Daarnaast blijft het afwachten hoe ondernemingen zich herstellen, hoe de vraag (naar producten en diensten) evolueert en welk effect het beleid van overheden, centrale banken ... resorteert.

In dit artikel focussen we op de economische impact van de corona-epidemie. We starten onze rondleiding langs de contouren van de wereldeconomie. Vervolgens zoomen we in op de Europese en Belgische context. Afronden doen we door te kijken naar de gevolgen voor onze metaalindustrie.

DEEL 1 CORONA EN DE GLOBALE ECONOMIE

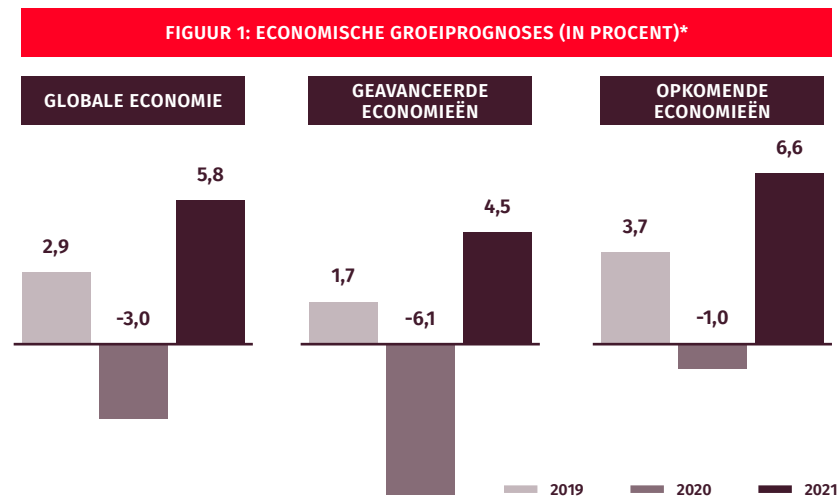
Het is moeilijk om de precieze impact van Covid-19 op de globale economie te bepalen. Maar dat de gevolgen groot en negatief zijn, daar is geen discussie over. Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) zal het globaal bruto binnenlands product (BBP) in 2020 dalen met 3 procent. De Wereldhandelsorganisatie (WHO) – in haar meest negatieve scenario – gaat zelfs uit van een krimp met 8,8 procent. Om de zaken in perspectief te plaatsen: de financiële crisis van 2008-2009 zorgde voor een wereld-

wijde daling van het BBP met 1,4 procent. En dat was toen de grootste inzinking sinds Wereldoorlog II. De ernst van de huidige situatie is dus duidelijk.

Onderstaande grafiek schetst deze globale vooruitzichten en maakt daarbij ook een onderscheid tussen de zogenaamde 'geavanceerde economieën' (VS, Duitsland, Frankrijk, Japan ...) en de 'opkomende economieën' (China, India, Rusland, Brazilië ...).

VERVOLG DEEL 1: de globale economie

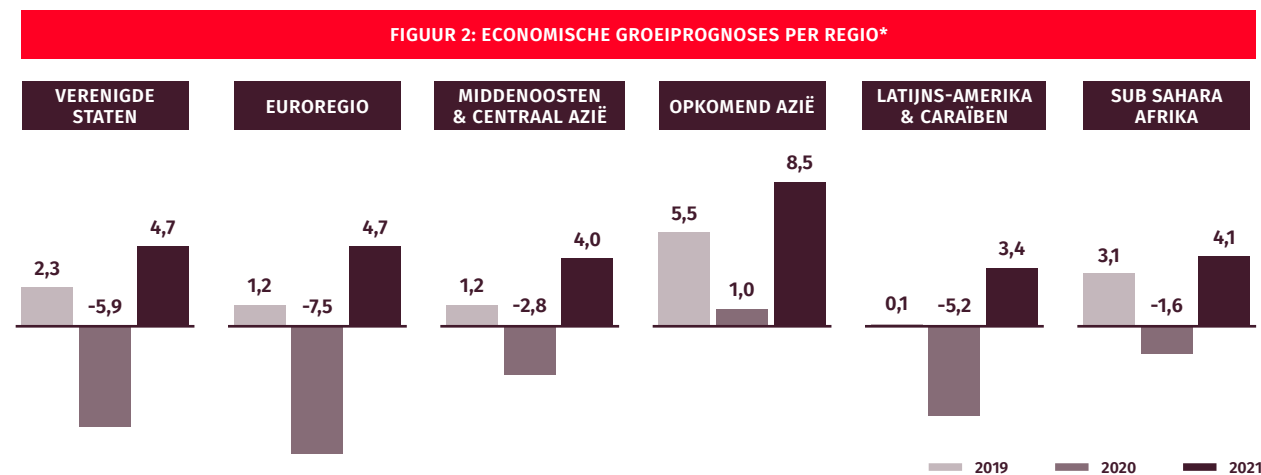
Volgens deze prognoses zal de economie in 2021 terug groeien (+5,8 procent). Maar daarbij gaat men er wel van uit dat de pandemie uitdooft in de tweede helft van 2020 en dat de lockdown overal geleidelijk wordt afgebouwd. Dat is geen zekerheid. Veel zal trouwens ook afhangen van het gevoerde economische beleid door landen en internationale instellingen en van de algemene geopolitieke context (zoals de relatie tussen Amerika en China, die de laatste tijd weer onder hoogspanning staat). Er is dus helemaal geen garantie dat

de wereldeconomie vanaf volgend jaar dergelijke groei zal realiseren.

De grafiek hieronder toont de vooruitzichten voor de diverse regio's. Alleen Azië zal erin slagen om in 2020 een groei van het BBP te realiseren (+1 procent). Dat komt door China (+1,2 procent) en India (+1,9 procent). Zonder corona zou de groei in die landen uiteraard vele malen hoger liggen.

Een daling van het wereldwijde BBP met 3 procent (zoals het IMF voorspelt) heeft drastische gevolgen. Volgens de

Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) verloren 1,3 miljard werknemers (de helft van de werkende bevolking wereldwijd) 60 procent van hun inkomen. 60 miljoen mensen zullen in extreme armoede terechtkomen (d.w.z. moeten rondkomen met minder dan 1,71 euro per dag). Het World Food Program van de VN zegt dat de acute hongersnood zal verdubbelen en tegen eind dit jaar 265 miljoen mensen zal treffen. En voor het eerst sinds haar ontstaan (1990) zal de VN-Index van Menselijke Ontwikkeling dalen. Dat is de sombere realiteit achter bovenstaande grafieken.

* Bron: IMF World Economic Outlook April 2020

DEEL 2 IMPACT OP DE EUROPESE ECONOMIE

Volgens het IMF zal de Europese economie in 2020 krimpen met 7,5 procent en in 2021 terug groeien met 4,7 procent. De prognoses van de Europese Commissie zelf zien er iets anders uit: een daling met 7,4 procent in 2020, een stijging met 6 procent in 2021. Het gemiddelde begrotingstekort springt van 0,6 procent in 2019 naar 8,5 procent in 2020. De werkloosheid stijgt van 6,7 procent in 2019 tot 9 procent in 2020 (om terug te dalen tot 8 procent in 2021). Deze voorspellingen zijn ook hier sterk afhankelijk van diverse factoren (zoals de evolutie van het virus, de effecten van het fiscaal/monetair beleid en de samen- of tegenwerking tussen lidstaten). Slechtere scenario's zijn niet ondenkbaar.

De Europese Unie is dus zwaar getroffen. Ze wordt geconfronteerd met de grootste economische recessie sinds de jaren '30. Het herstel zal tijd vergen en – vanwege de onderlinge verwevenheid – sterk afhankelijk zijn van het herstel in de afzonderlijke lidstaten. De coronacrisis dreigt ook te zorgen voor verdere economische divergentie tussen de EU-landen. De impact is immers niet overal gelijk. De Zuidelijke landen (Italië, Spanje, Griekenland) zijn veel zwaarder getroffen dan de West- en Noord-Europese landen (o.m. door de grotere toeristische sector en de grotere schuldenlast). Die ongelijkheid is een bedreiging voor de interne markt.

Maar zoals gezegd: het herstel van de EU zal afhankelijk zijn van het herstel van haar individuele lidstaten. Solidariteit is dus essentieel. Op 27 mei lanceerde de Europese Commissie haar voorstel om uit de crisis te geraken: een herstelfonds (Next Generation EU) van 750 miljard euro. 500 miljard daarvan zal dienen als gift aan de (zwaarst getroffen) lidstaten. De overige 250 miljard komt ter beschikking in de vorm van goedkope leningen. Dat allemaal bovenop de nieuwe Europese

meerjarenbegroting (2021 – 2027) van 1.100 miljard euro. Het geld uit het herstelfonds gaat de EU zelf lenen op de kapitaalmarkten (wat ze goedkoper kan doen dan de lidstaten). Aan de steunmaatregelen – waar ook bedrijven en sectoren aanspraak op kunnen maken – worden voorwaarden gekoppeld wat vergroening, digitalisering en Europese verankering betreft.

Om het herstelplan te kunnen lanceren, is goedkeuring nodig van alle lidstaten. Het valt nog te bezien of de zogenaamde 'zuinige landen' (Nederland, Denemarken, Zweden en Oostenrijk) bereid zijn tot solidariteit met de Zuid-Europese landen, die recht hebben op het gros van de steunmaatregelen. Het feit dat zowel Duitsland (aanvankelijk in het kamp van de zuinige landen) als Frankrijk het EU-plan steunen, is al een belangrijke stap. In juli zal duidelijk worden of Europa een akkoord kan bereiken en het herstelprogramma vanaf september in werking kan treden. ▶

DEEL 3

GEVOLGEN VOOR DE BELGISCHE ECONOMIE

Ook de Belgische economie wordt hard geraakt door de coronapandemie. En een herstel zal sterk afhankelijk zijn van een Europees herstel. Vooral de sectoren handel, transport, horeca, amusement en recreatie zijn zeer sterk getroffen. Voor de industrie is de krimp minder groot, maar nog steeds substantieel (eind mei bedroeg de omzetzaling nog altijd meer dan 25 procent).

Uit de enquêtes die worden gecoördineerd door de Nationale Bank van België (NBB) en het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) blijkt dat op 26 mei het gemiddelde omzetverlies voor de ondernemingen schommelde rond 26 procent (ten opzichte van het niveau van vóór de crisis). Dat is een verbetering met 5 procentpunt vergeleken met de vorige enquête (12 mei) en komt vooral op conto van twee sectoren: de bouwnijverheid en de handel.

Toch zijn er vandaag nog heel wat factoren die een verdere stijging van de omzet in de weg staan. De belangrijkste is de zwakke vraag, die voor meer dan 60 procent van de bedrijven een probleem is. Voor de industrie – die sterk afhankelijk is van de buitenlandse vraag – loopt dat zelfs op tot 72 procent. Ook bevoorra-

dingsproblemen spelen een rol, vooral in de bouw (26 procent), de industrie (17 procent) en de handel (15 procent).

De Nationale Bank berekende dat het BBP in het eerste kwartaal van 2020 daalde met 3,6 procent (t.o.v. het vorige kwartaal). Over dezelfde periode daalde de toegevoegde waarde in de industrie met 2,7 procent, in de bouwnijverheid met 5,1 procent en in de diensten met 3,2 procent. De binnenlandse vraag is eveneens sterk afgenomen: de consumptie van de Belgische gezinnen daalde met 6,5 procent. Onder meer de aankoop van auto's nam sterk af. De buitenlandse vraag liep ook terug. De uitvoer daalde met 3,8 procent.

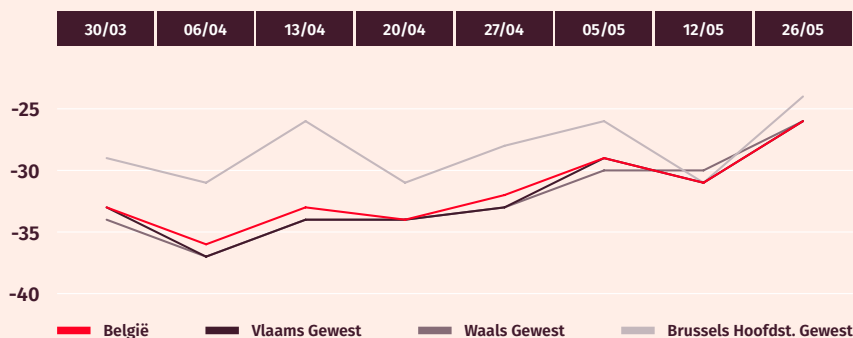
In april noteerde het Belgische consumenten- en ondernemersvertrouwen historische dieptepunten. In mei trad een licht herstel op, maar de indicatoren blijven zwak. Bijna de helft van alle zelfstandigen heeft een inkomensverlies van meer dan 30 procent. Bij de loontrekkenden gaat het om 12 procent (meer dan 30 procent inkomensverlies) en 19 procent (tussen de 10 procent en 30 procent inkomensverlies). Het stelsel van tijdelijke werkloosheid maakt dat loontrekkenden minder hard getroffen worden dan zelfstandigen. Maar toch: globaal genomen ondervond een derde van de Belgische gezinnen een betekenisvol inkomensverlies door (tijdelijke) werkloosheid.

“Het valt te vrezen dat de impact van corona op de tewerkstelling de komende weken en maanden duidelijk voelbaar zal worden.”

De impact op de werkgelegenheid is voorlopig nog beperkt. Maar op 11 mei publiceerde de Economic Risk Management Group (ERMG) een verslag waaruit blijkt dat 20 procent van de (toen) 900.000 tijdelijke werklozen met ontslag bedreigd worden, wanneer het stelsel van coronawerkloosheid afloopt (voorlopig is dat op 30 juni, maar het stelsel kan nog verlengd worden). Dit wil zeggen dat 180.000 werknemers op vrij korte termijn hun werk kunnen verliezen (7 procent van het aantal werknemers in de private sector). Daarnaast gaf 9 procent (meer dan 74.000) van de zelfstandigen aan dat een faillissement (zeer) waarschijnlijk is.

Die trieste prognose werd onlangs bevestigd in het meest recente verslag van de ERMG (2 juni). Daarin staat dat 6 op de 10 ondernemingen een daling van de tewerkstelling voorzien tegen eind dit jaar. Op basis daarvan wordt de daling in de private sector opnieuw geraamd op iets meer dan 180.000 personen (-7 procent). Ook voor de industrie wordt uitgegaan van een daling van de tewerkstelling met 7 procent (-35.000 werknemers). Het valt dus te vrezen dat de impact van corona op de tewerkstelling de komende weken en maanden duidelijk voelbaar zal worden.

FIGUUR 3: IMPACT CORONACRISIS OP DE OMZET VAN DE ONDERNEMINGEN*

* Bron: NBB

DEEL 4 IMPACT OP DE METAALINDUSTRIE

Om de economische impact van corona op de metaalindustrie in kaart te brengen, doen we een beroep op de periodieke bevragingen van werkgeversfederatie Agoria. Zij organiseert regelmatig enquêtes bij de ondernemingen van de technologische industrie, waaronder ook de metaalindustrie (PC 111).

Voor de technologische industrie bedroeg het activiteitsniveau (in de eerste helft van mei) 75 procent. In de tweede helft van maart was dat slechts 50 procent. In de automobielsector werd 67 procent van de activiteiten hervat (tegen nauwelijks 7 procent begin april). Volvo Cars startte meteen aan 100 procent op, terwijl DAF Trucks, Audi, Van Hool en Volvo Trucks meer geleidelijk te werk gingen. Ook in de machinebouw (75 procent) en de fabricage van metaalproducten (60 procent) stegen de activiteiten sterk in eerste helft van mei.

De toename van het activiteitsniveau is logisch, want begin mei werd de lockdown (voor de industrie) opgeheven. Er mocht opnieuw gewerkt worden, ook wanneer de social distance niet kon gerespecteerd worden. Terzelfdertijd zijn veel metaalbedrijven ook blijven doorwerken tijdens de lockdown, zij het meestal in een sterk verminderde bezetting.

Op korte termijn zullen deze cijfers nog verder stijgen, maar er wordt niet verwacht dat onze metaalindustrie snel naar een niveau van meer 90 procent zal gaan. Hier spelen dezelfde problemen als deze die gelden voor de Belgische industrie in haar geheel, zoals onvoldoende vraag (72 procent) en bevoorradingsproblemen (33 procent). Uit de Agoria-bevraging blijkt ook dat 37 procent van de bedrijven financiële moeilijkheden voorziet in de toekomst. Dat percentage ligt hoger bij kleine dan bij grote ondernemingen. Vandaag zijn 50.000 werknemers aan de slag in bedrijven die op middellange termijn (zes maanden tot één jaar) financiële problemen voorzien.

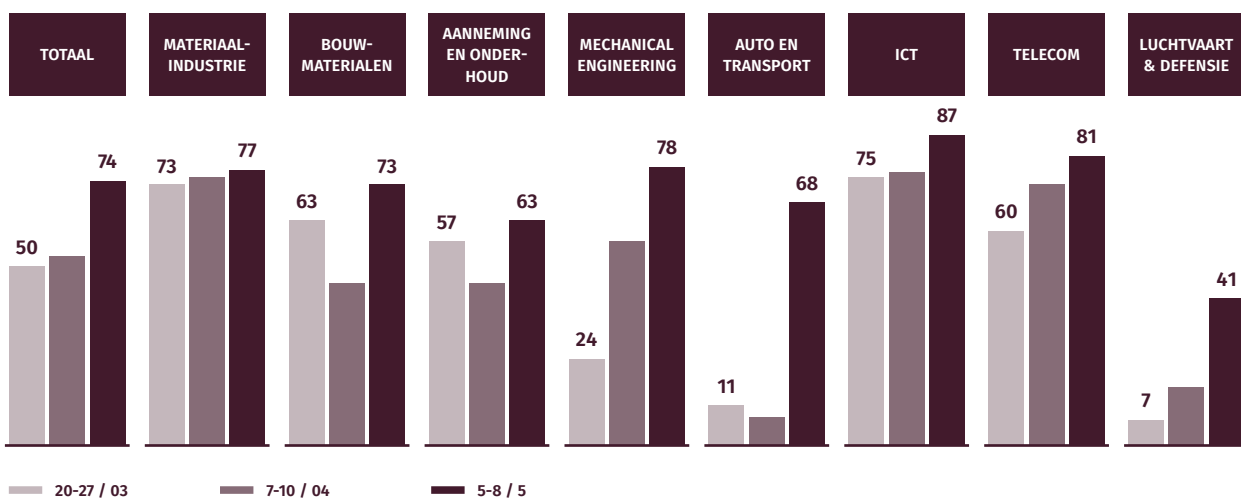
Wat de tewerkstelling betreft: voorlopig – door het systeem van tijdelijke

werkloosheid – is de schade beperkt. Maar toch gaf reeds 10 procent van de bedrijven aan dat ze reeds genoodzaakt waren tot inkrimping van het personeel. Zoals hoger reeds vermeld, gaat de NBB uit van een daling van de industriële tewerkstelling met 7 procent (of 35.000 personen) tegen het einde van 2020.

Hoe de komende maanden er voor onze metaalindustrie zullen uitzien? Veel rooskleurige berichten moeten we alleszins niet verwachten. De vooruitzichten zijn pessimistisch. Alles zal afhangen van de mate van herstel van de Europese en internationale economie.

Tot slot nog een woordje over onze auto- en aanverwante sectoren (garages, koetswerk en metaalhandel). Werkgeversorganisatie TRAXIO berekende dat de lockdownmaatregelen de autosector 20 procent van haar jaaromzet kost. Concreet wordt tegen eind dit jaar een omzet voorspeld van 138 miljard euro, tegenover 172 miljard euro in 2019. Ook daar gaan we dus een moeilijke periode tegemoet.

FIGUUR 4: HUIDIG ACTIVITEITSNIVEAU IN VERGELIJKING MET HET NORMALE NIVEAU VOOR DE TIJD VAN HET JAAR SINDE 23 MAART*

CONCLUSIE

Zoals hierboven geïllustreerd, hakt de coronapandemie er stevig in. Zowel de globale, Europese als Belgische economie hebben te maken met een ongeziene economische terugval. Achter alle aangebrachte cijfers, grafieken en procenten gaat een trieste realiteit schuil: één van mensen die keihard worden getroffen door 'De Grote Lockdown'.

Daarbij worden – overal ter wereld – de meest kwetsbaren het hardst en het diepst geraakt. De economische miserie die corona veroorzaakt heeft (en nog zal veroorzaken) is enorm.

Hoe lang de wereldwijde economische recessie zal aanhouden, is moeilijk te voorspellen. Meer dan waarschijnlijk zal van een (zeer) snelle herstelbeweging geen sprake zijn. Het herstel zal eerder geleidelijk verlopen. Alles zal afhangen van factoren zoals de evolutie van het virus, de zoektocht naar een vaccin, de

effecten van het economische beleid, het vertrouwen van de consument ...

Uit de vorige economische crisis (2008) hebben we geleerd dat het weinig zin heeft om te besparen, te bezuinigen, te knippen ... in tijden van recessie. Een heropleving kan er alleen maar komen door te investeren, door de koopkracht van mensen te herstellen en te versterken. Gelukkig lijken veel mensen dat vandaag te beseffen.

Maar het mag ook niet de bedoeling

zijn om zo snel mogelijk terug te keren naar het mantra van 'economische groei omwille van de groei'. Deze denkwijze is pre-corona. We moeten deze crisis aangrijpen om massaal te investeren in de 'economie van morgen'. Dat wil zeggen: investeren in digitalisering, verduurzaming, lokale verankering en eerlijke globalisering. Of in de woorden van Ugent-econoom Koen Schoors: "We hebben duurzame, groene en zorgzame groei nodig om de transitie naar een duurzame, groene en zorgzame post-corona maatschappij te financieren."

**ABVV-METAAL
MYADVANTAGE**

Maak gebruik van de unieke voordelen en verdien je lidgeld terug

Via ABVV-Metaal krijg je nu
een heel jaar door kortingen
in tal van winkels!

Koop je bijvoorbeeld elke week voor 100 euro bij Carrefour, dan verdien je met de 5% extra korting van ABVV-Metaal al volledig je lidgeld terug. Schrijf je dus snel in!

Hoe? Heel simpel.

Schrijf in op myadvantage.abvvmetaal.be en geniet direct van allerlei voordelen.*

Geniet van kortingen bij: **

* Activeringscode via brief thuis, via de e-mailing of aan te vragen via info@abvvmetaal.be

** Sommige tijdelijke acties worden maandelijks vernieuwd, hou onze nieuwsbrief in de gaten voor actuele kortingen!

Sams~~on~~ite
bol.com

Carrefour
Whirlpool

fun
Pearle

FLEUROP
DECATHLON

GAMMA
TORFS

INTERVIEW MET
MARTIJN NELEN AKA

bek veg ter

“Slam poetry is mijn vorm van engagement naar de samenleving toe, vergelijkbaar met iemand die ervoor kiest om vakbondsafgevaardigde te worden.”

DANIA PATERNINI

MARTIJN NELEN is een metaalarbeider met Oost-Vlaamse roots die woont in Wallonië. Als BekVegTer is hij een woordenmagiër met een liefde voor taal en een gevoel voor ritme. Sinds 2012 maakt hij dankbaar gebruik van al dat talent als slamdichter. In zijn teksten snijdt BekVegTer alle thema's aan die hem raken, ook de meest heikele: politiek,

sociale ongelijkheid, racisme, kortom alle uitwassen van onze samenleving. Wij gingen met BekVegTer in zee voor onze verkiezingscampagne 'Sta mee op' waarvoor hij een gelijknamige slamtekst schreef [clip afspelen](#) en voordroeg. Kippenvel verzekerd. MagMetal sprak met deze kunstenaar-arbeider over zijn kunst als vorm van activisme, over zijn

voeling met het ABVV en over nieuw coronawerk.

Wij leerden jou kennen dankzij je slam poetry *Sta Mee Op* voor onze campagne sociale verkiezingen. Wat betekent deze slamtekst voor jou?

MARTIJN: Als kunstenaar wil ik graag een bepaalde onafhankelijkheid behouden en mij niet volledig laten inlijven door een organisatie, groepering of politieke partij. Het is voor mij belangrijk om verschillende perspectieven te hanteren en te combineren; mijn werk mag niet dogmatisch worden. Ik hou dus van nuance, maar wil tezelfdertijd ook zeggen waar het op staat.

BekVegTer

- Metaalarbeider met Oost-Vlaamse roots
- Sinds 2012 bezig met slam poetry
- Schrijft vooral over de voor hem relevante onderwerpen zoals politiek, sociale ongelijkheid, racisme

Wie echt overtuigd is van één of meerdere principes, mag en moet die ook uitdragen – liefst mooi verwoord. Voor deze opdracht was dat nog méér een evidentie, aangezien ik een aantal persoonlijke linken heb met de socialistische vakbond. Verschillende familieleden werkten en werken voor het ABVV. Ik kom uit een rood nest en ben metaalarbeider, wat mijn affiniteit met de syndicale beweging verklaart. Ik ben geen externe partner, maar één van de vele vakbondsleden. Via deze slamtekst kon ik al die banden onderstrepen. Daarom was ik heel opgetogen om bij deze actie te worden betrokken; ik zag het zelfs meer als een vriendendienst dan als een opdracht.

Jouw werk verraadt je activisme. Je teksten zijn militant en de thematieken politiek beladen. Is slam poetry voor jou een ventilatiekanaal?

MARTIJN: Ik heb het altijd belangrijk gevonden om vorm te kunnen geven aan mijn opinie omtrent politiek of sociaal beladen thema's. Dat kan via verschillende expressievormen; wanneer ik

werk als graffiti-artiest zet ik die zaken ook letterlijk en figuurlijk in de verf. Ik vind het heel belangrijk om kunst te maken die een soort van hoger doel heeft, en die niet enkel draait om mijn ego. Het is mijn vorm van engagement naar de samenleving toe, in feite vergelijkbaar met iemand die ervoor kiest om vakbondsafgevaardigde te worden. Net zoals graffiti heeft slam poetry een groot 'in your face'-gehalte. De laagdrempeligheid van deze kunstvormen maakt ze onafhankelijker van artistieke platformen en klassieke mediakanalen. Daardoor lenen ze zich uitstekend tot het verspreiden van 'dissidente' boodschappen. Slam poetry heeft dan ook nog eens het voordeel dat het een direct contact met het publiek mogelijk maakt. Wanneer ik live een performance breng, zie ik welk effect die heeft en krijg ik onmiddellijk feedback. Die wisselwerking is belangrijk. Het betekent eveneens dat het inderdaad als een ventilatiekanaal kan worden gebruikt, al vind ik dat je dit als slammer moet doseren. Vergeet niet dat het gaat om een podiumkunst; die mag niet vervallen in louter gepreek of zelftherapie. Een goed evenwicht vinden tussen persoonlijke en algemene insteken is, net zoals de balans tussen vorm en inhoud, de uitdaging binnen slam poetry.

Op het moment van dit interview zit onze samenleving nog in volledige coronamodus. Van de versoepeling van de maatregelen is nog geen sprake. Is deze gezamenlijke stilstand een katalysator of een belemmering voor jouw kunst?

MARTIJN: Hoewel ik een korte periode niet heb gewerkt, waardoor ik meer tijd had om slamteksten te schrijven, denk ik dat die stilstand relatief is. Veel arbeiders, hulpverleners e.d. zullen dat beamen. Gelukkig kan ik een beetje multitasken: ik ben regelmatig bezig met teksten in mijn hoofd terwijl ik aan het werk ben. Dat schrijfproces is

voor mij het meest boeiende gedeelte van slam poetry, eigenlijk sta ik niet zo enorm graag op een podium. In die zin is het dus minder erg dat alle woordkunst-evenementen zijn opgeschort. Anderzijds wil een artiest toch zijn creatieve vondsten delen met een publiek. En een schilder kan zijn ei kwijt op een doek, maar als slammer ben je zélf de drager van je werk. In tijden waarin die slammer tevens de potentiële drager van een virus is, ligt dat natuurlijk niet voor de hand. Het kan wel een uitdaging zijn om de kunstvorm op andere manieren in te vullen. Zo zijn er woordkunstpodia die momenteel virtuele events organiseren, maar die missen natuurlijk wat aan impact en energie. Net zoals iedereen probeer ik dus met de huidige situatie te leven. Dat is ook nodig, want de culturele sector was zowat de eerste die in lockdown ging, en zal waarschijnlijk ook de laatste zijn om daar weer uit te komen.

Is er werk in de maak over de crisis die we doormaken? Zijn er op dit moment wantoestanden die je wilt aanklagen?

MARTIJN: Aan het begin van de crisis heb ik daarover een kort stukje gemaakt, Het syndroom van lockdown.

[clip afspelen ▶](#) Wantoestanden zullen er helaas altijd zijn, wat dat betreft is de inspiratie schier onuitputtelijk. Het probleem is dat de realiteit vaak de fictie overtreft, wat ontmoedigend kan zijn. Niet elke slam hoeft echter een extreem maatschappijkritisch karakter te hebben; diversiteit daarin is belangrijk. Al zal er in mijn teksten altijd wel een rode draad te vinden zijn. En ik wil zeker nog slammen over of voor de arbeidersbeweging, dat is me erg goed bevallen.

Op onze vraag heeft BekVegTer nog een nieuw nummer geschreven [clip afspelen ▶](#) over de crisis die we nu doormaken en de lessen die we daaruit kunnen trekken.

DOSSIER

Sociale Ongelijkheid

'Ongelijkheid is iets van alle tijden' of 'Ongelijkheid is noodzakelijk voor economische vooruitgang'. Het zijn slechts enkele uitspraken die vaak gehoord worden in het debat rond ongelijkheid en armoede. Maar is het wel zo eenvoudig? Welke mechanismen werken deze ongelijkheid in de hand of hoe kunnen we werken aan een meer evenwichtige samenleving?

WOUTER RYCKBOSCH, historicus aan de VUB, vertelt over de geschiedenis van de ongelijkheid en over de lessen die we daar vandaag uit kunnen trekken.

En **MERYEM KANMAZ**, doctor in de politieke wetenschappen, spreekt over haar jarenlange ervaring rond armoede bij mensen met een migratieachtergrond.

DOSSIER SOCIALE
ONGELIJKHEID

De kleur van armoede

"Migranten zijn kwetsbaarder voor armoede. Naast onvoldoende toegang tot werk, opleiding en een sociaal netwerk veroorzaakt discriminatie een extra achterstelling boven op de socio-economische achterstand." Dat vertelt politicologe Meryem Kanmaz. Ze werkte jarenlang rond armoede bij mensen met een migratieachtergrond. "De eerste cijfers dateren van 2008, van een onderzoek van de Koning Boudewijnstichting bij Turkse en Marokkaanse gemeenschappen. Het gemiddelde risico op armoede piekte toen naar de 60 procent. In 2018 bedroeg het risico op armoede bij niet-EU-migranten nog altijd 47,8 procent."

Wat zijn de belangrijkste oorzaken voor armoede?

MERYEM KANMAZ: De belangrijkste oorzaak is een laag inkomen of geen inkomen. Dat is zo voor alle mensen in armoede. Omdat ze een slecht betaalde job hebben, of omdat ze langdurig ziek of werkloos zijn. Bij mensen met een migratieachtergrond wordt die achterstand nog versterkt. Omdat ze onze taal onvoldoende spreken, niet thuis zijn in onze gewoontes en regels, een heel beperkt netwerk hebben, niet de

juiste opleiding hebben of in onzekerheid leven door het verblijfsstatuut. Die kwetsbaarheid maakt het extra moeilijk om te bouwen aan een toekomst.

Toch geven de migranten zelf nog een andere oorzaak voor hun armoede, zo hoorde ik in uw MO*-lezing. Klopt. Motief vzw deed in 2013 groeps-sessies rond armoede. Autochtone armen spraken vooral over de onveiligheid en het gebrek aan een netwerk als grootste struikelblokken. ▶

In cijfers

RISICO OP ARMOEDE EN SOCIALE
UITSLUITING IN BELGIË

AUTOCHTONEN

14,4%

47,8%

NIET EU-MIGRANTEN

ARMOEDECIJFER
ALLOCHTONEN

**3de hoogste
in Europa**

**4de laagste
in Europa**

ARMOEDECIJFER
AUTOCHTONEN

TEWERKSTELLING IN BELGIË
BIJ 20- TOT 64-JARIGEN:

AUTOCHTONEN

72%

53,9%

NIET EU-MIGRANTEN

OORZAKEN VAN ARMOEDE

Project Armoede Gekleurd

Het Netwerk Tegen Armoede en het Minderhedenforum werkten 3 jaar aan het project Armoede Gekleurd. In het eindrapport vermeldt Bart Ketelsleghers onder andere de volgende oorzaken van armoede:

BELEVING VAN HET MIGRATIEPROCES – Of het zwaar onderschatte psychologische aspect van migranten in armoede. Bij de nieuwkomers is er vaak nog veerkracht om door te zetten. Maar bij mensen met een migratieachtergrond die hier geboren en getogen zijn, weegt het schulddenken enorm. Jongeren maken hun school niet af en vinden geen werk. Gezinnen wonen in verpauperde buurten, en vooral: ze worden dag in dag uit geconfronteerd worden met achterstand, uitsluiting en discriminatie omdat ze anders zijn. Ze hebben het gevoel dat ze het als nieuwe generatie niet hebben kunnen waarmaken en dat weegt op hen.

CULTURALISERING – Als het over werkloosheid of armoede bij migranten gaat, linkt de samenleving die vaak aan cultuur of religie, zonder oog te hebben voor persoonlijke of omgevingsfactoren. Zo gaan we er bijna van uit dat iedereen van eenzelfde cultuur hetzelfde is en hetzelfde denkt en doet. Daarin schuilt het gevaar dat we ons als maatschappij niet geroepen voelen om die armoede aan te pakken. De schuld ligt toch bij hen en hun cultuur.

DISCRIMINATIE – Een diploma, werk, een partner of een huis hebben, houdt veel mensen uit de armoede. Maar dat effect is minder aanwezig bij mensen met een migratieachtergrond. Uit onderzoek van het Antwerpse centrum OASeS (Ongelijkheid, Armoede, Sociale Uitsluiting en de Stad), blijkt dat nog altijd 32 procent van de hoger opgeleiden, 57 procent van de gehuwden, 43 procent van de huiseigenaars en 46 procent van de werkenden op meerdere fronten problemen hebben – een kenmerk van armoede. Discriminatie speelt als onderliggende factor.

Moslims haalden discriminatie, taal en werk aan. En dat hoor ik nu nog: mensen die ik sprak ervaren discriminatie als de grootste rem om uit de armoede te blijven of te raken. Of dat nu over studies, werk of de aankoop of huur van een huis gaat. Studies bevestigen dat discriminatie een belangrijke oorzaak is voor het feit dat niet-EU-migranten moeilijk werk vinden in België.

Die dubbele achterstelling veroorzaakt een dubbele last van schulddenken – omdat ze arm zijn en omdat ze anders zijn. Om te beginnen leeft in een neoliberale samenleving het principe dat je verantwoordelijk bent voor je eigen geluk. Wie in armoede leeft, heeft dus gefaald. Dat is de eerste laag van

De politiek zet de markt voor de mens.

— MERYEM KANMAZ

Meryem Kanmaz

- Werkte enkele jaren voor het Minderhedenforum en is nu aan de slag bij de feministische denktank Furia.
- Doctor in de politieke wetenschappen, gespecialiseerd in emancipatie- en participatiedynamieken van moslim-minderheden en armoede bij mensen met een migratieachtergrond.
- Haar ouders komen uit Antakya, een Turkse stad aan de grens met Syrië. Haar vader trok naar België in 1964 om in de mijnen te werken. Haar moeder volgde hem in 1971 naar Beringen-Mijn.

het schulddenken. Mensen met een migratieachtergrond boksen nog eens op tegen een tweede laag, namelijk dat ze anders zijn door hun afkomst, cultuur of religie en daardoor hun armoede uitlokken. View.brussels, het Brusselse observatorium voor werk en opleiding, deed in 2019 onderzoek naar de verschillen in jobkansen in Brussel. Zij stelden een impliciete uitsluiting vast van een gedeelte van de plaatselijke arbeidskrachten, en openlijk discriminerende praktijken. Zo willen werkgevers bijvoorbeeld geen vrouwen met een hoofddoek aanwerven. Die discriminatie verkleint de kansen op werk.

Zijn vrouwen kwetsbaarder dan mannen om in armoede terecht te komen?

Ja, vrouwen zijn kwetsbaarder. Dat zien we in de cijfers rond armoede, de voedselbedelingen, de verenigingen waar armen het woord nemen en bij de OCMW's. Meer dan 8 op de 10 alleenstaande ouders zijn vrouwen. De werkzaamheidsgraad bij vrouwen ligt een stuk lager dan bij mannen. Dat zijn algemene cijfers, niet alleen voor

migranten. Het steeds terugkerend probleem voor vrouwen is de moeilijke combinatie van werk met zorgtaken thuis. Vooral vrouwen nemen die onbetaalde zorgarbeid op zich: de was, de plas en de opvoeding van de kinderen, naast de zorg voor naasten. Als ze geen sterk netwerk hebben om hen te ondersteunen, heeft dat vaak als gevolg dat de vrouwen minder of niet betaald gaan werken, en dus kwetsbaarder zijn voor armoede.

Voor vrouwen met een migratieachtergrond komen daar nog obstakels bij: ze vinden hun weg niet naar taalcursussen, hebben een heel beperkt sociaal netwerk en hebben geen of geen erkend diploma. Het OCMW van Genk vertelde bij een bevraging van het Minderhedenforum dat ze steeds meer alleenstaande, jonge en ongetrouwde meisjes en vrouwen over de vloer krijgen. Vormingsinstelling Motief deed onderzoek naar armoede en de wederzijdse beeldvorming bij moslims en niet-moslims. De resultaten zijn treffend: armoede is een vrouwenzaak. Het zijn de vrouwen die hulp zoeken, de voedselpakketten halen en het gezin doen overleven, zowel bij migrantenvrouwen als bij Vlaamse vrouwen.

In 2009 lanceerde de regering-Peeters Pact 2020 met 20 grote doelstellingen voor Vlaanderen. Daarin ambieerde Vlaanderen dat iedereen tegen 2020 een inkomen moest hebben boven de armoedegrens. Hoeveel staan we daarmee?

We staan helemaal nergens. Erger nog: we gaan erop achteruit. In 2010 hadden 650.206 Vlamingen niet genoeg inkomen om te voorzien in basisbehoeften: eten, energie, medische kosten ... In 2018 waren er dat 681.509 – dat zijn er 30.000 méér. Op nationaal niveau doen we het nog slechter. België engageerde zich om de armoedecijfers met 380.000 te doen dalen tegenover 2010. Het aantal

mensen in armoede is met 280.000 gestegen. De kansarmoede-index van Kind en Gezin toont nog een negatiever beeld. In 2010 groeide 8,59 procent van de kinderen op in armoede. In 2018 was dat 14,05 procent.

Wat loopt er mis met het armoedebeleid?

De politiek zet de markt voor de mens. Ze laten zich in de eerste plaats leiden door de economie en de bedrijven. Bovendien is het beleid van onze regeringen gemaakt voor de hogere middenklasse, mensen waarin politici zich herkennen en die mondig genoeg zijn om hun eisen en behoeften duidelijk te maken. Niet voor wie elke maand moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen.

De verrechtsing van de politiek heeft de kloof tussen arm en rijk nog groter gemaakt. Met het neoliberale economische systeem is het ieder voor zich. De regeringen bouwen het vangnet van de sociale zekerheid en andere hulpvoorzieningen af. Alleen wie sterk genoeg is, overleeft. En wie arm is, die heeft het ongetwijfeld zelf gezocht. De stap naar discriminatie, uitsluiting en racisme is dan nog een kleine stap. Wie het goed heeft, heeft weinig zin om af te dragen voor wie het minder goed heeft. En al helemaal niet voor mensen met een migratieachtergrond. Zo krijgt het eigenvolkbeleid meer en meer voeding.

Is er een uitweg voor de hoge armoedecijfers?

Uiteraard. De politiek kan iets aan de armoede doen, via verschillende kanalen. Ten eerste door de minimumlonen en uitkeringen op te trekken. Iedereen heeft het recht op een menswaardig leven. Met een redelijk inkomen geef je mensen slagkracht om aan hun toekomst te bouwen. Ten tweede zou de Vlaamse overheid ervoor kunnen kiezen om 10 procent van het budget voor kinderbijslag te reserveren voor sociale

toeslagen. Nu is dat maar 6 procent. Er was een prachtig momentum bij de regionalisering van de kinderbijslag. Men had kunnen kiezen voor een selectiever Groeipakket, ten voordele van de zwakste gezinnen. Helaas is dat niet gebeurd. Een derde kanaal is de huisvesting. Bijna de helft van de private huurders besteedt meer dan 40 procent van zijn inkomen aan de woning. In de private woningmarkt kan de overheid moeilijk tussenkomen. Maar ze hebben wel een vinger in de pap bij de sociale woningen, waarvoor er ellenlange wachtlijsten zijn. Zo moeten er 300.000 sociale woningen bijkomen.

Welk verhaal heeft je persoonlijk aangegrepen, in je werk rond armoede?

Ik was vooral geraakt door de dingen die voor mij zo vanzelfsprekend zijn. Zoals gaan winkelen in de supermarkt. Er zijn mensen, toch vooral vrouwen, voor wie winkelen een strijd is. Ze moeten tellen en vergelijken, ervoor zorgen dat het gezin genoeg eten heeft zonder nog meer in het rood te gaan. Ze staan onder constante stress. Dat beschrijven Harvard-econoom Sendhil Mullainathan en Princeton-psycholoog Eldar Shafir zo treffend in het boek *Schaarste*. Wie arm is, leeft voortdurend in angst voor nieuwe rekeningen, onvoldoende geld aan de kassa, een bankkaart met een ontoereikend saldo ... Hun hersenen staan in overdrive, in overlevingsmodus – zoals een browser met te veel vensters open. En dan kunnen andere dingen er soms niet meer bij, denk aan een afspraak of een deadline. Veel hulpverleners, overheden, werkgevers interpreteren het dan als onwil. Dat vind ik zo erg.

Wat kunnen we als vakbond doen?

De vakbond zet zich traditioneel in voor de emancipatie van de arbeidersklasse, via betere lonen en werkomstandigheden. Dat is nog altijd nodig. Alleen is

“Er dreigt een nieuwe generatie generatie-armen te ontstaan.”

— MERYEM KANMAZ

die klassieke arbeidersklasse door de globalisering sterk geëvolueerd. Er kwamen nieuwe functies in de fabrieken, nieuwe vormen van arbeid en nieuwe arbeiders van ver over de grenzen. Die diversiteit zou ik nog meer willen terugvinden in de structuur en het werk van de vakbonden. En er moet meer aandacht komen voor arbeid die nu niet wordt betaald, de nu nog onbetaalde zorgtaken zowel thuis als breder, in de gemeenschap (zorg voor ouderen, zwakkeren ...). Want het is vaak omdat er mensen zijn die thuis de zorgtaken op zich nemen dat er anderen buitenshuis betaald kunnen gaan werken. Een derde aandachtspunt voor de vakbonden zijn de uitsluitingmechanismen op de arbeidsmarkt: door herkomst, cultuur of godsdienst. Iedereen moet dezelfde kansen krijgen.

Welke boodschap wil je zeker nog meegeven?

Er dreigt een nieuwe generatie armen te ontstaan, migranten van de derde en vierde generatie. Boven op de klassieke struikelblokken zoals taal, werk en opleiding verkleint discriminatie op basis van achtergrond, religie en taal hun

kansen om aan een toekomst te bouwen. Discriminatie op het vlak van studies, jobs, huisvesting en in het dagelijkse leven. Toch geven we hen als samenleving vaak het gevoel dat ze het zelf hebben gezocht. En dat het wel lukt als je hard genoeg werkt. Daardoor zitten veel mensen in armoede in een neerwaartse spiraal. Ik roep de beleidsmakers op om de huidige superdiverse samenleving te erkennen. Met plaats voor iedereen. En met aandacht voor het sociale én het culturele in het armoedebeleid.

JOKE HOFMANS

OM TE LEZEN EN TE BELUISTEREN:

- MO*-lezing ‘Armoede en uitsluiting in tijden van polarisering en superdiversiteit’
- *Zwijgen is geen optie*
- *Give Her A Break!* Over armoede bij vrouwen met een migratieachtergrond

DOSSIER SOCIALE
ONGELIJKHEID

De geschiedenis van ongelijkheid

IN GESPREK MET HISTORICUS WOUTER RYCKBOSCH

Wouter Ryckbosch

- Historicus aan de Vrije Universiteit van Brussel (VUB)
- Studeerde middeleeuwse geschiedenis aan de Universiteit Gent
- Doctoraat in de vroegmoderne geschiedenis aan de Universiteit Antwerpen.
- Onderzoek focust op lange-termijntrends in inkomens- en vermogensongelijkheid, en de veranderingen in consumptiegedrag

Sinds Thomas Piketty in 2013 zijn bestseller *Kapitaal in de 21e eeuw* op de wereld los liet, is de studie naar economische ongelijkheid opnieuw zeer actueel. Ongelijkheid is zo oud als de mensheid zelf, maar in bepaalde periodes nam ze af, in andere periodes nam ze toe. Welke mechanismen zorgen voor meer dan wel minder ongelijkheid? Hoe is ongelijkheid door de eeuwen heen geëvolueerd? En op welke manier werd ongelijkheid verklaard? We spreken erover met Wouter Ryckbosch (35), historicus aan de Vrije Universiteit van Brussel (VUB). Een gesprek over de geschiedenis van de ongelijkheid. En over de lessen die we daar vandaag uit kunnen trekken.

ONTSTAAN VAN ONGELIJKHEID

Het eerste wat we willen weten, is of ongelijkheid altijd al bestaan heeft. Is ongelijkheid van alle tijden of is dat op een bepaald moment gewoon ontstaan?

WOUTER: De bekende Verlichtingsfilosoof Jean Jacques Rousseau heeft daar in de 18e eeuw een essay over geschreven. Volgens hem was de natuurlijke staat van de mens er één van gelijkheid. Daar kwam zo'n vijfduizend jaar gele-

den een einde aan, toen de mens zijn bestaan als jager-verzamelaar opgaf en landbouwer werd. Het ontstaan van landbouwsamenlevingen zorgde voor meer ongelijkheid. Dat wordt ook bevestigd door recent antropologisch en archeologisch onderzoek.

Als je kijkt naar grafvondsten, dan zie je duidelijk dat de ongelijkheid toeneemt in de periode na het ontstaan van de landbouw. We hebben ook veel kunnen leren van gemeenschappen die tot voor kort nog leefden als jagers-verzamelaars. ▶

De Inuit in Noord-Amerika hadden heel wat systemen om ongelijkheid tegen te gaan. Er werd streng opgetreden tegen personen die te dominant werden. Ze werden bespot en – in uitzonderlijke gevallen – verstoten of vermoord. Het is niet omdat je de beste jager bent, dat je het beste stuk vlees krijgt. Zo'n systeem van 'agressief egalitarisme' was gericht op het vermijden dat mensen te rijk of te machtig werden. Het collectief was belangrijker dan het individu.

De sedentaire landbouw-samenleving resulteerde dus in meer ongelijkheid. Welke processen zorgden daarvoor?

WOUTER: Ten eerste werden de mogelijkheden voor economische ongelijkheid gewoon veel groter. Als er meer middelen beschikbaar komen (voedsel, dieren, gronden ...), kunnen mensen zich ook meer dingen toe-eigenen. We zien niet toevallig op dat moment ook ons huidige concept van privaat bezit ontstaan. Landbouwmaatschappijen zorgden ook voor grotere politieke, sociale en economische structuren. Het werd daardoor mogelijk voor een kleine elite – die zich niet meer moest bezighouden met de zoektocht naar voedsel – om een grote groep mensen te verplichten om belastingen te betalen, grond af te staan, enzovoort.

EVOLUTIE VAN ONGELIJKHEID

Samenlevingen zijn sindsdien alleen maar complexer en groter geworden. De ongelijkheid dus ook?

WOUTER: Recent zijn enkele historische boeken verschenen die proberen om de evolutie van de ongelijkheid te schetsen doorheen de eeuwen. Volgens sommigen is het onvermijdelijk dat op lange termijn de ongelijkheid alleen maar zal toenemen. Ze zien het als een wetmatigheid. De economie ontwikkelt zich, markten groeien en de handel neemt toe. De mogelijkheden om kapi-

taal te accumuleren stijgen. Persoonlijk heb ik heel wat bedenkingen bij deze invalshoek. Er bestaan immers veel politieke, sociale en culturele mechanismen die daar tegenin kunnen gaan. Er zijn structuren die daar een invloed op kunnen uitoefenen. Het is dus niet onvermijdelijk dat de ongelijkheid alsmaar stijgt.

Ik ben heel voorzichtig in het formuleren van wetmatigheden. Thomas Piketty – bekend van zijn bestseller *Kapitaal in de 21e eeuw* – doet dat bijvoorbeeld wel. Hij zegt: de winstmarge op kapitaal is gemiddeld groter dan de groei van de economie. Mensen die kapitaal hebben worden dus steeds rijker in vergelijking met mensen die geen kapitaal hebben. Dat is een wetmatigheid. Maar als historicus heb ik het daar moeilijk mee. Er zijn veel – zowel kleine als grote – systemen en structuren die zogenaamde wetmatigheden kunnen veranderen en beïnvloeden.

Kun je een voorbeeld geven van zo'n systeem dat zorgt voor minder ongelijkheid?

WOUTER: Die structuren kunnen zeer diverse vormen aannemen. Soms zijn ze heel zichtbaar, zoals een politieke partij of een vakbond. Maar er zijn ook veel vormen die we niet als dusdanig herkennen. Kijk bijvoorbeeld naar het grootgrondbezit in de Middeleeuwen. Ook toen waren er mechanismen om de ongelijkheid te verminderen. Heel wat mensen hadden 'gemene rechten' op diverse bezittingen. Adellijke families bezaten grote stukken bos en uitgestrekte weilanden, maar de dorpsgemeenschappen mochten er wel hout kappen en hun schapen laten grazen. Dat is een voorbeeld van een sociale structuur die ongelijkheid afzwakt. Dergelijke mechanismen – van gemene rechten tot collectieve organisatievormen – zijn doorheen de geschiedenis terug te vinden, en bepalen sterk de mate waarin grote

“In de landbouwmaatschappij ontstond er een kleine elite die een grote groep kon verplichten om belasting te betalen.”

— WOUTER RYCKBOSCH

WOUTER: Ik ben het ermee eens dat economische processen zeer belangrijk zijn. En ook dat deze processen soms structureel zijn, inherent aan het systeem. Maar ik vind het gevaarlijk om te zeggen dat die economische wetmatigheden er eerst zijn en dat we achteraf moeten proberen om er – via sociale, politieke of culturele structuren – iets aan te doen. Ik denk niet dat het economische systeem ons volledig determineert. De structurele ongelijkheid tussen landen is er ook omwille van ons globaal politiek systeem, omwille van bepaalde keuzes die gemaakt worden. Die keuzes maken uitbuiting en ongelijkheid mogelijk.

Taalgebruik is zeer belangrijk. Als je spreekt over wetmatigheden, dan zeg je eigenlijk dat je er niets aan kan veranderen. Je kunt wat sociale correcties aanbrengen en dat is het dan. Maar dat klopt niet. Het zijn geen wetmatigheden en ze zijn niet onvermijdelijk. Alles heeft een eigen geschiedenis. Dat historisch perspectief is zeer belangrijk.

Je sprak al van onderzoek naar de grote trends van ongelijkheid doorheen de eeuwen. Wat zijn die trends? Kun je dat opdelen in grote tijdsvakken?

WOUTER: Vóór het ontstaan van de landbouw was er zoals gezegd veel meer gelijkheid. Daarna gaan de meeste onderzoeken uit van meer ongelijkheid. Een eerste 'hoogtepunt van ongelijkheid' in Europa zien we ten tijde van het Romeinse Rijk. Wanneer dat Rijk ineens stort, zien we een daling van de ongelijkheid. In de late middeleeuwen neemt de ongelijkheid opnieuw toe. In die periode zien we een sterke groei van steden en handel. Wanneer in 1348 de pest uitbreekt – die vermoedelijk een derde van de Europese bevolking

uitroeit – resulteert dat vervolgens wellicht in minder ongelijkheid, onder meer omdat er een grote schaarste was aan arbeidskrachten waardoor de lonen stegen. In de 16e en 17e eeuw is er terug meer ongelijkheid. Ze bereikt een hoogtepunt tijdens de industriële revolutie van de 19e eeuw. Dat houdt aan tot aan de Eerste Wereldoorlog. Maar het is vooral vanaf Wereldoorlog II tot aan de jaren '80 dat de ongelijkheid zeer sterk afneemt. In veel Europese landen wordt op dat moment de welvaartsstaat uitgebouwd. Vanaf de jaren '80 stijgt de ongelijkheid opnieuw, die periode wordt als een breuklijn beschouwd.

Niet toevallig worden de jaren '80 van de twintigste eeuw gekenmerkt door de opkomst van het neoliberalisme, met zijn focus op deregulering en uitholling van de sociale zekerheid. Sindsdien gaat het met de gelijkheid de foute richting uit?

WOUTER: Het hangt er natuurlijk vanaf waar je kijkt en ook over welke schaal je spreekt. Sinds de jaren '80 zien we de ongelijkheid vooral toenemen binnen landen, zowel in Europa als op veel andere plaatsen. Maar op globaal niveau is er minder ongelijkheid. De ongelijkheid tussen landen is afgenomen. In China zijn de voorbije decennia honderden miljoenen Chinezen opgeklimmen tot de middenklasse. De middenklasse in de rijke westerse landen is relatief gezien armer geworden ten opzichte van bepaalde groepen in het globale Zuiden. De polarisatie tussen het Westen en de anderen wordt minder scherp. Dus gaat het de goede richting uit? Dat hangt ervan af welk perspectief je hanteert, en waar je je bevindt in de wereld.

LESSEN UIT HET VERLEDEN
Is ongelijkheid volgens jou altijd negatief, iets dat we zoveel mogelijk moeten vermijden en bestrijden? ▶

economische ontwikkelingen een effect hadden op ongelijkheid. Als je naar het verleden kijkt, dan zie je vooral veel nuance in plaats van grote wetmatigheden.

Maar als je bijvoorbeeld kijkt naar de Noord-Zuid-verhoudingen in de wereld, naar de kloof tussen arme en rijke landen, dan kun je toch niet ontkennen dat daar economische wetmatigheden spelen die zorgen voor structurele ongelijkheid?

Of heeft een bepaalde mate van ongelijkheid ook voordelen?

WOUTER: Als historicus kijk ik naar welke samenlevingen in het verleden meer of minder ongelijkheid kenden, en naar welke effecten dat had. Je hoort vaak: als je economische groei wilt hebben, moet je ook ongelijkheid aanvaarden. De 19e eeuw was een hoogtepunt van ongelijkheid, maar terzelfdertijd was het ook een periode van sterke groei. En dus wordt soms gezegd dat je niet tegen ongelijkheid kunt zijn, want het brengt ook economische groei met zich mee. Maar als historicus kan ik zeggen dat er in de geschiedenis ook veel voorbeelden van het tegendeel zijn. Na de Tweede Wereldoorlog was er veel economische groei in een context van dalende ongelijkheid. Het ene hoeft het andere dus niet uit te sluiten.

Er zijn ook voorbeelden waar extreme ongelijkheid heel negatieve economische effecten had. De Renaissance in Italië was een echte bloeiperiode, op diverse vlakken. Maar het is ook een periode waarin een kleine elite erin slaagt om de markt zo goed als volledig te controleren, met marktversturende monopolies en uiteindelijk economische achteruitgang tot gevolg. Extreme ongelijkheid is dus nefast voor economische ontwikkeling. Dat is een les die we kunnen leren uit het verleden.

Mensen hebben ook altijd verhalen verteld om ongelijkheid te verklaren en te legitimeren. In de Middeleeuwen was het 'Gods wil' die je maatschappelijke positie bepaalde. Vandaag is dat 'verdienste'. Als je niet slaagt in het leven is het je eigen schuld. Is dat nog altijd de heersende opvatting?

WOUTER: Sociale mobiliteit verschaft de legitimatie voor ons huidige sociaal-economische systeem: ja, er is ongelijkheid maar iedereen heeft kans om daar iets aan te doen. Maar als we kijken naar het verleden, dan zien

“In de VS hebben mensen met een naam die verwijst naar een slavenachtergrond veel minder kans om arts of rechter te zijn.”

we dat er veel minder sociale mobiliteit was in periodes van grote ongelijkheid. Sociale mobiliteit werkt dus beter als er niet te veel ongelijkheid is. Uit onderzoek blijkt ook dat er veel obstakels zijn voor sociale mobiliteit. En die obstakels zijn hardnekkig. In Zweden werd de sociale positie onderzocht van mensen die een adellijke naam hebben, die nog dateert uit de Middeleeuwen. Wat blijkt: wie vandaag een adellijke naam heeft, verdient nog altijd meer dan iemand die geen adellijke naam heeft. In de Verenigde Staten hebben mensen met een naam die verwijst naar een slavenachtergrond, dan weer gemiddeld genomen veel minder kans om bijvoorbeeld arts of rechter te zijn. Dat suggereert dat sociale mobiliteit op lange termijn veel beperkter is dan we vaak denken. Ongelijkheden van eeuwen geleden werken vandaag nog altijd door.

Zijn er nog andere lessen die we vandaag kunnen trekken uit jouw studie van het verleden?

WOUTER: De wereld in pakweg de 18e eeuw was helemaal anders dan de wereld vandaag. Je moet dus altijd rekening houden met de specifieke

context. Dat maakt het niet eenvoudig om eenduidige lessen te trekken. Wat mij wel opvalt, is dat als je vandaag pleit voor maatregelen die ongelijkheid tegengaan, je dat steeds moet verdedigen. Je wordt snel weggezet als iemand die altijd maar méér wil. Nog meer belastingen, nog meer herverdeling ... Maar het tegendeel is waar. In de meeste Westerse landen waren de belastingen vroeger veel progressiever dan vandaag. Als je nu pleit voor hogere belastingen op vermogen, dan staat iedereen op zijn achterste poten. Maar eigenlijk is dat gewoon een terugkeer naar recepten uit het verleden, waarvan we wéten dat ze gewerkt hebben. Die maatregelen waren niet schadelijk voor de economie. Integendeel, ze gingen net samen met sterke economische groei en met minder ongelijkheid. Maar blijkbaar is dat verdwenen uit ons collectieve geheugen.

WIM CAREEL

#blacklivesmatter
#stameeop
#tegenracisme

#beternacorona

**11.11.11-DIRECTEUR ELS
HERTOGEN IS HOOPVOL**

**“Het debat
wordt niet
afgedaan als
linkie-winkie
ngo-praat,
maar is breed
gedragen.
Dat is een
begin.”**

Corona is een agenda die we delen op wereldniveau.

Iedereen kan immers besmet worden met het virus. Maar we vergewissen ons ervan dat de gevolgen van de epidemie niet overal gelijk zijn. Gamechangers zijn: een algemeen toegankelijke kwalitatieve gezondheidszorg en een sociaaleconomisch vangnet. Laat dat net die maatschappelijke steunpilaren zijn waaraan het vele ontwikkelingslanden mankeert.

Voeg daar een cumul van crisissen (natuurrampen – voorgaande virus-uitbraken – voedsel-schaarste – gewapende conflicten) allerhande aan toe, en je krijgt het recept voor een verwoestende impact op de samenleving met een instant economische shock, hongersnood en een inkomenscrisis als voornaamste uitwassen. Dat maakt dat de wereld zich voorlopig misschien wel meer zorgen moet maken over de indirecte gevolgen van de pandemie in ontwikkelingslanden dan over de rechtstreekse gezondheidsrisico's aldaar.

Arme landen beschikken niet over de budgettaire ruimte om noodmaatregelen in te voeren om hun economie en de werkgelegenheid te beschermen. Er is daartoe simpelweg geen fiscale ruimte. De compensatie van de inkomensval die wordt tweeweggebracht door de strenge coronamaatregelen is niet alleen financieel onhaalbaar, maar ook niet aan de orde in landen waar het merendeel van de bevolking aan de slag is in de informele sector en dus zonder arbeidscontract.

Het aantal extreem armen zou volgens de Wereldbank kunnen toenemen met 9 procent door corona. Belangrijke kanttekening: extreme armoede verwijst naar een inkomen van minder dan 1,9 dollar per dag. Volgens de Verenigde Naties kan het aantal mensen die honger lijden bijna verdubbelen tot 250 miljoen inwoners als er niets wordt ondernomen. Overheidsprogramma's voor voedselbedeling werden in het kader van de coronamaatregelen on hold gezet, de overzeese verkoop van granen en rijst is wereldwijd in een tiental landen beperkt, de internationale handel staat op de rem

en de toegenomen armoede maakt dat velen niet in staat zijn om het voedsel dat wel voorhanden is te kopen.

Door de globalisering heeft elke lokale virusuitbraak het potentieel om uit te groeien tot een globale pandemie. Daarom vergt de coronacrisis een internationale, grootschalige en gecoördineerde aanpak. Elk van ons heeft daar alle belang bij. We zijn maar zo sterk als de zwakste schakel. 11.11.11, de Vlaamse koepelorganisatie die tientallen organisaties en duizenden vrijwilligers verenigt voor ontwikkelingssamenwerking, bleef niet bij de pakken zitten en lanceerde de campagne 'Een virus kent geen grenzen, solidariteit gelukkig ook niet'.

In het bijhorende actieplan pleit 11.11.11 voor investeringen in gezondheidszorg, in sociale bescherming, in onderwijs en in het lokale middenveld. Het actieplan hamert op het belang van internationale solidariteit onder het motto 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. Het statement dat 11.11.11 koppelt aan de campagne wordt inmiddels onderschreven door meer dan 200 organisaties, waaronder ABVV-Metaal. Wij spraken met Els Hertogen. Zij is sedert juni 2019 directeur van 11.11.11: "Mijn hart ligt bij deze organisatie."

Begin mei liet Els optekenen in de media dat de mensen in het Zuiden eerder

**11.
11.
11.**

dreigden te sterven van honger dan van corona. MagMetal sprak met haar over de verwoestende impact van de crisis op de landen in het Zuiden: "Van in het prille begin, bij de uitbraak van de gezondheidscrisis in China, stelt deze crisis bevolkingsgroepen voor een uitdaging op socio-economisch vlak. China beperkte de uitvoer van bepaalde voedingsmiddelen, maar ook van kleine producten die verkocht worden door straatverkopers in ontwikkelingslanden. De gevolgen lieten zich snel raden: prijsstijgingen, inflatie en een onmiddellijke slag voor de economie."

Op het moment dat de WHO lockdown-maatregelen aanbeval om de verspreiding van het virus te stoppen,

[bekijk de campagne](#)

zijn ook veel landen snel radicaal meegestapt in dat verhaal, waaronder Peru, India en Bolivia. “Dat had een directe impact op de mensen die in de ontwikkelingslanden in de informele economie aan de slag zijn. Dat zijn er wereldwijd ruim 2 miljard. Zij werken zonder arbeidscontract. 's Morgens staan ze op, werken als taxichauffeur, als straatverkoper, als arbeider van een infrastructuurproject, op het veld ... Ze krijgen een dagloon en gebruiken dat meteen om eten te kopen voor hun gezin.”

“Van de ene dag op de andere zijn die mensen massaal zonder inkomen gevallen”, verduidelijkt Els. Ze haalt het voorbeeld van Zuid-Sudan aan, dat in erg grote mate aangewezen is op de graaninvoer uit de buurlanden. Zodra de grenzen werden gesloten, zag Zuid-Sudan zijn graaninvoer dan ook halveren. Zo zijn Nigeria en Angola sterk afhankelijk van olie-export. “Voor Angola is twee derden van het nationaal budget afkomstig van olie-uitvoer. Corona deed de vraag dalen en bemoeilijkte de export. Het land verwacht bijgevolg 50 tot 85 procent minder inkomsten. Dat laat het land en zijn inwoners achter zonder budget om tegemoet te komen aan de uitdagingen die de crisis stelt.” Weegt de gezondheids crisis dan niet op tegen de sociaaleconomische ramp die zich voltrekt? “De gezondheids crisis in se komt er nog aan in de ontwikkelingslanden. In Latijns-Amerika loopt de situatie zo'n twee à drie weken achter op de onze en loopt het aantal besmettingen nu drastisch op. Voor Afrika wordt de piek de komende maanden verwacht”, legt de 11.11.11-directeur uit.

De opzet van de campagne van 11.11.11 is dan ook tweeledig, vertelt Els ons.

“In zekere zin kun je deze crisis zien als een voorproeftje, als een vuurdoop.”

“Het is moeilijk om aandacht te krijgen voor de impact van de crisis in de ontwikkelingslanden. In de media gaat het – en meer dan terecht trouwens – over de lastige combinatie van arbeid en gezin, de coronafactuur, mondmaskers, de kost van onze ouderenzorg. Wij zien het als onze taak om mensen hun blik ook te doen verleggen buiten de landsgrenzen.”

Het tweede doel van de campagne richt zich tot de politiek: “Zij moet blijven kiezen voor internationale solidariteit in de vorm van ontwikkelingssamenwerking. Er is helikoptergeld nodig om deze landen te helpen om de gevolgen van de crisismaatregelen op te vangen, maar ook om hen te sterken met het oog op toekomstige golven van het virus. Solidariteit gaat over de verdeling van middelen.”

De ngo is redelijk te spreken over de spanningen die ons land doet onder leiding van minister van Ontwikkelingssamenwerking De Croo. “België reserveert 27 miljoen euro aan extra middelen om tegemoet te komen aan de oproep van

de VN om humanitaire middelen vrij te maken.” Om een antwoord te bieden op de economische downfall gaan er heel wat stemmen op voor een schuldkwijtschelding. Mocht nu al de helft van de staatschuld worden kwijtgescholden, dan zou dat voor de ontwikkelingslanden een financiële injectie van 1.000 miljard dollar opleveren. “België neemt op dat vlak het voortouw niet, maar is wel bereid om zijn stem te benutten in de multilaterale instellingen.”

11.11.11 dringt erop aan dat de besteding van de geldmiddelen blijk geeft van schrandtheid. Investerings in gezondheidszorg, in sociale bescherming, in waardig werk en in onderwijs helpen de plaatselijke bevolking vooruit. Volgens Els Hertogen is het cruciaal om de kracht van het middenveld daarin te erkennen. Organisaties zoals mutualiteiten, vakbonden, mensenrechtenorganisaties zijn lokaal ingebed en staan dicht bij de lokale bevolking. Ze fungeren als het ware als eerste aanspreekpunt. Nochtans blijken – alle goede bedoelingen en principes ten spijt – slechts

enkele procenten van deze humanitaire hulp vanuit de VN door te sijpelen naar deze plaatselijke spelers. Els weidt daarover uit: “Er is een wezenlijk verschil tussen eerdere humanitaire rampen in ontwikkelingslanden en de huidige pandemie. We kampen vandaag met een ware systeemshock met de opeenstapeling van een resem humanitaire rampen. Precies om die reden is het belangrijk om in het bestaande lokale weefsel te investeren. Het zijn immers de lokale actoren die collectieve acties faciliteren. Zonder deze buffer heeft een land geen veerkracht.”

“In zekere zin kun je deze crisis zien als een voorproeftje, als een vuurdoop”,

Els Hertogen

- algemeen directeur van 11.11.11
- studeerde politieke en sociale wetenschappen aan de KU Leuven, gespecialiseerd in internationale betrekkingen

aldus Els. “We weten allemaal dat de gevolgen van de klimaatcrisis zich als eerste manifesteren in het Zuiden en daar ook een enorm verwoestende impact zullen hebben. Ook daar spreken we van een systeemcrisis die onnoemelijke proporties zal aannemen.” 11.11.11 vraagt om lessen te trekken uit deze pandemie door het herstelbeleid te onderwerpen aan de klimaattoets. “We moeten deze opportuniteit aangrijpen om harde voorwaarden te koppelen aan alle toekomstige staatssteun. Het debat wordt alleszins gevoerd en niet enkel ter linkerzijde. De WHO, de VN en economen allerhande roepen op tot een globale aanpak van deze crisis. De kwestie wordt niet afgedaan als linkiewinkie ngo-praat, maar is breed gedragen. Dat is een begin.”

Dat brengt ons bij een andere vergeten, maar zeer fragiele crisis. “Vlak voor het ingaan van de lockdown was de vluchtelingen crisis aan de Turks-Griekse grens en op de Griekse eilanden nog een hot issue in de media, nu wordt er naar deze mensen totaal niet meer omgekeken.” 11.11.11 stapte daarom mee in een netwerk dat onder de hashtag #ikbensolidair aandacht vraagt voor de vluchtelingen die vastzitten aan onze Europese grenzen. Gelukkig konden grote corona-uitbraken in de vluchtelingenkampen nog worden vermeden, misschien wel net omdat ze zo vergeten zijn. “Maar vooral door het snelle heroriëntatievermogen van de hulporganisaties die hun aanpak zeer snel hebben aangepast aan de realiteit die zich voordeed”, laat Els optekenen. “Wij werken samen met een Libanese partnerorganisatie die actief is in Syrische vluchtelingenkampen. Daar realiseerden ze een drastische heroriëntering van de hulpverlening. Terwijl de focus er normaal ligt op vorming rond posttraumatische stress en seksueel geweld, is de hulpverlening er nu gericht op voedsel-

bedeling aan de tenten in plaats van vanuit een centraal verdeelpunt. Ook hygiëne is een belangrijk aandachtspunt: ze zorgen ervoor dat iedereen water, zeep en beschermingsmiddelen voorhanden heeft.” Deze vorm van hulpverlening vergt een toename van de middelen, maar de discrepantie tussen waar de middelen zitten en waar ze nodig zijn, is groot.

In het vluchtelingenkamp voor Rohingya in Bangladesh, het grootste vluchtelingenkamp ter wereld dat 900.000 mensen herbergt, werd onlangs melding gemaakt van de eerste besmettingen. Het is nu bang afwachten en hopen dat het virus beteugeld kan worden. Anders voltrekken zich daar grote menselijke drama's. “Er zijn geen ziekenhuizen, er is geen beademing, er zijn geen IC-bedden, er is geen zuiver water”, legt Els uit.

Deze pandemie bevestigt de onmiskenbare verbondenheid van alle landen wereldwijd. Een ideale aanpak is daarom een globale aanpak. Eén voor allen, allen voor één. Dat de financiële draagkracht hiertoe voornamelijk van de rijke landen moet komen, is een weggevoertje. Maar voor de expertise die noodzakelijk is om tot een degelijk herstelplan te komen, kunnen we leren van elkaar. “Brazilië heeft de beste virologen, in Centraal-Afrika is er massa's ervaring met het indammen van de Ebola-epidemie en ook daar worden spontaan lokale maskers geproduceerd. Els Hertogen ziet dan ook mooie dingen gebeuren midden in alle corona-ellende: “Door dit gesprek te voeren, merk ik dat ik hoopvol ben.”

DANIA PATERNINI

DOSSIER

Mensen rechten

Een wereldwijde pandemie van ongeziene omvang domineert het nieuws dezer dagen. En terecht. De impact van de coronacrisis valt nog moeilijk in te schatten. Er worden scenario's uitgetekend en voorspellingen gedaan, de ene al optimistischer dan de andere. Maar dat het voor iedereen, jong en oud, van Noord tot Zuid, een belangrijke invloed zal hebben op onze toekomst, dat is wél een zekerheid.

Maar naast deze gigantische crisis spelen er zich nog heel wat andere crisissen af die niet altijd de kranten halen. Structurele problemen die al jaren aan de gang zijn en die de levens van vele duizenden of zelfs miljoenen mensen beïnvloeden. Gebeurtenissen zoals de dood van George Floyd die helaas geen uitzonderlijke situatie zijn, maar wel uitingen van dagelijkse discriminatie en racisme die een hoogtepunt bereiken.

In 1948 werd de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens aangenomen door de Verenigde Naties om zo de grondrechten van alle mensen te omschrijven. Dit document is de morele en juridische leidraad die ons sociale en politieke handelen een richting geeft. Of dat zou het toch moeten zijn. Dat dit nog lang niet over de hele wereld – ook

bij ons niet – het geval is, illustreren vele verhalen en getuigenissen.

Maar overal ter wereld staan mensen op die zich verzetten tegen onrecht en strijden voor een menswaardig bestaan voor iedereen. En dat willen we belichten.

Zo bepleit **MAYRA TIRIRA** als mensenrechtenadvocate voor de ngo Surkuna in Ecuador zaken voor overlevers van gendergeweld. Haar verhaal neemt ons mee naar de harde realiteit voor vrouwen in Ecuador, maar is vooral een verhaal van moed en geloof in een betere wereld.

Ook **AMAYA COPPENS** geeft de strijd niet op. De jonge Belgische-Nicaraguaanse activiste vertelt over haar

queeste naar democratie, gerechtigheid en mensenrechten. Ondanks vele bedreigingen, het stopzetten van haar studies en zelfs een gevangenisstraf, blijft zij vechten voor de toekomst van haar land.

Naar aanleiding van het 70-jarige bestaan van dit document vroegen we enkele Vlaamse voorvechters van de mensenrechten om hun ervaring en hun bedenkingen bij enkele van deze artikelen neer te pennen. Dit resulteerde in een blogreeks die je doet stilstaan bij je basisrechten. Praktijkgericht, intrigerend en actueel, ook in tijden van crisis.

Lees alle blogs

DOSSIER
MENSENRECHTEN

“We zijn terechtgekomen in een dictatuur.”

**AMAYA COPPENS EN HAAR STRIJD
VOOR RECHTVAARDIGHEID EN
DEMOCRATIE IN NICARAGUA**

WIM CAREEL

April 2018. In Nicaragua breekt een grote volksoptocht uit. Het protest richt zich tegen de plannen van de regering om de sociale zekerheid te hervormen (lees: hogere belastingen, lagere uitkeringen). Door de massale protesten ziet president Daniel Ortega zich genoodzaakt om zijn plannen op te bergen. Maar dat maakt geen einde aan de onrusten. De focus van de betogers verschuift steeds meer naar het regime zelf. De voorbije jaren is dat regime immers steeds meer verworpen tot een dictatuur, waarin de oppositie monddood wordt gemaakt en waar repressie en nepotisme welig tieren.

Ondertussen waren de protesten – begonnen in de hoofdstad Managua – uitgewaaierd naar de rest van het land. Overal werden ‘barricades’ (wegblokkades) opgetrokken. De regering trad hard en met veel geweld op tegen de – voornamelijk vreedzame – betogers. Na vier maanden onrust stond de teller op 400 dodelijke burgerslachtoffers, honderden politieke gevangenen en vele duizenden vluchtelingen.

De manifestanten tegen het regime van president Ortega en zijn vrouw/vice-president Rosario Murillo, vormen een diverse en heterogene groep. Een van de drijvende krachten zijn de jongeren

in de steden en de studenten. Zij eisen democratie, rechtvaardigheid en een einde aan de corrupte voor-wat-hoort-wat-mentaliteit waarvan grote delen van de samenleving doordrongen zijn.

De Belgisch-Nicaraguaanse activiste Amaya Coppens – nog maar 26 jaar – is een van de spreekbuizen van die jonge studenten. Omwille van haar vastberaden (maar gevaarlijke) queeste naar democratie, gerechtigheid en mensenrechten, werd ze in 2019 door de Spaanse krant El Pais uitgeroepen tot meest markante persoonlijkheid in Latijns-Amerika. Vandaag brengt ze haar verhaal voor ons magazine. Een skype-gesprek over de strijd van een jonge, moedige vrouw voor een betere toekomst voor het land waar ze zoveel van houdt.

Beste Amaya, vandaag houdt corona de wereld in haar greep. Wat is de toestand precies in Nicaragua?

AMAYA: Ook bij ons is het virus aanwezig, maar de regering doet alsof er niets aan de hand is. Ze springt heel lichtzinnig met de situatie om. Op 18 maart werden officieel de eerste gevallen aangekondigd, maar er werden

helemaal geen preventieve maatregelen genomen. Grote massa-events gingen gewoon door en de scholen bleven open. Bovendien is de informatie vanwege de overheid ook verwarrend en helemaal niet transparant. De echte cijfers liggen ongetwijfeld een heel stuk hoger dan de officiële. Tot op vandaag worden er nog altijd heel weinig maatregelen genomen. Gelukkig namen veel mensen zelf de beslissing om hun kinderen thuis te houden en de social distance te respecteren.

Tijdens die periode was president Ortega blijkbaar ook lange tijd afwezig? Niemand wist waar hij was.

AMAYA: Ja, hij was al 64 dagen lang niet meer in het openbaar gezien. Hij doet dat wel vaker, maar toch waren er geruchten dat hij ziek of misschien wel dood was. Op 15 april dook hij opeens terug op. Hij repte met geen woord over corona. Geen informatie, geen advies. Niets! Dat illustreert nogmaals dat wij hier geen deftig werkende overheid hebben. En dat Ortega niet wakker ligt van de gezondheid van de mensen. Terwijl overal in de wereld het virus losbarstte – ook bij ons – slaagde hij erin om gewoon afwezig te zijn.

Toen in april 2018 de grote volksprotesten uitbraken, groeide jij al snel uit tot de spreekbuis van de protesterende studenten.

AMAYA: Toen de protesten begonnen, studeerde ik geneeskunde. Ik zat in het vijfde jaar en was dus bijna afgestudeerd. Maar door mijn actieve betrokkenheid bij het verzet, was ik niet meer welkom op de universiteit. De laatste keer dat ik er was sloten ze de deuren zodat ik niet meer naar buiten kon en belden ze de politie. De directeur van de universiteit organiseerde – op bevel van de regering – tegenbetogingen. Studenten werden verplicht om daarin mee te stappen, anders zouden ze hun studiebeurzen verliezen. Veel jongeren kiezen voor hun carrière en voor hun toekomst. Dat is begrijpelijk. Ik heb beslist om dat niet te doen. Ik heb gekozen om te vechten voor democratie, voor mensenrechten en voor de toekomst van mijn land.

Veel mensen zijn afhankelijk van het systeem en wie zich kritisch opstelt, hypothekeert zijn kansen op de toekomst. Dat maakt het natuurlijk moeilijk om tegen de stroom in te gaan.

AMAYA: Het regime van Ortega is al dertien jaar aan de macht en altijd werken ze op dezelfde manier: ze kopen de steun van de mensen af. Als je zeer expliciet de regering steunt – bijvoorbeeld door deel te nemen aan pro-regeringsbijeenkomsten – dan krijg je een beurs, een job of eten. Dat systeem van patronage is heel sterk aanwezig in onze samenleving. Je moet lid zijn van de politieke partij en er ook actief in participeren. Dat is hier de enige manier om iets van je leven te maken. Veel mensen worden zo in de pas gehouden. Dat is inderdaad een fundamenteel probleem.

In het begin van de protesten ging het nog om de hervorming van

Amaya Coppens

- Een van de boegbeelden van het (studenten)verzet tegen president Ortega
- 26-jarige dochter van een Belgische vader en een Nicaraguaanse moeder
- Werd door de Spaanse krant El Pais uitgeroepen tot de meest markante persoonlijkheid van Zuid-Amerika in 2019
- Kreeg in 2020 in de Verenigde Staten de Internationale Prijs voor Moedige Vrouwen

de sociale zekerheid. Maar al vrij snel werd het hele regime in vraag gesteld.

AMAYA: De hervorming van de sociale zekerheid was niet de oorzaak van de massale opstanden, maar eerder de aanleiding. Het was de druppel die de emmer deed overlopen. Er waren al heel lang ongenoegens aan het borrelen. Steeds meer mensen zagen met lede ogen aan hoe het regime steeds verder richting dictatuur afgleed. De corruptie en het nepotisme waren alomtegenwoordig. In de hoofdstad was het al een tijdje onrustig. Jongeren, boeren en milieuactivisten waren op straat gekomen om de laksheid aan te klagen waarmee de regering de bosbranden in het Zuidoosten van het land had aangepakt. Drie dagen lang had ze niets gedaan om die branden die blussen. De ontbossing wordt door de overheid bewust in de hand gewerkt. Inheemse gemeenschappen worden onder druk gezet, terwijl kolonisten – vriendjes van het regime – grote stukken land inpikken. Dat is illustratief voor de toestand waarin Nicaragua zich bevindt.

En dan is er nog de brute, gewelddadige manier waarop de opstanden werden neergeslagen.

AMAYA: Er zijn honderden doden gevallen. Overall werden mensen opgepakt en veroordeeld, louter en alleen omdat ze vreedzaam betoogden. Vandaag strijden we dus ook voor gerechtigheid en rechtvaardigheid. De regering doet wat ze wil. Ik ken iemand die werd veroordeeld tot tweehonderd jaar cel, louter op basis van verzonnen beschuldigingen. De moorden en verdwijningen – vooral in rurale en inheemse zones – gaan vandaag nog steeds verder.

Zelf heb je ook in de gevangenis gezeten.

AMAYA: Ik werd beschuldigd van terrorisme. In september 2018 moest ik naar de gevangenis. De omstandigheden zijn

daar heel slecht. In juni 2019 werd ik vrijgelaten. Maar in november werd ik terug opgepakt en moest ik opnieuw een maand naar de gevangenis. Zoals ik al zei: de regering doet wat ze wil, van een rechtsstaat is helemaal geen sprake. Er zijn politieke gevangenen die al tien jaar in de gevangenis zitten. Vaak in schrijnende omstandigheden en zonder rechten.

“De regering doet wat ze wil. Ik ken iemand die werd veroordeeld tot tweehonderd jaar cel, louter op basis van verzonnen beschuldigingen.”

AMAYA COPPENS

Tot op vandaag wordt er ook nog volop bedreigd en geïntimideerd.

AMAYA: Ze markeren de huizen van mensen die hebben deelgenomen aan de protesten. Daarmee tonen ze dat ze je in de gaten houden en dat ze weten dat je tegen het regime hebt betoogd. De politie intimideert voortdurend. Ze schieten in de lucht, ze breken ruiten in je huis, enzovoort. Wie kritisch is, wordt in Nicaragua een tweederangsburger. Ik verloor mijn recht op opleiding en mijn recht op gezondheidszorg. Wie aanwezig was op anti-regeringsdemonstraties kan niet meer naar openbare ziekenhuizen. Zo was er eens het geval van een hoogzwangere vrouw met complicaties die dringend hulp nodig had. Maar de dokters wilden of mochten haar niet helpen, gewoon omdat ze gezien was op een betoging. Ze verloor haar baby. Dergelijke schrijnende toestanden zie je hier elke dag.

Hoe zit jouw leven er momenteel uit?

AMAYA: Ik heb geen normaal leven. Ze hebben alles verwoest wat ik heb opgebouwd, zoals mijn studies en mijn carrière. Ik heb geen vrijheid. Ik kan niet gaan en staan waar ik wil en moet voortdurend op mijn hoede zijn. Als ze willen, kunnen ze me gewoon weer arresteren en opsluiten in de gevangenis. Dus ik leef ondergedoken in huizen van vrienden en sympathisanten. Vandaag bevinden veel mensen zich in die situatie. Al meer dan honderdduizend burgers zijn gevlucht, vooral naar Costa Rica. En zelfs daar worden ze nog opgespoord en vermoord door Nicaraguaanse agenten. Dat is vandaag onze realiteit.

Wat moet er volgens jou gebeuren om Nicaragua ten goede te veranderen?

AMAYA: De regering moet weg, zoveel is duidelijk. We leven in een situatie waarin geweld schering en inslag is. Het is niet mogelijk om kritisch te zijn en alle oppositiepartijen zijn monddood gemaakt. We zijn terechtgekomen in een dictatuur. Het grote probleem is: het Ortega-regime klampt zich vast aan de macht. Ze zullen er nooit vrijwillig afstand van doen. Zolang zij er zijn, vrees ik dat er geen democratische verandering mogelijk is. En toch is dat waar we naartoe moeten. We hebben nood aan een transitiefase, waarna dan échte democratische verkiezingen kunnen plaatsvinden. Wat mij betreft gebeurt dat zonder de huidige machthebbers, maar dat zal niet gemakkelijk zijn. We hebben steun nodig van de internationale gemeenschap. Internationale organisaties – zoals de Organisatie van Amerikaanse Staten – moeten hier hun werk kunnen doen. Alleen zo kunnen we druk uitoefenen en tonen aan de buitenwereld wat hier allemaal gebeurt. Een betere toekomst voor Nicaragua is alleen mogelijk wanneer we terug een democratie worden. En wanneer er gerechtigheid en rechtvaardigheid komt voor de slachtoffers van het regime.

President Daniel Ortega: van linkse revolutionair tot autoritaire despoot

Daniel Ortega verwierf wereldwijde bekendheid als leider van het revolutionaire (marxistische) Sandinistisch Nationaal Bevrijdingsfront (FSLN). In 1979 – na een bloedige guerrillaoorlog – maakten de Sandinisten een einde aan de (pro-Amerikaanse) dictatuur van president Anastasio Somoza.

Het land lag in puin, maar er werd onmiddellijk gestart met de wederopbouw. Delen van de economie werden genationaliseerd en er werden belangrijke landhervormingen doorgevoerd die gunstig waren voor de verarmde boeren. Tevens werd ook een grootschalige alfabetiseringscampagne op poten gezet (een half miljoen mensen leerde lezen

en schrijven op zes maanden tijd). Ondanks deze successen was er ook kritiek op de mensenrechtensituatie, vooral wat de inheemse Indianen betrof. Zij werden verplicht om hun levensstijl op te geven.

De Verenigde Staten – in de ban van de Koude Oorlog – vreesden dat de Sandinisten andere Latijns-Amerikaanse landen zou inspireren tot het communisme. Daarom steunde de Reagan-regering vanaf 1981 de zogenaamde Contra's, een groep gewapende bewegingen – veelal Somoza-aanhangers – die met (terroristisch) geweld probeerden de revolutie ongedaan te maken. Die Amerikaanse steun was aanvankelijk openlijk, maar later vooral clandestien. De VS zullen Nicaragua ook lange tijd economisch boycotten.

In 1984 waren er verkiezingen die overtuigend werden gewonnen door de Sandinisten. In 1985 werd Daniel Ortega

president. In 1990 verloren de Sandinisten de verkiezingen en kwamen ze in de oppositie terecht. Tot 2006 zou het FSLN de belangrijkste oppositiepartij van het land blijven.

In 2007 werd Daniel Ortega opnieuw tot president verkozen. Het FSLN is sindsdien de dominante politieke, sociale en economische macht in Nicaragua. Die machtspositie werd onder meer gerealiiseerd door strategische allianties met de zakenwereld, de Katholieke Kerk en het leger. Onder Ortega presteerde het land economisch goed en waren de criminaliteitscijfers – naar Centraal-Amerikaanse normen – bijzonder laag. Daardoor genoot het regime legitimiteit, ondanks het feit dat de partij steeds grotere delen van de samenleving begon te controleren en steeds dictatorialer te werk ging.

Ook in 2011 won Ortega de verkiezingen. De FSLN-meerderheid in het parlement keurde wetgeving goed waardoor het mogelijk werd om als president onbeperkt verkozen te worden (in plaats van maximaal twee keer). Een paar maanden voor de verkiezingen van 2016 – opnieuw gewonnen door Ortega – werd de grootste oppositiepartij (PLI, de onafhankelijke liberale partij) illegaal verklaard.

Ondertussen maakte president Ortega naarstig werk van een nieuwe politieke familie-dynastie. Zo benoemde hij zijn vrouw Rosario Murillo tot vice-president. Zij is vandaag uitgegroeid tot de 'manager van het land'. De partij controleert ook zo goed als alle openbare televisie- en radiozenders. De grenzen tussen partij en staat werden steeds vager.

Door de hoge armoedecijfers slaagt het Ortega-regime erin om grote lagen van de bevolking aan zich te binden, via een systeem van giften en patronage. Toegang tot voedsel, jobs en de woning- ▶

markt verlopen vaak via de partij en wie niet 'loyaal' is, valt uit de boot. Wie kritiek uit of protesteert tegen de gang van zaken krijgt te maken met (hardhandige) repressie en intimidatie.

De spontane volksprotesten in april 2018 maakten een einde aan de jaren van stilzwijgende publieke aanvaarding van de gang van zaken in Nicaragua. Veel burgers eisen het vertrek van president Ortega en een terugkeer naar de democratie.

De betogers komen uit alle lagen van de bevolking en vormen een diverse groep. Ze bestaan uit studenten, ouderen, intellectuelen, mensen uit de private sector en uit het middenveld. De regering bestempelde de protesten als een – door de VS gesteunde – coup poging en trad brutaal op, wat resulteerde in honderden doden en duizenden gewonden. Gesprekken tussen de verschillende partijen – onder meer op initiatief van de Kerk – brachten niets op. Meer zelfs, van zodra de protesten werden neergeslagen, toonde het regime nauwelijks nog bereidheid om te praten.

NICARAGUA

- Inwoners: 6.203.441
- Oppervlakte: 130.373 km²
- Religie: Katholiek (47%), Evangelisch (33 %)
- Officiële landstaal: Spaans

Mayra Tirira

- pro Deo advocaat voor de Ecuadoraanse vrouwenrechtenorganisatie Surkuna
- inspirerende activiste die vooroploopt in de strijd voor seksuele gezondheid

DOSSIER
MENSENRECHTEN

“Wij moeten als vrouwen zelf massaal een grens trekken en ons mobiliseren.”

MAYRA TIRIRA CLAIMT DE STRAAT IN ECUADOR IN HAAR STRIJD VOOR SEKSUELE RECHTEN

In Ecuador wordt elke 53 uur een vrouw vermoord, louter en alleen omdat ze vrouw is. Vrouwen worden slachtoffer van moord, omdat ze een gewelddadige relatie proberen te beëindigen, omdat ze een klacht neerleggen tegen hun daders, omdat ze nee zeggen, omdat ze in een perverse machtsrelatie steeds het onderspit delven. De strijd voor gendergelijkheid is voor Ecuadoriaanse vrouwen in eerste instantie een strijd voor fysieke integriteit en veiligheid.

Uit cijfers over huiselijk geweld in Ecuador blijkt dat 64,9 procent van de vrouwen in het land ooit slachtoffer was van geweld: bij 47,5 procent ging het om fysiek geweld en bij 56,9 procent betrof het psychisch geweld. Slechts 1 procent van de daders van seksueel geweld op min-14-jarigen wordt daarvoor veroordeeld. Het duurde overigens tot 2018 eer er een wet werd gestemd die geweld op vrouwen veroordeelt. In Ecuador werden tussen 2001 en 2017 meer dan 3000 gevallen van feminicide gemeld.

VROUWENORGANISATIES VERHOGEN DE DRUK

Nadat een reeks van vrouwenmoorden in 2013 commotie veroorzaakte in het land, kwamen duizenden Ecuadorianen op straat voor meer veiligheid. Als reactie op de tergende genderongelijkheid voerden feministische organisaties de druk op. Zo belandden geweld op vrouwen, de strijd voor het recht op abortus en andere genderthema's hoger op de politieke agenda. De publieke druk mondde in 2014 uit in een nieuwe strafwet die

de gevangenisstraf voor feminicides – moorden uit vrouwenhaat – optrok van 22 tot 26 jaar. Tot dan was overspel bijvoorbeeld een valabele reden voor geweldpleging op een vrouw.

De strijd voor het recht op abortus kreeg evenwel geen weerklank in de nieuwe strafwet in 2014. Ecuador is nog steeds een land waar verkrachte vrouwen die beslissen te aborteren, in de gevangenis belanden. Het is ook het land waar dagelijks veel meisjes jonger dan 14 jaar zwanger geraken. Daarbij blijkt de dader in 90 procent van de gevallen een familielid te zijn. Ook deze kinderen zijn bij wet verplicht om de zwangerschap te voldragen. Zelfs adoptie is niet toegestaan. Dat maakt van gedwongen moederschap een ernstig probleem in Ecuador.

ACTIVISME ALS VERWERKINGSPROCES

Het is in deze setting dat het activistisch bloed Mayra Tirira in de aderen begon te stromen. “Mijn nicht, die ik als mijn eigen zus beschouwde, werd vermoord toen ik 18 jaar oud was, we hadden een zeer hechte band. Daarop volgde een lange rechtszaak die meer dan 10 jaar aansloopte. Vanuit deze pijnlijke en persoonlijke situatie is mijn activisme gegroeid, wat mijn verzet ook sterker maakt.”

De Ecuadoriaanse mensenrechtenadvocate begon zich steeds meer te engageren voor organisaties die zich scharen achter overlevende van gendergeweld (zelf weigert ze in deze context de term ‘slachtoffers’ te gebruiken). Zo ging Mayra in 2016 aan de slag als pro Deo advocaat bij ngo Surkuna. Deze vrouwenrechtenorganisatie werkt samen met families van slachtoffers en neemt de juridische verdediging op in zaken rond seksuele rechten. In de meeste gevallen gaat het om seksueel geweld, feminicide, gedwongen moederschap en vrouwen en meisjes die vervolgd worden voor het ondergaan van abortus. ▶

“Als pro Deo advocaat bij Surkuna moet ik veel emotioneel uitdagende zaken bepleiten. Ik verdedigde bijvoorbeeld onlangs een zaak van een 19-jarige inheemse vrouw. Ze was werkzaam als huishoudster en werd zwanger nadat ze verkracht werd. Kort na de geboorte verloor ze haar kindje. In haar slaap was ze op haar kind gerold. De vrouw was in shock en werd intussen verguisd in de media. Het was moeilijk om in te gaan tegen het frame van de publieke opinie dat het om ‘nalatigheid’ van de vrouw in kwestie ging. De aanklager wilde een straf van 34 jaar, nu heeft ze er een van 14. Maar het was een sterk pleidooi voor intersectionaliteit en inclusie van inheemse volkeren in de samenleving. Vaak zijn het inheemse, arme en jonge vrouwen die gecriminaliseerd worden inzake tienerzwangerschappen.”

CAMPAGNES EN HASHTAGS

Sommige van deze rechtszaken groeien uit tot grote campagnes. Zo was er de campagne Niñas No Madres (‘kinderen, geen moeders’) tegen gedwongen tienermoederschap, die voortvloeide uit de zaak van Norma. Zij geraakte zwanger door incest en verkrachting als dertienjarige. Mayra: “Er bestaat geen enkele vorm van steun voor tienermoeders. De reden? Ze worden niet als tieners bestempeld, maar als ouders.”

Daarnaast is er de VivasNosQueremos-massabeweging (‘wij wensen te blijven leven’) die in 2016 werd geboren vanuit de samenwerking van verschillende organisaties, waaronder FOS en Surkuna. Met dit initiatief slaagden ze erin om talloze gevallen van gendergeweld zichtbaar te maken. In 2016 organiseerde de massabeweging VivasNosQueremos een grote mars tegen feminicide. De impact was enorm en de beweging kreeg wereldwijde erkenning, niet in het minst op sociale media dankzij de hashtag #niunamenos (‘niet één minder’). De nasleep van deze noodkreet valt te

OP 3 OKTOBER 2019 LANCEERDE ECUADORIAANS PRESIDENT LENIN MORENO, DIE AAN DE MACHT KWAM IN 2017, EEN ZWAAR BESPARINGSPLAN.

Deze toekenningsvoorwaarde was het land opgelegd door het IMF in ruil voor een driejarig economisch steunprogramma ter waarde van 4,2 miljard dollar. Vooral de afschaffing van de subsidies voor brandstof, openbaar

vervoer en bepaalde basisvoedingsmiddelen deed spontane straatprotesten uitbarsten. De president slaagde er ondanks harde repressie door de politie niet in om in de orde te herstellen. Duizenden demonstranten bestormden het parlamentsgebouw in de hoofdstad Quito. Daarop verhuisde president Moreno zijn regering tijdelijk naar het kustgebied. Ook besliste hij de noodtoestand uit te roepen en een avondklok in te stellen als antwoord op de protesten.

vergelijken met de uit de States overgewaaide #metoo-beweging in België. Bovendien bracht de beweging een golf van protest teweeg in andere Latijnse-Amerikaanse landen zoals in Argentinië, Peru, Mexico en Bolivia.

CONSERVATIEVE TEGENWIND

Religieuze bewegingen hebben in Ecuador een serieuze vinger in de pap te brokken. Zij bundelen hun krachten in een alliantie die erop uit is vrouwenrechten af te breken. Hun impact op de samenleving, maar ook op onderwijs is groot. Deze groepen trachten in die zin rechtstreeks de lessen seksuele opvoeding op school te beïnvloeden. Onder hun eigen hashtag #VanMijnKinderen-BlijfJeAf overstelpen ze de bevolking met valse informatie. Mayra: “De fundamentalistische en conservatieve bewegingen hier ontvangen veel steun van de katholieke en evangelische kerken. Hun greep op het Ecuatoriaanse onderwijs is stevig. Ze proberen thema’s als ‘gendergelijkheid’ uit de leerplannen te halen.” Deze conservatieve groepen zijn niet vies van intimidatie. Surkuna was het slachtoffer van tal van cyberaanvallen en bedreigingen. Ook de overheid maakt zich schuldig aan dergelijke ‘ontradende’ praktijken. Mayra: “Sinds de nationale

staking in oktober vorig jaar, is er veel repressie ten aanzien van de sociale en inheemse bewegingen.”

INFORMATIE EN BEWUSTMAKING

Desondanks zet Surkuna, samen met andere feministische en mensenrechtenorganisaties in Ecuador, de strijd tegen desinformatie en voor seksuele rechten voort. De ngo zet in op vorming en op bewustmaking rond genderrechten en probeert zo de juridische kenniskloof te dichten. Zo verzorgen de medewerkers van Surkuna vormingen en lezingen op scholen over vrouwenrechten om aan te zetten tot politieke participatie. Daarnaast werkt het feministisch platform samen met de vakbonden door vorming te geven over gendergerelateerd geweld op de werkvloer. De Ecuatoriaanse wetgeving over de materie – of liever de interpretatie van de wetgeving in de praktijk – doet op zijn minst de wenkbrauwen fronsen. Hoewel de wetgeving gendergerelateerd geweld duidelijk definieert als handelingen van seksuele aard, wordt die lijn in de interpretatie zeer ver gelegd. Vraagt een leidinggevende een naaktfoto aan een medewerkster? Geen grensoverschrijdend seksueel gedrag. Legt de chef zijn hand op de knie van zijn personeelslid? Géén seksueel

“Dankzij grote manifestaties in de publiekeruimte, staat een nieuwe generatie feministen op en kunnen we de publieke opinie beïnvloeden.”

MAYRA TIRIRA

grensoverschrijdend gedrag! “Daarom”, benadrukt Mayra, “is het van primordiaal belang dat wij als vrouwen zelf massaal een grens trekken en ons mobiliseren.”

DE STRAAT IS VAN ONS

Als mensenrechtenorganisatie fungeerde de Surkuna als aanspreekpunt voor het parlement bij de opmaak van nieuwe wetten. Mayra: “Vroeger hadden we de mogelijkheid om ons advies te geven, bijvoorbeeld over het recht op abortus.” Door de sociale protesten van oktober 2019 en de onstabiele politieke situatie waarin het land zich bevindt – president Moreno wordt verdacht van corruptie en zelfs zijn eigen partij Alianza PAIS riep op tot zijn afzetting – krijgt de ngo niet

langer de kans om deze adviserende rol op te nemen.

Door de straat te claimen met protestacties en zo van onderuit verandering in gang te zetten, blijft de organisatie evenwel bonken op de parlamentsdeuren. Mayra: “Dankzij grote manifestaties in de publieke ruimte, staat een nieuwe generatie feministen op. Zo organiseerden we vorig jaar een grote mars voor het recht op abortus met meer dan vijfduizend manifestanten. Dankzij grote straatacties kunnen we de publieke opinie beïnvloeden.”

DANIA PATERNINI

Ecuador en corona

ECUADOR IS HET EPICENTRUM VAN DE CORONAPANDEMIE IN LATIJNS-AMERIKA. Het land kampt met een groot gebrek aan infrastructuur en met lange wachtlijsten voor zorg. Slechts 31 ziekenhuizen met in totaal 700 bedden zijn in staat om gevallen van Covid-19 te behandelen. De situatie is schrijnend. De minister van Volksgezondheid nam ontslag, omdat er volgens haar geen middelen zijn om de gezondheids crisis te bezweren. De Ecuadoriaanse regering vroeg een specifieke lening van het IMF voor de strijd tegen het virus. Het gevaar op verdere privatisering van het gezondheidssysteem en de sociale zekerheid neemt hierdoor realistische proporties aan.

ECUADOR IS HET EPICENTRUM VAN DE CORONAPANDEMIE IN LATIJNS-AMERIKA. Het land kampt met een groot gebrek aan infrastructuur en met lange wachtlijsten voor zorg. Slechts 31 ziekenhuizen met in

FOS-campagne ‘Claim je seksuele rechten’

WERELDWIJD STAAN JONGE ACTIVISTEN OP VOOR HUN SEKSUELE RECHTEN.

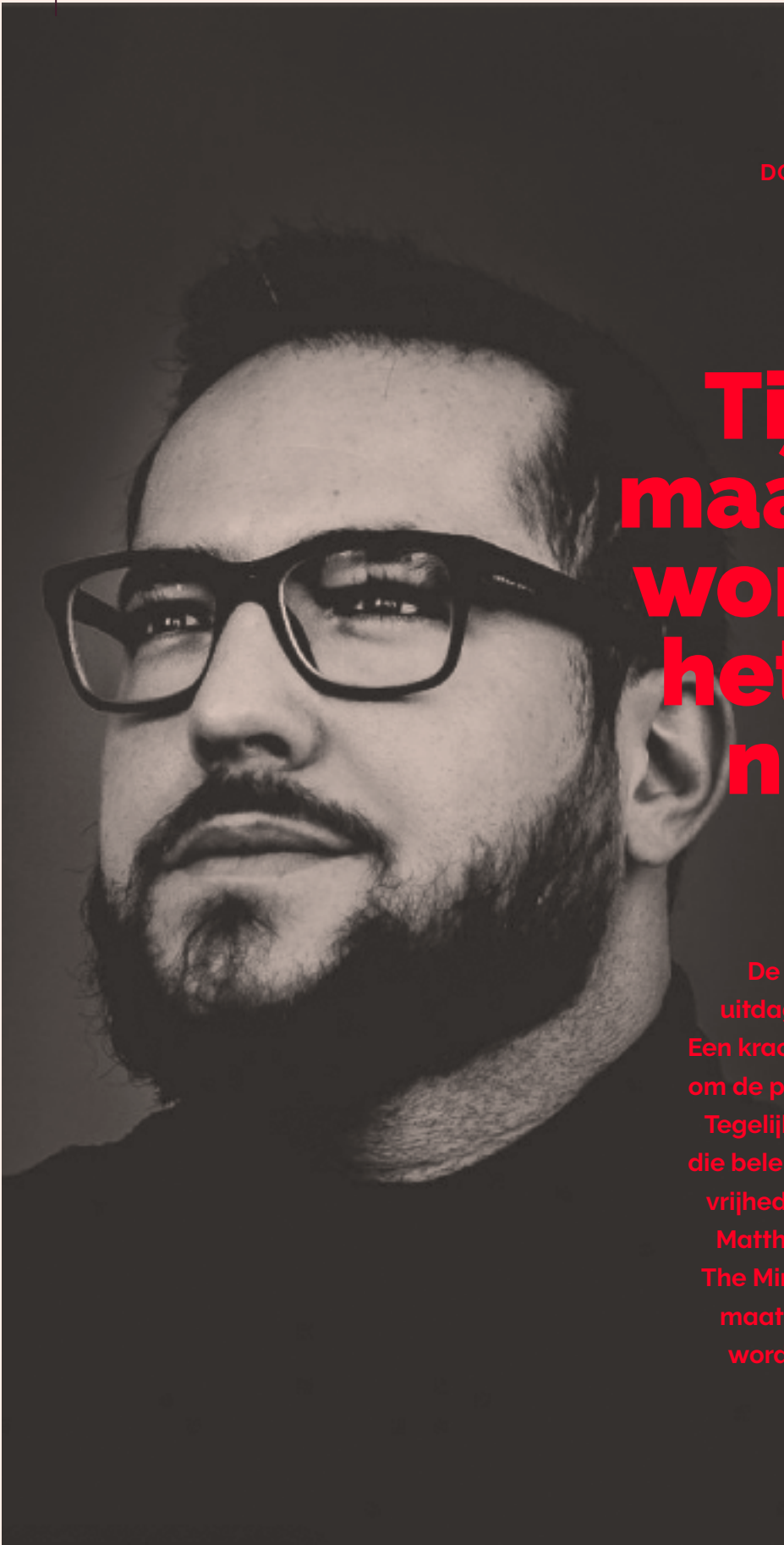
Ze claimen de straat, de school en het parlement! 3529 vrouwen waren in 2018 het slachtoffer van feminicide of vrouwenmoord in Latijns-Amerika. De oorzaak? Een samenleving waar seksuele rechten niet belangrijk zijn. Het beslissingsrecht over het eigen lichaam en de seksualiteit is niet voor iedereen gelijk.

DIE ONGELIJKHEID IS ONAANVAARBAAR!

Daarom verzetten jonge activisten zich tegen een samenleving waar toegang tot abortus, gendergelijkheid en seksuele opvoeding niet belangrijk zijn. Ze staan op tegen een samenleving die voor velen onleefbaar is en radicaal moet veranderen.

DAAROM LANCEERDE FOS DE CAMPAGNE CLAIM JE RECHTEN.

Je doet dat door de straat, de school en het parlement te claimen, net zoals Mayra dat doet in Ecuador. De beweging Vivas Nos Queremos, die tot stand kwam met de steun van FOS, mocht in maart 2020 een prijs in ontvangst nemen van de Franse staat voor hun verdienstelijke inzet voor gendergelijkheid.

MATTHIAS
DOBBELAERE-WELVAERT
#beternacorona

Tijdelijke maatregelen worden snel het nieuwe normaal

De coronacrisis is een enorme uitdaging voor onze maatschappij. Een krachtadig beleid is dan ook nodig om de pandemie een halt toe te roepen. Tegelijk moeten we erover waken dat die beleidsmaatregelen onze privacy en vrijheden niet ondergraven. Dat vindt Matthias Dobbelaere-Welvaert van The Ministry of Privacy. Want tijdelijke maatregelen verdwijnen zelden en worden snel het nieuwe normaal.

TOM GOOSSENS

Toen de coronacrisis uitbrak gingen we in lockdown light. Terecht volgens u?

MATTHIAS DOBBELAERE-WELVAERT:

“Als de nationale veiligheidsraad ons verplicht om in ons kot te blijven, dan is dat overduidelijk een beperking van onze vrijheden. Dat staat vast. Maar als je dan kijkt naar de toestand in Italië, Spanje of New York, waar ziekenhuizen letterlijk worden overspoeld met patiënten, dan vind ik dat onze Belgische lockdown light wel degelijk nodig was. Wellicht zal het debat daarover tussen virologen en andere wetenschappers nog een tijdje aanslepen. Een eenvoudige keuze tussen ja of nee wordt het niet. Maar op dit moment lijkt de lockdown light de aangewezen beslissing.”

Hoe wordt onze privacy geschonden door de coronacrisis?

“Ik denk dat we in België de grootste privacydrama's hebben kunnen vermijden. Hoe dan ook waren er een aantal schandaaltjes die aan de oppervlakte kwamen. Zo blijkt dat alle Belgische telecomoperatoren sinds de lockdown de locatiegegevens van hun gsm-gebruikers delen met de overheid. Zo kan die controleren of we met z'n allen ook echt in ons kot blijven. Die gegevens zijn anoniem, maar het is natuurlijk de vraag of je die informatie kunt gebruiken om personen te identificeren. Verontrustender zijn de verhalen over kustburgemeesters die op eigen houtje sheriff beginnen te spelen en alle verplaatsingen traceren met ANPR-camera's. Die intelligente camera's werden jaren geleden ingevoerd om zware criminelen en terroristen op te sporen. Nu zie je dat ze in een vingerknip ook worden gebruikt om Jan met de pet in het oog te houden. In Kortrijk gebruiken ze die intelligente camera's om samenscholingen op te sporen. Staan er te veel mensen samen in het park of in de winkelstraat? Dan stuurt de politie een patrouille. En aan de kust vliegen drones met warmtecamera's

boven caravanparken om overtreders op te sporen. Volgens mij is dat een grote stap richting Big Brother.”

De privacy situatie in ons land is niet dramatisch, zegt u. Doet men het slechter in het buitenland?

“Ja. China is hét voorbeeld van de politiestaat die zijn burgers de klok rond in het oog houdt. Dat land maakt daar geen geheim van. Voor veel mensen hier is China een ver-van-mijn-bedshow, toch zijn er ook dichterbij landen met enorme privacyproblemen. Neem nu Polen, een land dat deel uitmaakt van de Europese Unie en dus ook valt onder de GDPR, de Europese privacywetgeving. Wie in Polen positief test op COVID-19 moet verplicht in quarantaine. Daarnaast moet je een app installeren die je op bepaalde tijdstippen vraagt om een selfie te maken. Die wordt met je locatiegegevens naar de overheid

gestuurd die dan met software voor gezichtsherkenning je foto controleert. Zo checken ze of de COVID-19-patiënt op de foto staat en bijvoorbeeld niet zijn broer of partner.”

Wat zijn de risico's van die praktijken op de lange termijn?

“Tijdelijke maatregelen worden snel het nieuwe normaal. Ze verdwijnen niet. Kijk maar naar het beleid van de regering tijdens de IS-crisis in 2016 om het terrorisme te bestrijden. Geen enkele van die maatregelen is ondertussen terugschroefd. Je kunt natuurlijk argumenten dat er nog altijd terroristen vrij rondlopen. Dat klopt, maar ondertussen is de dreiging ernstig verminderd. Toch is er geen enkele slimme camera weggehaald. Integendeel: er komen er nog elke week bij. Het fundamentele probleem is dat we altijd maar stukjes van onze vrijheid en privacy opofferen voor

“Aan de kust vliegen drones met warmtecamera's boven caravanparken om overtreders op te sporen. Volgens mij is dat een grote stap richting Big Brother.”

“We zijn telkens bereid om dat beetje vrijheid op te offeren: voor onze veiligheid, om het milieu te beschermen en vandaag om onze gezondheid te garanderen.”

een nobel doel. Zo moet je sinds een aantal jaren je identiteitskaart tonen als je een simkaart voor je gsm wilt kopen. Waarom? Om terrorisme en criminelen te bestrijden. Maar denk je nu echt dat die criminelen hun ID-kaart tonen in de telecomwinkel? Nee hoor, die gebruiken andere technologie om te communiceren. Wie is dan het slachtoffer van die maatregel? Jan met de pet, want die kan niet langer anoniem bellen.”

In elke crisis schuilt dus het gevaar om een stukje van onze vrijheid te verliezen?

“Inderdaad. En we zijn telkens bereid om dat beetje vrijheid op te offeren: voor onze veiligheid, om het milieu te beschermen en vandaag om onze gezondheid te garanderen. Elke maatregel die nu wordt genomen is here to stay. Te weinig mensen beseffen dat. Het grote gevaar van die evolutie? Misschien worden we op een dag wakker en beseffen we dat onze privacy en vrijheden volledig zijn afgenomen. Dan werd onze maatschappij een politiestaat zonder dat we er erg in hadden.”

Wat kan ik vandaag als burger doen om mijn privacy te beschermen?

“Ik raad iedereen aan om de coronamaatregelen zo strikt als mogelijk op te volgen. Want als we die ziekte niet onder controle krijgen, zal de overheid drastisch moeten ingrijpen en dan staat onze vrijheid nog meer op het spel. Gelukkig blijkt dat de Belgen (voorlopig) in hun kot blijven: uit de data van de telecomoperatoren leren we dat 80 procent van de burgers zich niet buiten zijn gemeente

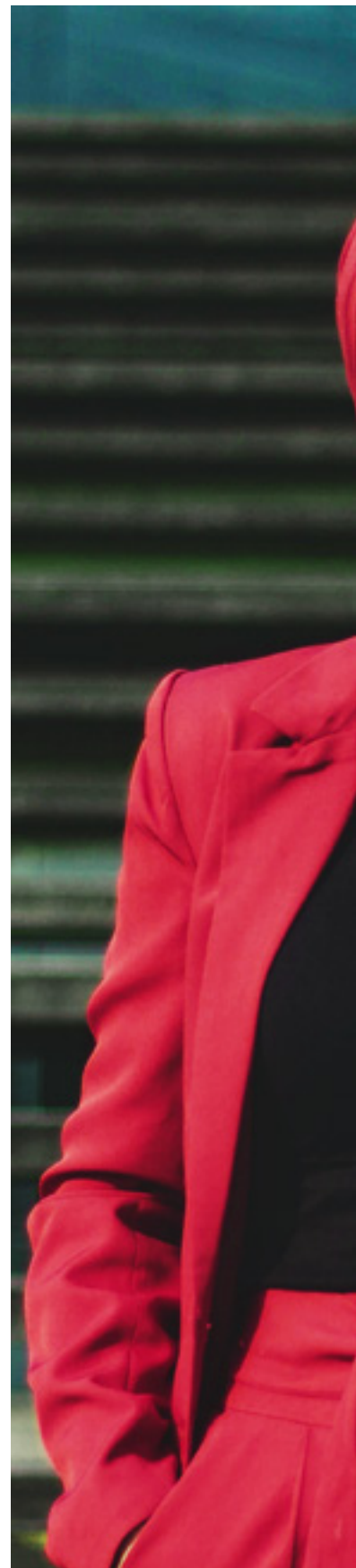
verplaatst. Tegelijk is het bang afwachten: wat als de burgerzin verdwijnt door coronamoeheid? Misschien zijn die drastische ingrepen dan toch nog nodig. Met alle gevolgen van dien.”

Wat is op dit moment de grootste bedreiging voor onze privacy?

“Gezichtsherkenning is een technologie die we goed in het oog moeten houden. Onlangs kwam aan het licht dat het Amerikaanse bedrijf Clearview massaal foto's van sociale media plukte om gezichtsherkenning mogelijk te maken. Al die gestolen foto's zitten nu in een gigantische databank die ter beschikking wordt gesteld aan overheden. Blijkt dat de politie in België op Brussels Airport experimenteerde met gezichtsherkenning. Terwijl daar geen wettelijke basis voor was. En denk niet dat een mondmasker je beschermt tegen die software. De technologie is ondertussen zo geavanceerd dat je toch wordt herkend. Dat is beangstigend, want het maakt totale controle mogelijk. Willen we dat? Ik denk het niet. Gelukkig merk ik dat steeds meer jonge politici zich bewust zijn van wat er op het spel staat. Dat is goed: onze vrijheid en privacy zijn het verdedigen waard.”

Matthias Dobbelaere-Welvaert

- Studeerde rechten aan de Universiteit Gent
- Is privacy-activist en directeur van de stichting The Ministry of Privacy
- Schrijft opiniestukken over privacy voor verschillende Belgische media

#beternacorona

YASMIEN NACIRI OVER DE
CRISIS BINNEN DE CRISISA portrait of Yasmien Naciri, a woman wearing a red hijab and a red blazer over a black top. She is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor setting with greenery and a building.

“Er zijn kinderrechten geschonden die wij als volwassenen hadden moeten waarborgen.”

MagMetal sprak met Yasmien Naciri over de crisis die broeit binnen de crisis. De 29-jarige ondernemster, auteur en columniste richtte Amana en Fleks op. Amana is een armoedorganisatie die hulp biedt aan daklozen en schoolgaande kinderen in België en Marokko. Daarnaast is ze de oprichtster van de Antwerpse jeugdwerking Fleks, die jongeren stimuleert om te ondernemen. Daar stopt het niet: daarnaast is Yasmien bestuurslid van Netwerk tegen Armoede en co-voorzitter van Formaat vzw.

Ontdek haar uitgesproken visie op onze samenleving, haar eerlijke reflecties over de aanpak van deze crisis en haar bewondering voor het middenveld. ►

De coronapandemie diept bestaande sociale kloven verder uit. De leefloonaanvragen bij onze OCMW's schieten de hoogte in, de wachtrijen voor voedselpakketten worden steeds langer, het onderwijs raakt het contact kwijt met leerlingen uit kansarme en kwetsbare gezinnen. Vooral kinderen en jongeren betalen het gelag. Uit een enquête van Uit de marge bij 2000 kinderen tussen 6 en 18 jaar en 600 jongeren tussen 18 en 30 jaar blijkt dat 66 procent geen laptop of pc ter beschikking heeft. 70 procent van hen woont zo klein dat er een gebrek is aan ruimte. 60 procent van de bevraagde kinderen heeft geen tuin om in te spelen. 81 procent van hen ondervindt problemen met het aanloopteren en meer dan de helft van deze kinderen en jongeren ervaart depressieve gevoelens. Het basiswelzijn van onze kinderen wordt getroffen en Covid-19 lijkt wel de grote ongelijkmaker.

Yasmien, waarmee ben jij bezig geweest tijdens de pandemie?

YASMIEN: Mijn werk is gewoon doorgelopen. Ik werk aan de Universiteit Antwerpen rond ontwikkelingsamen-

Yasmien Naciri

Yasmien (1991) is de kleindochter van een Marokkaanse mijnwerker. Zij groeide op in Mol. In haar jeugd kende ze armoede. Ze studeerde bedrijfsmanagement en meertalige professionele communicatie. Zij is de drijvende kracht achter hulporganisaties Amana en Fleks, werkt als onderzoekster aan de Universiteit Antwerpen en is zaakvoerder.

werking – al is de term achterhaald – en ontwikkelingsbeheer en daarnaast werk ik als zelfstandige consultant. Een deel van mijn cliënteel is natuurlijk wel afgehaakt. Zeker in maart verloor ik een aantal opdrachten, maar dankzij een stabiele basis gaan de zaken financieel gezien nog wel prima. Ik heb zeker geen reden tot klagen.

Ik doe ook veel vrijwilligerswerk. Sinds de lockdown nog intensiever dan voorheen. De nood was dan ook hoog. Met Amana, de armoedeorganisatie die ik heb opgericht, hielpen we mee met de voedselbedeling aan dak- en thuislozen in Antwerpen in samenwerking met de daklozenwerking van het CAW. Maar ik heb ook heel wat tijd gestoken in contacten met jongeren en in de inzameling en verdeling van laptops aan kwetsbare jongeren. De eerste maand na de lockdown waren er duizenden kinderen en jongeren die geen toegang hadden tot het internet, geen toegang tot een laptop en dus geen toegang tot hun huistaken.

De coronacrisis en de maatregelen die ermee gepaard gaan hebben een negatieve impact op de armoedecijfers in ons land. Vooral kinderarmoede blijkt te zijn toegenomen. Langs alle kanten krijgen we als samenleving signalen te horen en te zien dat de situatie bij kwetsbare groepen schrijnend is. Hoe heb jij dat ervaren?

YASMIEN: Dankzij mijn vrijwilligerswerk heb ik van dichtbij heel duidelijk gezien waar de uitdagingen zich situeren. Ik heb me dan ook mateloos geërgerd aan het gebrek aan beleid en me laten frustreren door politici die veel te traag hebben gereageerd op heel deze problematiek, ook omdat er politieke spelletjes werden gespeeld. Ze hadden de problemen van ver kunnen zien aankomen, als ze tenminste op de hoogte waren geweest van hun eigen dossiers. De armoedeproblematiek en de uitdagingen die gepaard

“Ik ben boos en teleurgesteld in de beleidsmakers.”

**YASMIEN
NACIRI**

gaan met armoedebestrijding waren er niet plotseling, maar die signaleren wij al jarenlang. Verschillende organisaties kloppen al jaren op tafel en slaan de politici om de oren met alarmerende armoedecijfers. De beleidsmakers hebben in mijn ogen nu het recht niet om te doen alsof ze uit de lucht kwamen vallen en de crisis binnen de crisis niet zagen aankomen. Hadden ze nog maar een beetje geluisterd naar het middenveld en de bruggenbouwers, dan hadden ze hierop kunnen anticiperen. Er zijn kinderrechten geschonden die wij als volwassenen hadden moeten waarborgen.

Er zijn fouten gemaakt en het beleid heeft gefaald. Is dat jouw conclusie?

YASMIEN: Ik ben boos en teleurgesteld in de beleidsmakers. Onduidelijkheid troef -nog steeds trouwens- in het onderwijs, een ramp die zich voltrok in de woonzorgcentra, de knullige communicatie via social media ... Noem maar op. Tegelijkertijd probeer ik empathisch en begripvol te zijn. We beleefden een ongeziene crisis en ik kan er inkomen dat het chaos was achter de schermen. Maar de informatie lag voor het rapen en de oplossingen lagen voorhanden. Armoedeorganisaties en jeugdorganisaties hebben een uitgebreide expertise opgebouwd en hebben het beste zicht op de uitdagingen en op de blinde vlekken van het beleid. Slimme politici die hun job serieus nemen, hadden

allang een inventaris opgemaakt van al die organisaties. Slimme politici hadden contact opgenomen met die organisaties en gevraagd om regelmatig af te toetsen en zo signalen te onderscheppen. Dan kon de vinger van bij het begin van de crisis aan de pols gehouden worden.

Nu waren we als samenleving afhankelijk van acties van onderuit. Verschillende aanstichtingen, zoals ook de bedeling van laptops aan kansarme jongeren, kwamen tot stand dankzij burgerinitiatieven. Maar ook de 'outreaching' naar leerlingen die van de radar verdwenen, ging zo in zijn werk. Leerkrachten die bepaalde leerlingen niet meer konden bereiken, namen contact op met lokale jeugdwerkingen om een kijkje te gaan nemen. Vanuit het beleid werd daar zelfs niet bij stilgestaan. Achteraf zijn er taskforces opgericht en actieplannen opgesteld, maar toen was het kalf al verdronken.

Al sta ik erop op Vlaams minister van Jeugd Benjamin Dalle te vermelden. Hij nam een trage start maar dan ging het plots heel snel in de jeugdsector. Dalle heeft veel organisaties die bezig zijn met kwetsbare groepen, waaronder De Ambrassade, Bataljong, Formaat, van dag één heel snel betrokken. Hij heeft een step-up gedaan en zich ingezet voor jeugdhulp en vrijetijdsbesteding en daarbij ook meteen nagedacht over de zomerperiode. In een periode waarin de politiek enkel beleid voert op zeer korte termijn, was dat een welgekomen contrast.

Je verwees net al naar onderwijs waar het 'onduidelijkheid troef is'. De maatregelen rond het aanloopteren waren volledig geënt op de typische situatie van kansrijke leerlingen en hadden weinig tot geen oog voor leeftijdsgenoten in preciaire situaties. Mis je een langetermijnvisie?

YASMIEN: Dat is inderdaad een doorn in het oog. Minister van Onderwijs Weyts communiceert continu, maar als het gaat over een langetermijnvisie over een periode van twee tot drie maand – dan heb ik het niet eens over een periode van een schooljaar – dan geeft hij niet thuis.

Wat met leerlingen en studenten die normaal gezien in de bibliotheek studeren? Niet alle bibliotheken zijn open en daar waar ze geopend zijn, is er plaatsgebrek, zeker in studentensteden. Hoe moeten de onderwijsinstellingen de examens organiseren? Mogen zij de examens spreiden tot eind september? Wat met studenten die hun leerkrediet en zo misschien wel hun recht op studiebeurs verliezen? Zo kan ik blijven doorgaan. Al deze bezorgdheden zijn overgemaakt aan de politiek. Bij gebrek aan reactie lanceerden een aantal studenten de petitie 'Geef ons een stem'. Die werd meer dan 23.000 maal ondertekend. Er is heel wat lawaai gemaakt op Twitter onder dezelfde hashtag, er verschenen opiniestukken en open brieven waarin aan de alarmbel werd getrokken. De politieke partijen werden aangeschreven en er werden enkele informele gesprekken gevoerd achter de schermen. Maar daar bleef het bij. Tot slot hebben de studenten uit pure wanhoop Vlaamse parlementsleden massaal bestookt met e-mails. Onze volksvertegenwoordigers hadden natuurlijk ook gewoon kunnen luisteren en reageren in plaats van steeds weer te jagen op de 'quick win': snelle realisaties waarmee ze in de pers komen en die ze onder hun naam kunnen noteren. Er schort dan toch het een en het ander aan de prioriteiten. De tweedeverblijvers zijn daar een goed voorbeeld van. Alle begrip voor die mensen en er is niets mis mee dat je naar je tweede verblijf wil als dat op een veilige manier kan. Het debat is ook snel gepolariseerd, dus mij hoor je niet zeggen dat zij geen recht hebben. Maar ik stel mij de vraag of dit nu

echt zo prioritair was. Was dat nu echt belangrijker dan de kinderen die thuis niet de ruimte of infrastructuur hebben om kind te zijn en om hun huistaken te kunnen maken? Was dit belangrijker dan de kinderen die zich zorgen maken over de financiële situatie van hun ouders of over de vele ruzies die hun ouders maken? Was dit belangrijker dan de duizenden gezinnen die geen eten op tafel krijgen, die klein wonen, waar sprake is van geweld? De eenzaamheid onder ouderen en jongeren? De studenten met mentale gezondheidsproblemen? Gaan de zelfmoordcijfers na corona de hoogte inschieten? Dit gaat over levensbedreigende zaken, maar dat dringt niet door tot de politieke regionen.

In 2018 diende je Vlaams Belanger Tom Van Grieken van antwoord toen hij jou een voorbeeld noemde voor andere jongeren met migratie-achtergrond. Je verwees naar de factor 'geluk' die een rol heeft gespeeld in jouw leven. Vele anderen moeten het stellen zonder stimulerende leerkrachten en familie. De huidige crisis zal daar geen deugd aan doen. De armoedekloof, de digitale kloof en de onderwijskloof worden groter. Aan wie is het om het heft in handen te nemen om die kloof te dichten?

YASMIEN: Het antwoord op die vraag is gelaagd en dat komt ook zo aan bod in mijn boek *Wij nemen het heft in handen*. De structurele oplossingen kunnen enkel komen van het beleidsniveau. Al wat wij kunnen doen, is lawaai blijven maken en de vinger op de wonde blijven leggen. Met 'wij' bedoel ik alle organisaties die actief zijn in de sector, de opiniemakers, de belangenbehartigers. Als het verkiesingen zijn, moeten we als burgers onze stem geven aan die mensen die effectief werk hebben verricht en die structurele oplossingen hebben voorgesteld en geïmplementeerd.

Op de tweede plaats is het mij heel duidelijk geworden tijdens deze crisis dat het middenveld onvervangbaar en onmisbaar is. Ik zeg dat niet vanuit een of andere vorm van ijdelheid. Zowel mijn professionele als studie-achtergrond wortelen in de wereld van het sociaal werk. Ik ben er maar ingetuimeld, in dat middenveld, door zelf te zijn opgegroeid in armoede en nadien door zelf vrijwilligersorganisaties op te richten. Voordat ik me bewust was van het bestaan van een middenveld, waren het de armoedeorganisaties die mijn jeugd hebben bepaald, die ervoor zorgden dat wij kleren konden kopen aan 1 euro en soms zelfs dat er eten op tafel kwam. Dus dat zij levensnoodzakelijk werk verrichten, kon ik je al op jonge leeftijd vertellen. Pas na de oprichting van Fleks en Amana zag ik de gigantische kracht die schuilt achter het middenveld. Zoveel vrijwilligers zetten zich belangeloos in voor kwetsbare groepen, om nieuwkomers te helpen integreren op vrijwillige basis, om jongeren met mentale gezondheidsproblemen een luisterend oor te bieden, enzovoort enzovoort. Zij verzetten bergen die in principe door de overheid mét belastinggeld moeten verzet worden, en ze doen dat bovendien op vrijwillige basis. De meeste organisaties zamelen zelf geld in om hun werking te financieren. Ze weten waar ze mee bezig zijn en hun kracht is duidelijk boven water komen drijven. Kijk maar naar de website maakjemonddmasker.be. Toen de overheid in gebreke bleef en de monddmasker-soap bleef aanhouden, nam het burgerinitiatief Coronadenktank het heft in handen. Ook de laptopinzameling was een actie van de burgers die achteraf geïmplementeerd werd door minister Weyts. Als je terugblijkt op alle prachtige initiatieven die tot stand kwamen de afgelopen weken en je je dan bedenkt wat er ons zou resten zonder deze zaken, weet je wat er dan overblijft? Niets. Ik heb de oefening gemaakt.

Met Amana zet je je in voor daklozen en schoolgaande kinderen in precaire situaties in België en in Marokko. Welk werk hebben jullie tijdens corona kunnen verrichten? Heeft de coronacrisis geleid tot een heroriëntering van de werking van Amana?

YASMIEN: Met Amana waren we natuurlijk al bezig met armoede. Bij het begin van de lockdown kregen we bericht van het CAW dat ze kampten met een groot tekort aan vrijwilligers en aan voedsel. De vraag was of we konden inspringen. We zijn dan een versnelling hoger geschakeld en hebben jongeren gemobiliseerd, voornamelijk vrijwillige studenten. Zij hebben gekookt en voedsel rondgebracht. Dat is vlot gegaan, zelfs de administratieve rompslomp die erbij kwam kijken om niet-essentiële verplaatsingen te mogen doen. We konden snel switchen, want de uitdagingen en de

“Door armoede en geldproblemen raak je verzeild in een vicieuze cirkel. Je hebt zorgen, bent kwetsbaar en wordt sneller ziek.”

**YASMIEN
NACIRI**

problematiek waren ons niet vreemd natuurlijk. Met Amana leggen we in Marokko de laatste hand aan een dorpschooltje. Die plannen liggen stil want ook Marokko is in lockdown. De voedselbedeling loopt er wel voort. Dat was best wel snel en goed geregeld dankzij onze plaatselijke contacten en partners en natuurlijk met online communicatie. Ik kreeg toevallig onlangs bericht van een van de partners: ze waren dankbaar voor de voedselpakketten want alle winkels zijn er toe, er rijden geen taxi's naar de stad en er wordt geen voedsel geleverd uit de stad naar het rurale gebied.

Wat was de impact van de crisis op de werking van Fleks, het jeugdhuis dat jij hebt opgericht voor ondernemende jongeren?

YASMIEN: Ons jeugdhuis Fleks sloot onmiddellijk de deuren op 13 maart. Normaal voorzien we studieruimten voor

studenten en organiseren we allerhande workshops en activiteiten. Dat is allemaal stopgezet en vervangen door een online aanbod met virtuele studieruimten, studietips via social media en online workshops. Met de versoepeling van de maatregelen kunnen we het laatste weekend van mei de deuren weer openen. We gaan daar snel op inspelen, alles coronaproef maken en studieruimtes aanbieden voor bubbels van acht personen. Ik ben er sterk van overtuigd dat organisaties en politici die voeling hebben met de samenleving, de actualiteit in de gaten houden en bereid zijn om probleemoplossend te werken snel kunnen heroriënteren.

Wat zijn jouw langetermijnplannen met Fleks en Amana?

YASMIEN: Fleks zou ik graag uitbreiden en verhuizen naar een grotere locatie. We gaan nu al over tot aanwervingen

en breiden zo onze activiteiten uit. Mijn droom is dat ik Fleks ooit uit handen kan geven en dat het jeugdhuis draait zonder mij. Met Amana is het mijn ultieme droom om in Marokko een school en jeugdhuis te bouwen volgens het concept van Fleks. Daar is ook vraag naar in het ondernemingsgezinde Marokko. Iedereen is daar ondernemer: van de man die op de markt muntthee en aardappelen verkoopt tot het kind dat zakdoeken en sigaretten aan de man brengt op straat. Zij investeren in de aankoop van hun goederen en verkopen ze verder op straat. Er is zoveel potentieel bij de jongeren bovendien. De kennis is aanwezig in Marokko, maar bereikt niet de rurale gebieden en daar zouden wij een rol kunnen spelen.

Vinden de mensen vlot hun weg naar de hulpverlening in deze tijden?

YASMIEN: Als bestuurslid van Netwerk tegen Armoede en co-voorzitter van Format kan ik je alvast vertellen dat deze crisis veel nieuwe armen heeft voortgebracht. Het gaat over een zeer grote groep mensen die zich net boven de armoedegrens bevond voor de crisis, maar nu zonder werk is gevallen of tijdelijk werkloos is en onder de armoedegrens duikt. Weet je, door armoede en geldproblemen raak je verzeild in een vicieuze cirkel. Je hebt zorgen, bent kwetsbaar en wordt sneller ziek.

De groep van nieuwe armen blijft bovendien groeien. De overheidsmaatregelen om het inkomensverlies te compenseren zijn dan ook voornamelijk gericht op werknemers die aan de slag zijn voor een werkgever met een vast contract. Andere statuten vallen uit de boot. Mijn grootste vrees is dat werkgevers na de zomer massaal werknemers zullen laten gaan om de geleden verliezen te compenseren.

Wie arm is, is daar niet trots op. Het is een hele stap om naar het OCMW te

stappen en daar toe te geven dat je niet rondkomt. Bovendien zijn de OCMW's momenteel onderbemand en overbevrraagd en loopt de schuldmiddeling mank, want de mensen hebben het geld niet om hun schulden af te betalen. Het is ook heel moeilijk om aan te bellen voor hulp of in de rij te staan voor voedselpakketten, dat doe je niet voor je plezier.

Wat zijn de speerpunten van een betere maatschappij na corona? Welke lessen trek jij uit deze crisis?

YASMIEN: Voor armoedebestrijding is woonbeleid doorslaggevend. Door de crisis wegen de huurkosten te zwaar door voor vele mensen. Er is een tekort aan sociale woningen en de energiekosten vormen een grote hap uit het gezinsbudget. Mensen hebben daarnaast nood aan een inkomensverzekering die te allen tijde de overlevingskost dekt. Werk is daarbij het belangrijkste, maar niet vanuit de idee dat mensen in armoede per definitie niet willen werken. Sommige politici uit bepaalde hoek proberen die perceptie te wekken, maar dat is onterecht. Mensen in armoede zijn niet lui en niet allemaal werkloos. Veel hangt af van de situatie waarin ze werken. Onzekere en precaire statuten zijn het grote probleem. Ik kan begrijpen dat flexijobs en interimcontracten in bepaalde scenario's zeer interessant kunnen zijn, voor werknemer en werkgever overigens, maar dat mag geen jaren aanslepen. Nochtans is dat de realiteit. Laten we ook de freelancers niet vergeten. Dat is een hele groep van kleine zelfstandigen die lijdt. Zij zijn in vele gevallen afhankelijk van de cultuur- en eventsector en lijden massaal inkomensverlies. Het laatste wat wij willen als samenleving is dat er nog meer armen bijkomen. Het is niet enkel problematisch voor het welzijn binnen onze samenleving als de groep hulpbehoevenden toeneemt, maar ook voor onze sociale zekerheid.

Wij nemen het heft in handen

In 2018 verscheen Yasmien's boek *Wij nemen het heft in handen* over wat we te winnen hebben bij een diverse samenleving. Het gaat over hoe een jonge generatie de handen uit de mouwen steekt en op zoek gaat naar maatschappelijke oplossingen.

Corona heeft ook getoond dat we het middenveld en vrijwilligerswerk naar waarde moeten schatten. Beide kunnen een versterkende en aanvullende rol spelen op overheidswerking. Pas op, het mag nooit de bedoeling zijn dat betaalde functies vervangen worden door vrijwilligerswerk. In die valkuil mogen we niet trappen.

Overheidssteun aan eerlijke bedrijven moet kunnen om zoveel mogelijk jobs te behouden. Er zijn signalen dat er gefraudeerd is met de coronapremies door bepaalde bedrijven. Zij hebben hun personeel op tijdelijke werkloosheid gezet, maar wel laten doorwerken om die werkuren achteraf als overuren in te geven. Strenge controles zijn hier op hun plaats. Efficiënt gebruik van overheidsmiddelen biedt de mogelijkheid om steun te bieden aan de mensen en bedrijven die dat nodig hebben. Er is een aanpak nodig voor de multinationals en multimiljardairs die hun winsten en vermogen doorsluizen naar fiscale paradijzen en hier niets afdragen. Laten we eindelijk werk maken van fraudebestrijding. En dan bedoel ik niet dat we

mensen in armoede moeten najagen die een leefloon of ziekte-uitkering ontvangen terwijl ze zouden kunnen werken. Pak de grote vissen aan, als je als overheid je geloofwaardigheid wilt behouden.

Onze samenleving vraagt om een andere blik op onderwijs. Om te beginnen moeten digitalisering en stedelijke uitdagingen deel uitmaken van het curriculum van de lerarenopleiding. In de toekomst moeten het lerarenkorps in staat zijn om sneller en beter in te spelen op diversiteit.

En tot slot: focus op jeugd en gun de toekomstige generaties een toekomstperspectief. Niet vanuit de optiek dat zij onze maatschappij draaiende zullen houden door af te dragen en productief te zijn, want dat is pervers. Maar wel omdat we hun een kwaliteitsvol leven toewensen. Dat is zo belangrijk, zeker in een land met torenhoge zelfmoord- en depressiecijfers bij jongeren.

Wie wil er nu nog besparen op de zorg?

Nu voelt iedereen hoe belangrijk
Sociale Zekerheid is.

#AltijdBeschermd
75 jaar Sociale Zekerheid

sta mee op

20
20

sociale
verkiezingen

Begin dit jaar nodigden we onze militanten uit op vijf regionale startdagen om de campagne voor de sociale verkiezingen 2020 op gang te trekken. Vijf fantastische momenten gevuld met interessante sprekers, live en op het grote scherm, afgewisseld met een streepje muziek en zelfs slam poetry. We lieten eigen mensen aan het woord en brachten ook externe inspiratie. Het lijkt al een ver verleden, maar we blikken graag even samen met jullie terug op deze geslaagde momenten van kameraadschap en positief activisme.

Antwerpen
12.02.2020

"Het is belangrijk dat wij syndicalist zijn in hart en nieren om de maatschappij te veranderen. En daarom zijn wij van het ABVV. Wij zijn een tegenmacht."

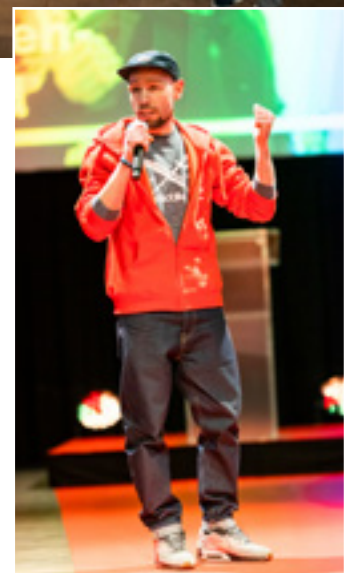
MIRANDA ULENS

Gent
12.02.2020

"Elk bedrijf heeft zijn eigen verhaal en dus ook zijn eigen antwoorden. Een campagne is pas een goede campagne als ze antwoorden geeft op de vragen die leven bij de werknemers in het eigen bedrijf. En daarom durf ik zeggen dat niemand beter dan jullie zelf weten wat de beste campagne is voor jullie bedrijf. Want jullie syndicaal werk is onze echte campagne en jullie zijn het echte campagnebureau."

GEORGES DE BATSELIER

“Als ROOD zijn wil zeggen dat iedereen een minimumpensioen moet hebben van 1500 euro, dan zijn wij ROOD. Als ROOD wil zeggen dat er vrije loononderhandelingen moeten zijn en dat iedereen zijn deel van de koek moet krijgen, dan zijn wij ROOD. Als ROOD wil zeggen dat in een Vlaanderen waar één op de vijf, een risico op armoede loopt en een wereld waarin iets meer dan 2000 miljardairs meer bezitten dan zestig procent van de wereldbevolking, en er dringend werk moet gemaakt worden van een rechtvaardige fiscaliteit, dan zijn wij ROOD. Als ROOD wil zeggen dat racisme en haat, of het nu tegen vreemdelingen is of tegen vrouwen of tegen wie dan ook, niet normaal is, dan zijn wij ROOD. Als ROOD wil zeggen dat wij en onze kinderen ook morgen nog op een sociale, duurzame, bewoonbare planeet willen leven, dan zijn wij ROOD, kameraden. ROOD, RODER, ROODST. VUURRROOD.”

GEORGES DE BATSELIER

Haasrode
12.02.2020

sta mee op

ABVV
Sinter vooruit
METAL

20
20

sociale
verkiezingen

Tongeren
12.02.2020

Oostende
12.02.2020

“Sociale verkiezingen, kameraden, zijn een feest. Het is het moment waarop je je toont. Het moment dat je zegt: ik sta mee op, ik wil het verschil maken.”

MIRANDA ULENS

Fijne zomer

ABVV-Metaal
wens je een
fijne zomer.

en hou
het veilig

sta
mee
op **3** lijst

abvvmetaal.be
#stameeop #tegencorona
f t i y e